

**Uchwała Nr XXVIII/172/2016
RADY GMINY ZAWONIA
z dnia 22 grudnia 2016 r.**

w sprawie zmiany uchwały nr XXV/150/2016 Rady Gminy Zawonia z dnia 27 października 2016 r. w sprawie uchwalenia Programu Rewitalizacji Gminy Zawonia na lata 2016-2026 zmienionej uchwałą nr XXVI/159/2016 Rady Gminy Zawonia z dnia 21 listopada 2016 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXV/150/2016 Rady Gminy Zawonia w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zawonia na lata 2016-2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) Rada Gminy Zawonia uchwala, co następuje:

§ 1

W uchwale nr XXV/150/2016 Rady Gminy Zawonia z dnia 27 października 2016 r. w sprawie uchwalenia Programu Rewitalizacji Gminy Zawonia na lata 2016-2026, zmienionej uchwałą nr XXVI/159/2016 Rady Gminy Zawonia z dnia 21 listopada 2016 roku w sprawie zmiany uchwały nr XXV/150/2016 Rady Gminy Zawonia w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zawonia na lata 2016-2026, zmienia się treść załącznika do tej Uchwały w ten sposób, że otrzymuje on brzmienie jak w załączniku do niniejszej Uchwały.

§ 2

Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zawonia.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Gminy Zawonia
Marek Michałowski

Uzasadnienie

Program Rewitalizacji Gminy Zawonia na lata 2016-2026, został oceniony przez dwóch niezależnych ekspertów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego i został skierowany do korekty.

Jak wskazali eksperci w programie rewitalizacji wyodrębniono Listę A planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Program nie zawierał natomiast listy B, której konieczność przygotowania wynika z założonych celów w programie oraz z Wytocznych programowych IZ RPO WD dotyczących zasad przygotowania lokalnych programów rewitalizacji (lub dokumentów równorzędnych) w perspektywie finansowej 2014-2020:

„5. Minimalna zawartość (elementy) programu rewitalizacji 1) Program rewitalizacji zawiera co najmniej: g. charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową”. Zatem w związku z celami, jakie gmina określiła w programie rewitalizacji należało uzupełnić program o projekty związane z realizacją wyznaczonych celów i stworzyć tzw. Listę B uwzględniającą projekty społeczne.

Ponadto, jak wskazali eksperci projekt nr 1 z Listy A powinien zostać ujęty w programie rewitalizacji na Liście B, gdyż nie jest to typ projektu możliwy do realizacji w ramach Działania 6.3;

Zgodnie z Regulaminem oceny programów rewitalizacji gmin województwa dolnośląskiego pkt. 5.2.17 gmina ma prawo do jednorazowej korekty Programu. W związku z tym w Programie Rewitalizacji Gminy Zawonia na lata 2016-2016 wprowadzono wskazane przez ekspertów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego korekty, tworząc Listę B uwzględniającą dwa dodatkowe projekty społeczne: „Promocja turystyki na terenie gminy Zawonia” i „Projekt szkoleniowo-doradczy – szkolenia i pomoc doradcza z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej” oraz przenosząc projekt nr 1 „Wspieranie i rozwój aktywnej integracji społecznej i zawodowej w gminie Zawonia” z Listy A do Listy B.

Zgodnie z pkt. 5.2.19 wyżej wymienionego Regulaminu Gmina, wprowadzając korektę do programu rewitalizacji, zobowiązana jest ponownie przyjąć go uchwałą organu stanowiącego. Odstąpienie gminy od tej zasady będzie skutkowało odrzuceniem programu rewitalizacji na etapie ponownej oceny formalnej.

Wobec powyższego, podjęcie niniejszej uchwały jest konieczne i w pełni uzasadnione.

Przewodniczący
Rady Gminy Zawonia
Marek Michałowski

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY ZAWONIA NA LATA 2016-2026

**Opracowanie Programu Rewitalizacji dla Gminy Zawonia na lata 2016-2026
współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego
Pomoc Techniczna 2014-2020.**

Spis treści:

Wstęp	2
1. Kierunki rozwoju Gminy istotne z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych	10
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	14
2.1. Diagnoza zjawisk społecznych	14
2.2. Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej	41
2.3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej	48
2.4. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe	62
2.5. Diagnoza w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	64
2.6. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej	79
3. Obszary zdegradowane i obszary do rewitalizacji	87
3.1. Obszary zdegradowane	87
3.2. Obszar rewitalizacji	100
4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	101
5. Cele rewitalizacji i kierunki działań	102
6. Lista planowanych projektów rewitalizacyjnych	104
7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności	105
8. Indykatywne ramy finansowe	108
9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych grup i podmiotów aktywnych w procesie rewitalizacji	109
10. System realizacji programu rewitalizacji	111
11. Monitoring	112
12. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	113
Spis tabel:	115
Spis rysunków:	117
Spis map:	118
Załączniki	119

Wstęp

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony kompleksowo, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Działania te są skoncentrowane terytorialnie co oznacza, że dotyczą wybranego, niewielkiego obszaru gminy.

Rewitalizacją nie są pojedyncze inwestycje lub działania, takie jak remont drogi, przebudowa budynku, otwarcie nowego przedsiębiorstwa. Podstawą wszystkich działań rewitalizacyjnych jest odpowiedź na problemy społeczne, zaś działania w sferze planistycznej, technicznej, środowiskowej lub gospodarczej mają charakter uzupełniający.

Procesu rewitalizacji nie prowadzi wyłącznie Gmina – udział w niej biorą interesariusze. Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2. mieszkańcy gminy inni niż wymienieni powyżej;
3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
6. organy władzy publicznej;
7. podmioty, inne niż wymienione w pkt. 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Rolą Gminy jest koordynacja i odpowiednie zaprogramowanie tego procesu.

Partycypacyjny charakter rewitalizacji polega na tym, że proces ten programuje się, prowadzi i ocenia przy zapewnieniu aktywnego udziału interesariuszy. Służą temu m.in. konsultacje społeczne oraz powoływany Komitet Rewitalizacji.

Zgodnie „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Warszawa, 02.08.2016 r.) rewitalizacja prowadzona jest na podstawie programu rewitalizacji (PR), który stanowi wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich

zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Gmina przed uchwaleniem PR wyznacza dwa obszary. Obszar zdegradowany to fragment jej terytorium, na którym kumulują się problemy społeczne, a także przestrzenne, techniczne, środowiskowe i gospodarcze. Ta część obszaru zdegradowanego, który gmina zamierza rewitalizować, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Rewitalizacja jest procesem ciągłym – oceniając i aktualizując PR Gmina może dojść do wniosku, że działań rewitalizacyjnych wymaga inny fragment obszaru zdegradowanego. Wówczas proces dla tego obszaru rozpoczyna się od uchwalenia dla niego PR.

W dokumencie przedstawiono analizę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy w stosunku do nadrzędnych jednostek administracyjnych tj. powiatu, województwa oraz kraju.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego, dokonano diagnozy społeczno-gospodarczej gminy z podziałem całego jej terytorium na 76 obszarów tj.: 26 miejscowości, w tym miejscowości Czeszów i Zawonia z podziałem na ulice. Posłużono się wskaźnikami sfery społecznej, gospodarczej, technicznej, funkcjonalno-przestrzennej i środowiskowej. Oprócz wskaźników ilościowych posłużono się również wskaźnikami jakościowymi (np. dotyczącymi sfery ochrony środowiska). Powstałe w wyniku obliczeń i opisu sytuacji wskaźniki podzielono na:

- bardzo korzystne – wartości wskaźników wskazujące na zdecydowanie pozytywną sytuację społeczno-gospodarczą danego obszaru,
- neutralne – wartości wskaźników wskazujące na neutralną sytuację społeczno-gospodarczą danego obszaru,
- niekorzystne – wartości wskaźników wskazujące na poniżej przeciętnej sytuację społeczno-gospodarczą danego obszaru,
- bardzo niekorzystne – wartości wskaźników wskazujące na zdecydowanie złą sytuację społeczno-gospodarczą danego obszaru.

Analizie poddano następujące wskaźniki ilościowe:

1. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze;
2. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności zamieszkującej na danym obszarze;
3. Wskaźnik liczby bezrobotnych do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze;
4. Wskaźnik długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych dla danego obszaru;

5. Wskaźnik bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze;
6. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek z powodu ubóstwa do ogólnej liczby mieszkańców danego obszaru;
7. Wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej z powodu innego niż ubóstwo;
8. Poziom edukacji;
9. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców;
10. Wskaźnik powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przypadających na 1000 mieszkańców;

oraz wskaźniki jakościowe:

1. Infrastruktura transportowa,
2. Stan środowiska naturalnego (powietrze, hałas).

Program rewitalizacji realizowany na poziomie gminy wpisuje się w szereg założeń krajowych dokumentów strategicznych:

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK) to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań. Stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które realizują założone w niej cele i uszczegóławiają ją. SRK jest też zgodna z unijną Strategią Europa 2020.

Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. SRK wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju:

- Konkurencyjna gospodarka,
- Spójność społeczna i terytorialna,
- Sprawne i efektywne państwo.

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego

II. 4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej

II. 4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Cel III.1. Integracja społeczna

III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich.

Wspieranie rozwoju ośrodków o znaczeniu lokalnym w zakresie działań rewitalizacyjnych, rozbudowy infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także poprawy usług użyteczności publicznej i innych funkcji niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

Dokument jest ściśle powiązany z krajowymi i unijnymi programami o charakterze strategicznym, takimi jak: „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju” (DSRK), „Strategia Rozwoju Kraju 2020, aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo” (SRK 2020), „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” (KPZK), „Narodowa Strategia Spójności”, „Krajowy Program Reform” (KPR) oraz strategia „Europa 2020”. Taka spójność celów gwarantuje właściwą realizację polityki gospodarczej w dążeniu do osiągnięcia założonej wizji.

„Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki” bezpośrednio wpisuje się w priorytet unijnej strategii rozwoju „Europa 2020”, którym jest inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu. Poszczególne działania ujęte w strategii przyczynią się bezpośrednio do realizacji celów „Europy 2020”.

Cel główny strategii to wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy. Przez gospodarkę konkurencyjną należy rozumieć taką gospodarkę, która w relacji do innych krajów (UE, OECD) utrzyma lub osiągnie wyższą dynamikę wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz doprowadzi do szybkiego zwiększenia poziomu życia obywateli. Należy pamiętać, że na konkurencyjność gospodarki składają się m.in.: zdolność przedsiębiorstw do konkurencyjności na rynku krajowym oraz zagranicznym, równowaga makroekonomiczna, sprawność aparatu państwowego oraz efektywność jego wsparcia dla gospodarki oraz przedsiębiorców, przedsiębiorczość obywateli, innowacyjność oraz efektywna alokacja czynników produkcji. Z punktu widzenia celów niniejszej strategii szczególne znaczenie będzie mieć innowacyjność i efektywność gospodarki.

Kierunki interwencji strategii podporządkowane są realizacji czterech celów szczegółowych:

1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb działalności innowacyjnej:

- dostosowanie systemu regulacji gospodarczych do potrzeb efektywnej i innowacyjnej gospodarki;
- koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych;

- uproszczenie i zapewnienie spójności i przejrzystości systemu danin publicznych mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki;
- ułatwienie przedsiębiorstwom dostępu do kapitału we wszystkich fazach ich rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem kapitału wysokiego ryzyka i sektora MŚP.

2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy:

- podniesienie poziomu i efektywności nauki w Polsce, wzmocnienie powiązań z gospodarką oraz wzrost jej międzynarodowej konkurencyjności;
- budowa ram dla prowadzenia efektywnej polityki innowacyjności;
- wspieranie współpracy w tworzeniu i wdrażaniu innowacji;
- kształtowanie kultury innowacyjnej oraz szersze włączenie społeczeństwa w proces myślenia kreatywnego i tworzenia innowacji;
- wspieranie rozwoju kadr dla innowacyjnej i efektywnej gospodarki;
- stworzenie wysokiej jakości infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej i rozwój gospodarki elektronicznej.

3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców:

- transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki;
- wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia.

4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki:

- wspieranie polskiego eksportu oraz polskich inwestycji za granicą;
- wspieranie napływu innowacyjnych oraz odpowiedzialnych inwestycji, w tym inwestycji zagranicznych;
- promowanie gospodarki polskiej, polskich przedsiębiorstw oraz wizerunku Polski na arenie międzynarodowej.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL) została przyjęta przez Radę Ministrów (uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020). SRKL jest jedną z dziewięciu strategii sektorowych stanowiących „inne strategie rozwoju” w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.), realizujących średnio- i długookresową strategię rozwoju kraju.

Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych SRKL odbywać się będzie poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa, do starości.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

To pierwszy dokument rządowy, który w sposób systematyczny podejmuje problematykę budowy wzajemnego zaufania między obywatelami oraz między obywatelami a państwem i jego instytucjami. Cztery cele szczegółowe strategii obejmują:

- wspieranie budowy postaw kooperacji, kreatywności i komunikacji poprzez nowe metody i zmiany w systemie edukacji, zarówno formalnej, jak i pozaformalnej,
- wzmacnianie dialogu obywatelskiego oraz rozwój instrumentów ekonomii społecznej,
- polepszanie dostępności do wysokiej jakości programów mediów publicznych, a także zasobów kultury,
- wzmacnianie sektora kultury i przemysłów kreatywnych, w tym działań na rzecz szkolnictwa artystycznego, nowoczesnych instytucji kultury oraz promocji polskiej kultury za granicą.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (BEiŚ) obejmuje dwa istotne obszary: energetykę i środowisko oraz określa kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 r.

Głównym celem strategii jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnym i przyszłym pokoleniom z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.

Cele szczegółowe i kierunki Strategii to:

1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

Będzie ono realizowane przez działania obejmujące: racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin, gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody, zachowanie bogactwa i różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

2. Zapewnienie gospodarcze krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

Realizacja tego celu obejmuje: lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii i poprawę efektywności energetycznej, zapewnienie bezpieczeństwa dostaw importowanych surowców energetycznych, modernizację sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowania do energetyki jądrowej, rozwój konkurencji na rynkach paliw i energii oraz umacnianie pozycji odbiorcy, wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii, rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich.

3. Poprawa stanu środowiska

Cel ten będzie realizowany przez: zapewnienie społeczeństwu i gospodarce dostępu do czystej wody, racjonalne gospodarowanie odpadami, ochronę powietrza, w tym ograniczenia oddziaływania energetyki, wspieranie nowych i promocję polskich technologii energetycznych, promocję zachowań ekologicznych i tworzenie „zielonych” miejsc pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) to rządowa wizja rozwoju polskich regionów do 2020 r. Określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Wyznacza też zasady i mechanizmy współpracy pomiędzy rządem a samorządami wojewódzkimi oraz koordynacji działań obu szczebli.

Formalnie KSRR jest jedną z 9 strategii zintegrowanych, która realizuje cele rozwoju kraju nakreślone w Strategii Rozwoju Kraju 2020. Najważniejszym celem KSRR jest wykorzystanie specyficznych atutów (tzw. potencjałów rozwojowych), które ma każdy obszar Polski, dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

KSRR wyznacza też trzy cele szczegółowe. Dotyczą one:

- **wzrostu konkurencyjności regionów** (chodzi o rozwijanie potencjałów największych miast i otaczających je gmin oraz tworzenie warunków do korzystania z tego rozwoju przez pozostałe obszary. To w miastach powstaje najwięcej nowych miejsc pracy, innowacyjnych firm, w nich zlokalizowane są szkoły wyższe, instytucje kultury),
- **niwelowania różnic w rozwoju poszczególnych obszarów kraju** (chodzi szczególnie o obszary wiejskie o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług, miasta, które tracą

dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze, np. niektóre były stolice województw, obszary przygraniczne czy te części Polski, które nie mają nowoczesnej sieci drogowej czy kolejowej),

- **sprawnego zarządzania polityką rozwoju** (m.in. większa rola województw w prowadzeniu polityki rozwoju, nowe narzędzia polityki regionalnej – kontrakty terytorialne, obserwatoria terytorialne, krajowe i regionalne fora terytorialne).

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Celem strategicznym KPZK 2030 jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Aby zrealizować cel strategiczny, sformułowano sześć celów operacyjnych:

- podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej (chodzi o ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego, która sprzyja spójności);
- poprawa spójności wewnętrznej kraju (przez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków do rozwoju oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów);
- poprawa dostępności terytorialnej kraju (przez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej);
- kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;
- zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego, jako ważnego elementu warunkującego rozwój kraju.

Narodowy Plan Rewitalizacji

Cel główny: poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Jest ona najważniejszym dokumentem strategicznym regionu wytyczającym cele i kierunki rozwoju Dolnego Śląska na najbliższe lata. W powiązaniu z krajowymi oraz europejskimi dokumentami

strategicznymi, ujmuje całość spraw wpływających na kształtowanie sytuacji społeczno-gospodarczej regionu.

Przyjęty w SRWD 2020 model gospodarczy składa się z dwóch filarów. Pierwszy filar stanowić będzie rozwój przemysłu opartego na najnowocześniejszych technologiach oraz nowoczesnych usługach. Drugi filar opierać się będzie na unikatowych zasobach przyrodniczych, uzdrowiskowych i kulturowych, a także bogatych zasobach naturalnych wspieranych działaniami w sferze energii, klimatu, krajobrazu i zdrowia. Te dwa filary, tworzące podstawy modelu gospodarczego województwa dolnośląskiego, wymagać będą powiązania i skomunikowania dobrej jakości infrastrukturą techniczną, co pozwoli na zwiększenie znaczenia Dolnego Śląska jako silnego regionu gospodarczego:

Cel 2: Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej

Cel 4: Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa

Cel 5: Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych

Cel 6: Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników

Cel 7: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia

Cel 8: Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne.

1. Kierunki rozwoju Gminy istotne z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych

Podstawowym dokumentem strategicznym Gminy Zawonia jest Strategia Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020. Strategia służyć ma podejmowaniu i realizowaniu działań w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej, w ramach prowadzonej polityki rozwoju.

Założenia strategiczne opierają się na misji Gminy Zawonia. Misja stanowi punkt wyjścia do wytyczenia celów strategicznych, których sformułowano trzy.

Misja Gminy Zawonia

Zawonia, gmina o atrakcyjnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych dynamicznie buduje swoją przyszłość. Czyni to poprzez aktywizację społeczności lokalnej, zapewnienie dobrych warunków życia, wdrożenie nowoczesnej oferty turystyczno-kulturalnej oraz osadnictwa mieszkańców Wrocławia i okolicznych miast.

Cele strategiczne:

1. Poprawa warunków i jakości życia w Zawoni
2. Rozwój oferty turystyki rekreacyjnej i kulturalnej
3. Tworzenie pozytywnego wizerunku Zawoni.

Zadania do realizacji w ramach sformułowanych celów:

Cel 1 Poprawa warunków i jakości życia w Zawoni

1. Likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych,
2. Budowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej – w ramach realizacji zadania przewiduje się m.in.:
  - budowę pełnowymiarowego boiska do gry w piłkę nożną o nawierzchni trawiastej w Zawoni,
  - budowę nowych placów zabaw, siłowni zewnętrznych, rowerowych placów zabaw, boisk o nawierzchni trawiastej i piaszczystej w miejscowościach ich nieposiadających,
  - modernizację istniejących wiejskich placów zabaw,
3. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowej – w ramach zadania przewiduje się:
  - modernizację, rozbudowę i remont budynku Zespołu Szkół w Czeszowie,
  - modernizację, remont i rozbudowę szkoły w Zawoni,
4. Zwiększenie dostępności do usług w zakresie opieki zdrowotnej,
5. Wzbogacenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
6. Opracowanie i wdrożenie planów prac świetlic wiejskich,
7. Realizacja działań w zakresie odnowy wsi – w ramach przedmiotowego zadania realizowane będą wszelkie przedsięwzięcia związane z poprawą estetyki miejscowości (zagospodarowanie centrów wsi, wykonanie elementów małej architektury w najbardziej charakterystycznych i ważnych miejscach w miejscowościach m.in. poprzez postawienie altan, zagospodarowanie otoczenia świetlic wiejskich, oraz zmianę otoczenia siedziby Urzędu Gminy Zawonia i GOKiB, czyli przebudowa placu gminnego oraz remontu sceny – muszli koncertowej w Zawoni itp.),
8. Uporządkowanie gospodarki ściekowej – w ramach zadania planuje się:
  - rozbudowę sieci kanalizacyjnej,
  - budowę przydomowych oczyszczalni ścieków w zabudowie rozproszonej,
9. Modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowej – w ramach zadania planuje się:
  - budowę sieci wodociągowej zwłaszcza na nowych osiedlach,
  - wymianę wyeksploatowanej sieci wodociągowej,
10. Uzupełnianie i modernizacja oświetlenia publicznego – w ramach zadania planuje się:
  - modernizację i uzupełnianie oświetlenia publicznego,

11. Przebudowa, remont i budowa dróg oraz chodników – w ramach zadania planuje się:
  - budowę chodników na obszarach zabudowanych gminy Zawonia,
12. Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych – w ramach zadania planuje się:
  - ocieplanie budynków, wymianę stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, wymianę oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych, instalację OZE w budynkach w budynkach użyteczności publicznej,
13. Propagowanie odnawialnych źródeł energii w zakresie energii elektrycznej i ciepłej – przedmiotowe zadanie ma na celu propagowanie odnawialnych źródeł energii w zakresie energii elektrycznej i ciepłej, promowanie budownictwa niskoemisyjnego i budowy mikroinstalacji prosumenckich wykorzystujących odnawialne źródła energii, elektrycznej i ciepłej oraz zużywaniu jej na potrzeby własne,
14. Podjęcie działań na rzecz stworzenia wewnątrzgminnej komunikacji publicznej – przedmiotowe zadanie ma na celu rozpoczęcie działań zmierzających do zapewnienia mieszkańcom Gminy Zawonia lokalnego transportu publicznego, który pozwoli skomunikować ze sobą miejscowości w gminie,
15. Poprawa stanu rowów i przepustów melioracyjnych – w ramach przedmiotowego zadania przewiduje się podjęcie działań w zakresie analizy stanów rowów melioracyjnych w gminie Zawonia oraz wykonania niezbędnych prac w zakresie oczyszczenia i udrożnienia,
16. Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego,
17. Budowa nowoczesnego targowiska gminnego,
18. Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości – zadanie polegałoby na przeznaczaniu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powierzchni na lokalizację i rozwój podmiotów gospodarki narodowej,
19. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów gminy – w ramach zadania planuje się:
  - adaptację kościoła poewangelickiego przy ul. Szkolnej 1 w Zawoni na potrzeby Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki,
  - zagospodarowanie terenu po byłym basenie kąpielowym przy ul. Zielonej w Zawoni na teren rekreacyjno-sportowy,
  - remont zabytkowego pałacu w Głuchowie Dolnym,
  - rewitalizację m.in. parku w Złotowie i przywrócenie funkcji użytkowej dla mieszkańców oraz wielu miejsc mogących służyć rekreacji i wypoczynku mieszkańców.

Cel 2 Rozwój oferty turystyki rekreacyjnej i kulturalnej

1. Modernizacja obiektów służących rozwojowi życia kulturalnego gminy – w ramach zadania planuje się następujące działania:
  - modernizację i wyposażenie świetlic wiejskich tego wymagających,
  - wyposażenie i remont świetlic wiejskich tego wymagających,
  - budowę świetlicy wiejskiej w Czeszowie, Skotnikach, Cielętnikach, Suchej Wielkiej, Tarnowcu, Miłonowicach, Budczycach,
  - modernizację i wyposażenie sali widowiskowej Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Zawoni w niezbędny sprzęt,
2. Adaptacja kościoła poewangelickiego na potrzeby Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki – zadanie przewiduje remont budynku obejmujący: podstawowe prace konserwatorskie, wymianę dachu, remont wieży, instalację nowych przyłączy elektrycznych i centralnego ogrzewania, wymianę elewacji, przystosowanie pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji kulturalnych. Powstanie nowoczesny obiekt wyposażony w salę koncertowo-widowiskową, część administracyjno-biurową, biblioteczną oraz zaplecze socjalne,
3. Utrzymanie w dobrym stanie obiektów i miejsc atrakcyjnych wraz z infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną wokół nich – w ramach zadania planuje się następujące działania:
  - rewitalizację obiektów zabytkowych,
  - zagospodarowanie terenu po byłym basenie w Zawoni,
4. Wytaczanie, oznaczanie i utrzymanie szlaków pieszych, rowerowych, edukacyjnych,
5. Współpraca z właścicielami lasów w celu zagospodarowania parkingów leśnych i miejsc wypoczynku,
6. Stymulowanie rozwoju bazy noclegowej,
7. Rozwój imprez sportowo-turystycznych organizowanych na terenie gminy,
8. Stworzenie i wdrożenie programu działań kulturalnych opartych na współpracy stowarzyszeń, instytucji publicznych z terenu gminy.

Cel 3 Tworzenie pozytywnego wizerunku Zawoni

1. Opracowanie i wdrożenie Strategii Rozwoju Turystyki i Promocji Gminy Zawonia,
2. Stworzenie Systemu Identyfikacji Wizualnej Gminy,
3. Wspieranie istniejących i nowych produktów lokalnych,
4. Aktywna promocja gminy Zawonia jako miejsca zamieszkania oraz wypoczynku i rekreacji,
5. Nawiązanie współpracy z partnerami instytucjonalnymi i społecznymi w Polsce i za granicą.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

2.1. Diagnoza zjawisk społecznych

Ludność

Gmina Zawonia położona jest w północno-wschodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie trzebnickim.

Mapa 1: Położenie gminy Zawonia na tle województwa dolnośląskiego

Zawonia jest gminą o charakterze wiejskim, o powierzchni 11 719 ha, w skład której wchodzi łącznie 28 miejscowości, w tym 23 sołectwa. Miejscowość Zawonia, pełniąca funkcję ośrodka administracyjnego gminy, jest położona w odległości 9 km od miasta Trzebnicy i 27 km od miasta Wrocławia. Gmina Zawonia graniczy:

- od północy z gminą Milicz i Krośnice (powiat milicki),
- od zachodu i częściowo od południa z gminą Trzebnica (powiat trzebnicki),
- od południa z gminą Długołęka (powiat wrocławski),
- od wschodu z gminą Dobroszyce (powiat oleśnicki).

W skład sieci osadniczej Gminy wchodzi wieś Zawonia oraz pozostałych 27 miejscowości:

- Budczyce,
- Cielętniki,
- Czachowo,
- Czeszów,

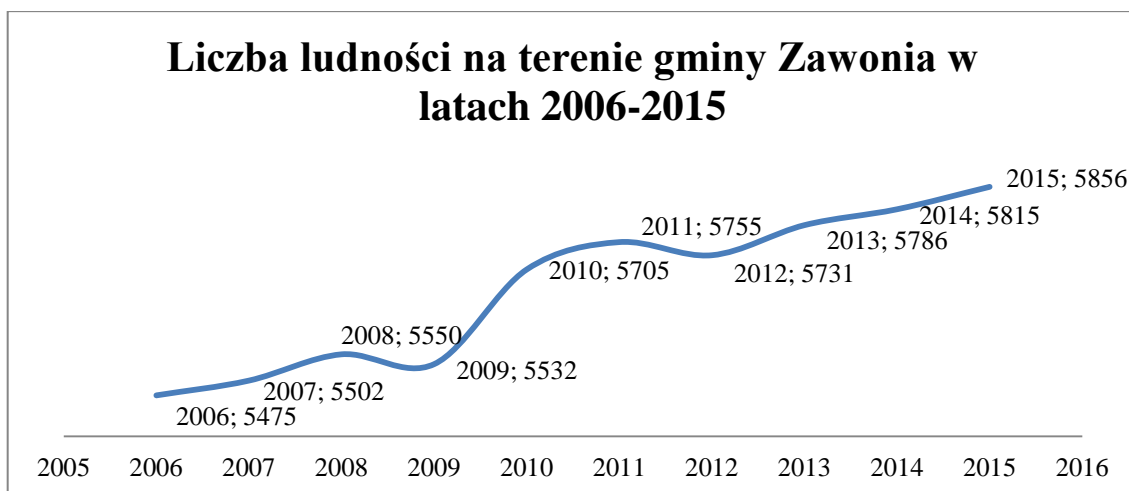
- Głuchów Dolny,
- Grochowa,
- Kałowice,
- Kopiec,
- Ludgierzowice,
- Miłonowice,
- Niedary,
- Pęciszów,
- Pomianowice,
- Prawocice,
- Pstrzejowice,
- Radłów,
- Rzędziszowice,
- Sędzice,
- Skotniki,
- Stanięcice,
- Sucha Mała,
- Sucha Wielka,
- Tarnowiec,
- Trzemsze,
- Trzęsowice,
- Zawonia.

Największe obręby geodezyjne utworzone są wokół miejscowości Czeszów, Złotów, Grochowa i Zawonia. 6656 ha (56,7%) gminy zajmują użytki rolne, 4570 ha (38,6%) to grunty leśne, 40 ha (0,4%) to grunty pod wodami, 425 ha (3,6%) to grunty zurbanizowane i zabudowane, 54 ha (0,5%) to użytki ekologiczne, 21 ha (0,2%) to nieużytki.

Wg danych GUS, w roku 2014 teren gminy zamieszkiwało 5815 osób w tym 2897 kobiet i 2918 mężczyzn. W roku 2015 liczba ludności wynosiła 5856 osób. Ogólnie na terenie gminy obserwuje się tendencję wzrostową jeżeli chodzi o liczbę mieszkańców.

Rysunek 1. Liczba ludności na terenie gminy Zawonia w latach 2006-2015

W analizowanym okresie liczba ludności wzrosła o 6,5%. Wśród sołectw o największej liczbie ludności są: Zawonia (1253 osoby), Czeszów (976 osób), Złotów (472 osoby), Tarnowiec (407 osób), Sędzice (398 osób), Rzędziszowice (250 osób), Niedary (222 osoby), Pęciszów (188 osób), Czachowo (177 osób), Miłonowice (166 osób), Trzęsowice (131 osób), Głuchów Dolny i Grochowa (po 123 osoby).

Miejscowości o najmniejszej liczbie ludności to: Trzemsze (6 osób), Stanięcie (25 osób), Sucha Mała (17 osób), Pomianowice i Złotówek (po 39 osób). Ponad 21,4% ludności Gminy zamieszkuje w miejscowości Zawonia, blisko 16,7% w Czeszowie, w Złotowie – 8,1%, po około 7% w Tarnowcu i Sędzicach, pozostałe około 40% zaludnia mniejsze miejscowości gminy. Obszarami o najmniejszym udziale mieszkańców

w ogólnej liczbie ludności gminy są:

- Czeszów, ulice: Kwiatowa, Leśna, Słoneczna, Tęczowa, Topolowa, Wąska,
- Sucha Mała,
- Trzemsze,
- Zawonia, ulice: Łąkowa, Zielona, Leśna, Radosna, Spokojna, Brzozowa.

Obszary o największym udziale mieszkańców w ogólnej liczbie ludności gminy:

- Złotów,
- Zawonia, ulice: Wrzosowa, Wiosenna, Szkolna, Oleśnicka, Trzęsowice, Tarnowiec, Sędzice, Rzędziszowice, Niedary, Miłonowice, Grochowa, Głuchów Dolny,
- Czeszów, ulice: Milicka, M. Konopnickiej,
- Czachowo,
- Budczyce.

Gęstość zaludnienia dla gminy Zawonia w roku 2014 wynosiła 50 osób na km² i była mniejsza niż dla województwa dolnośląskiego – 146 osób na km² i dla powiatu trzebnickiego 81 osób na km². Jednocześnie na terenie gminy widoczny jest charakterystyczny dla powiatu trzebnickiego, trend wzrostu gęstości zaludnienia.

Tabela 1. Ludność na 1 km² w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	123	123	123	123	123
Województwo dolnośląskie	146	146	146	146	146
Powiat trzebnicki	79	80	81	81	81
Gmina Zawonia	49	49	49	49	50

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Kobiety na terenie gminy stanowią 49,8% mieszkańców i jest to odsetek niższy niż w przypadku powiatu, gdzie odsetek kobiet wynosi 50,9% oraz dla województwa dolnośląskiego – 52% i dla kraju 52%.

Tabela 2. Odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	52%	52%	52%	52%	52%
Województwo dolnośląskie	52%	52%	52%	52%	52%
Powiat trzebnicki	50,8%	50,9%	50,9%	50,9%	50,9%
Gmina Zawonia	49,6%	49,4%	49,6%	49,9%	49,8%

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W roku 2014 wskaźnik feminizacji na terenie gminy wynosił 99 kobiet na 100 mężczyzn i był to wskaźnik zdecydowanie niższy i korzystniejszy od powiatowego, który wynosił 104 kobiety na 100 mężczyzn oraz od wojewódzkiego 108 kobiet na 100 mężczyzn i krajowego 107 kobiet na 100 mężczyzn. Wskaźnik feminizacji dla gminy wahał się w granicach 98 kobiet na 100 mężczyzn w latach 2010-2011, następnie wykazywał tendencje wzrostowe (rok 2012: 99, rok 2013: 100), by w roku 2014 znów wykazać tendencje spadkową do poziomu 99 kobiet na 100 mężczyzn.

Tabela 3. Wskaźnik feminizacji w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	107	107	107	107	107
Województwo dolnośląskie	108	108	108	108	108
Powiat trzebnicki	103	104	104	104	104
Gmina Zawonia	98	98	99	100	99

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Gmina charakteryzująca się spadkiem udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Wg stanu na dzień 31.12.2015 r. udział ludności w wieku przedprodukcyjnym na terenie gminy wynosił 19,0%, podczas gdy w roku 2014 wskaźnik ten był o 0,9% wyższy i wynosił 19,9%. Jest to mimo wszystko wskaźnik bardziej korzystny od wskaźnika krajowego, który na dzień 31.12.2014 r. wynosił 18% oraz wskaźnika dla województwa dolnośląskiego – 16,8%.

Tabela 4. Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	18,8%	18,5%	18,3%	18,2%	18,0%
Województwo dolnośląskie	17,4%	17,2%	17,0%	16,9%	16,8%
Powiat trzebnicki	20,0%	19,7%	19,4%	19,2%	19,0%
Gmina Zawonia	21,1%	20,5%	20,0%	20,1%	19,9%

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ludności zamieszkującej dany obszar na terenie gminy Zawonia był bardzo zróżnicowany i wahał się od 0% do 50,0%. Najmniejszy udział w ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności zamieszkującej dany obszar występował na terenie miejscowości: Trzemsze, Czeszów (ulice: Kwiatowa, Słoneczna, Tęczowa) i Zawonia (ulice: Brzozowa, Leśna, Łąkowa, Zielona, Słoneczna). We wszystkich tych lokalizacjach udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił 0,0% liczby ludności zamieszkującej na danym obszarze. Ponadto niski wskaźnik udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu zamieszkującej dany obszar zanotowano w Czeszowie – ulice: Leśna (10,3%), Wąska (10%), Zawońska (10%), Zielona (10%), Stanięcie (8%), Zawonia – ulica Jarzębinowa (12,5%), Radłów (12,8%).

Największy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu zamieszkującej dany obszar odnotowano w następujących lokalizacjach: Głuchów Dolny – 23,6%, Pomianowice – 24,7%, Trzęsowice – 23,7%, Zawonia – ulice Topolowa (44,4%), Spokojna (42,9%), Nauczycielska (31,8%), Krótka (31,3%), Akacyjowa (31,3%), Jaśminowa – 29,4%, Prawocice (30,8%), Czeszów – ulice: Plac lipowy (30,4%), bez nazwy (50,0%).

W latach 2010-2014 na terenie gminy można było zaobserwować wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu zamieszkującej ludności. Wskaźnik ten wahał się od 12,3% do 14,1%. W roku 2015 nastąpiła poprawa sytuacji demograficznej. Średni wskaźnik liczby osób w wieku

poprodukcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców dla gminy wynosił 10,6%. Jest to sytuacja zdecydowanie korzystniejsza niż w przypadku sytuacji krajowej, gdzie wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym wynosił w roku 2014 – 19,0%, sytuacji województwa dolnośląskiego – wskaźnik 19,7% i powiatu trzebnickiego – 16,6%.

Tabela 5. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	16,8%	17,3%	17,8%	18,4%	19,0%
Województwo dolnośląskie	16,9%	17,5%	18,2%	19,0%	19,7%
Powiat trzebnicki	14,1%	14,7%	15,3%	15,9%	16,6%
Gmina Zawonia	12,3%	12,7%	13,2%	13,8%	14,1%

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Analizując sytuację demograficzną gminy w roku 2015 należy zauważyć, iż udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców jest bardzo zróżnicowany i waha się w granicach od 0% do 50%. Największy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym zanotowano w miejscowościach:

- Czeszów – ulice: bez nazwy – 50%, Kwiatowa – 41,7%, Wąska – 30,0%, Topolowa – 37,5%, Zawońska – 20,0%, Okólna – 18,8%, Polna – 18,1%, Milicka – 15,9%, Sosnowa – 22,2%
- Trzemsze – 50%,
- Zawonia – ulice: Słoneczna 28,6%, Zielona 16,7%, Piaskowa – 15,8%,
- Budczyce – 17,1%,

Najmniejszy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności zamieszkałej na danym obszarze zamieszkuje w miejscowościach:

- Czachowo – 7,9%,
- Czeszów – ulice: Kasztanowa – 8,0%, Plac lipowy – 4,3%, Słoneczna – 8,0%, Spokojna – 5,0%,
- Głuchów Dolny – 6,5%,
- Ludgierzowice – 6,7%,
- Miłonowice – 7,2%,
- Pomianowice, Prawocice – po 7,7%,
- Stanięcie – 4,0%,

- Sucha Mała – 5,9%,
- Sucha Wielka – 1,0%,
- Tarnowiec – 7,6%,
- Zawonia – ulice Akacyjowa, Brzozowa, Klonowa, Krótka, Leśna, Łąkowa, Spokojna, Swobodna po 0% ogółu ludności zamieszkującej na danym obszarze, Nowa – 2,9%, Nauczycielska – 4,5%, Jaśminowa 3,5%, Kasztanowa 4,5%, Spacerowa 5,1%, Budczycka – 7,0%.

Pozostali mieszkańcy są to osoby w wieku produkcyjnym. Wielkość wskaźnika ludności w wieku produkcyjnym jest bardzo rozbieżna od 0% (Czeszów ulice bez nazw) do 100% (Zawonia ulice: Brzozowa, Leśna, Łąkowa). W roku 2015 średni wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu zamieszkujących dany obszar, dla gminy wynosił 69,4% i był wyższy w stosunku do roku 2014 aż o 3,5%. Wartość wskaźnika w latach 2010-2014 wykazywała tendencje zmienne, z niewielkimi wahaniami wartości w granicach 66,6% w roku 2010 do 65,9% w roku 2014.

Tabela 6. Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym w ogóle ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0
Województwo dolnośląskie	65,7	65,3	64,8	64,2	63,5
Powiat trzebnicki	65,9	65,6	65,3	64,8	64,4
Gmina Zawonia	66,6	66,8	66,8	66,2	65,9

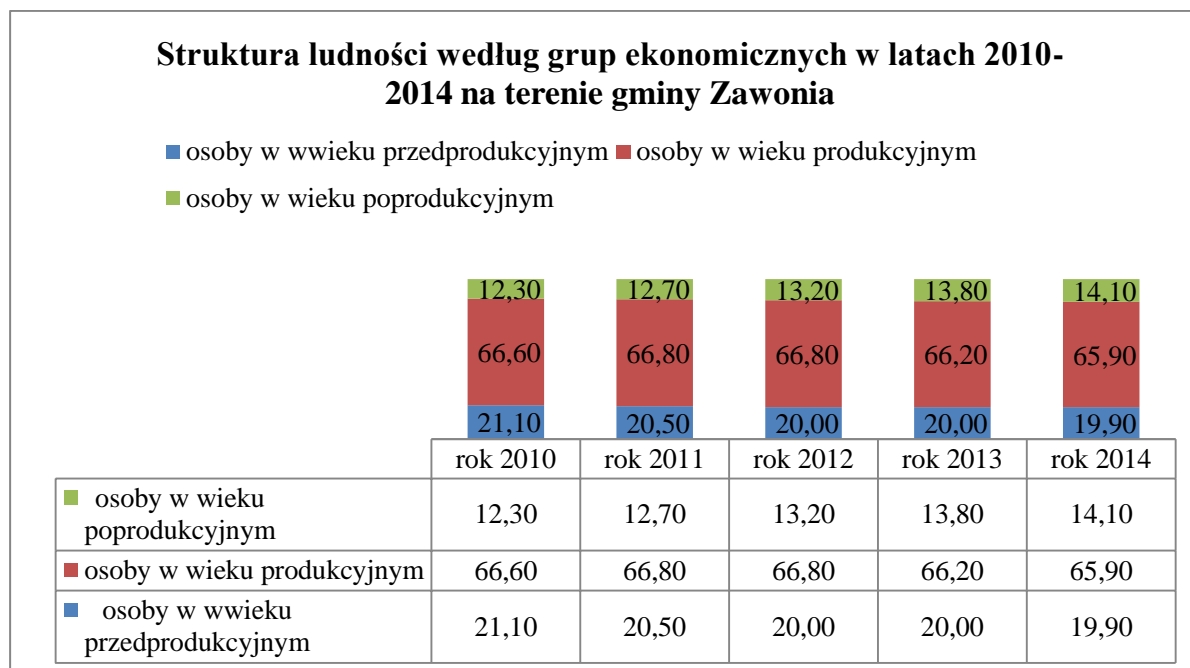
Źródło: Bank Danych Lokalnych

Najwięcej osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców danego obszaru zamieszkiwało w:

- Czeszowie – ulice: Słoneczna – 91,7%, Tęczowa – 87,5%,
- Stanięcicach – 88%,
- Zawoni – ulice: Brzozowa (100%), Leśna (100%), Łąkowa (100%), Zielona (83,3%),
- Suchej Wielkiej (77,1%),
- Suchej Małej (76,5%),
- Sędzicach (74,9%),
- Rzędziszowicach (74,8%),
- Czachowie (76,4%).

Rysunek 2. Struktura ludności według grup ekonomicznych w latach 2010-2014 na terenie gminy Zawonia

Analizując sytuację demograficzną gminy należy wspomnieć o wskaźnikach obciążenia demograficznego. Są to:

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym,
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Zgodnie ze stanem 31.12.2014 r. na terenie gminy na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 51,7 osoby w wieku nieprodukcyjnym (poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym). Niepokojącym jest fakt wzrostu tego wskaźnika, tj. z roku na rok przybywa na terenie gminy osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W roku 2010 wskaźnik wynosił 50,1, w latach następnych wykazywał tendencje spadkowe, aż do roku 2013 od kiedy nieznacznie zaczął wzrastać. Jest on jednak bardziej korzystny niż krajowy (58,8), wojewódzki (57,5) i powiatowy (55,2).

Stałą tendencję wzrostową przyjmuje również wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.

Wg stanu na dzień 31.12.2014 r. wskaźnik ten dla gminy wynosił 70,9 i od roku 2010 wzrósł o 17,5% (w roku 2010 na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało jedynie 58,5 osoby w wieku poprodukcyjnym). Są to jednak wartości bardzo korzystne w porównaniu z krajem (105,2), województwem (117,4) i powiatem (87,6).

Bardziej korzystny niż krajowy, wojewódzki i powiatowy jest również wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Dla gminy wg stanu na dzień 31.12.2014 r. wynosił on 21,4 i od roku 2010 wykazywał również tendencję wzrostową. W roku 2010 na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 18,5 osoby w wieku poprodukcyjnym. Od tego momentu do roku 2014 nastąpił sukcesywny wzrost wskaźnika. Dla porównania na terenie powiatu trzebnickiego na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 25,8 osoby w wieku poprodukcyjnym. Jeszcze mniej korzystne wartości przyjmują wskaźniki wojewódzki (31,0) i krajowy (30,2).

Tabela 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
Rok 2014			
Polska	58,8	105,2	30,2
Województwo dolnośląskie	57,5	117,4	31
Powiat trzebnicki	55,2	87,6	25,8
Gmina Zawonia	51,7	70,9	21,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Analizując powyższe, należy stwierdzić, iż wskaźniki obciążenia demograficznego gminy były zdecydowanie korzystniejsze niż powiatu, województwa i kraju.

W roku 2014 na terenie gminy urodziło się 58 dzieci. Wartości urodzeń na przestrzeni lat 2010-2014 wykazywały wartości zmienne. Najwięcej dzieci urodziło się w latach 2011-2013 (po 70 urodzeń), najmniej w roku 2012 (54 urodzenia).

Tabela 8. Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	10,7	10,1	10,0	9,6	9,7
Województwo dolnośląskie	10,1	9,5	9,3	8,9	9,3
Powiat trzebnicki	10,8	10,1	10,3	9,5	9,2
Gmina Zawonia	12,1	12,2	9,4	12,2	10,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższych na terenie gminy wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców jest również korzystniejszy niż powiatowy, wojewódzki i krajowy. W tym samym 2014 roku na terenie gminy zmarły 64 osoby i analizując dane od roku 2010 był to rok rekordowy. Śmiertelność w latach 2010-2013 na terenie gminy wahała się w przedziale 42 (w roku 2011) do 58 osób (rok 2010).

Tabela 9. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	9,83	9,75	9,99	10,06	9,78
Województwo dolnośląskie	10,19	10,08	10,44	10,48	10,28
Powiat trzebnicki	9,62	8,67	9,19	9,31	8,88
Gmina Zawonia	10,2	7,34	9,61	8,51	11,08

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Mając powyższe na uwadze w roku 2014 na terenie gminy odnotowano ujemny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców, który wynosił (-) 1. W latach ubiegłych wahał się w granicach od (-) 0,2 w roku 2012 do 4,9 w roku 2011. W pozostałych latach wskaźnik ten wykazywał również wartości dodatnie.

Tabela 10. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	0,6	0,0	-0,4	-0,9	-0,5
Województwo dolnośląskie	-0,1	-0,6	-1,1	-1,6	-0,9
Powiat trzebnicki	1,2	1,5	1,1	0,2	0,3
Gmina Zawonia	1,9	4,9	-0,2	3,6	-1,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższych zestawień przyrost naturalny na 1000 mieszkańców przyjmuje wartości korzystniejsze niż średnie dla kraju i województwa dolnośląskiego oraz mniej korzystne niż dla powiatu trzebnickiego, gdzie wskaźnik ten wykazuje tendencję malejącą.

W roku 2014 na terenie gminy zawarto 23 małżeństwa. W analizowanym okresie lat 2010-2014 ilość zawieranych małżeństw była zmienna i wahała się od 37 w roku 2010 do 19 w roku 2013. Wskaźnik zawierania małżeństw na 1000 osób wahał się od 3,3 w roku 2013 do 6,5 w roku 2010. Jest to wskaźnik nieco niższy niż dla powiatu trzebnickiego, który w roku 2014 przybrał wartość 4,4 oraz niższy niż dla kraju (4,9) i dla województwa dolnośląskiego (4,7).

Tabela 11. Wskaźnik zawierania małżeństw na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

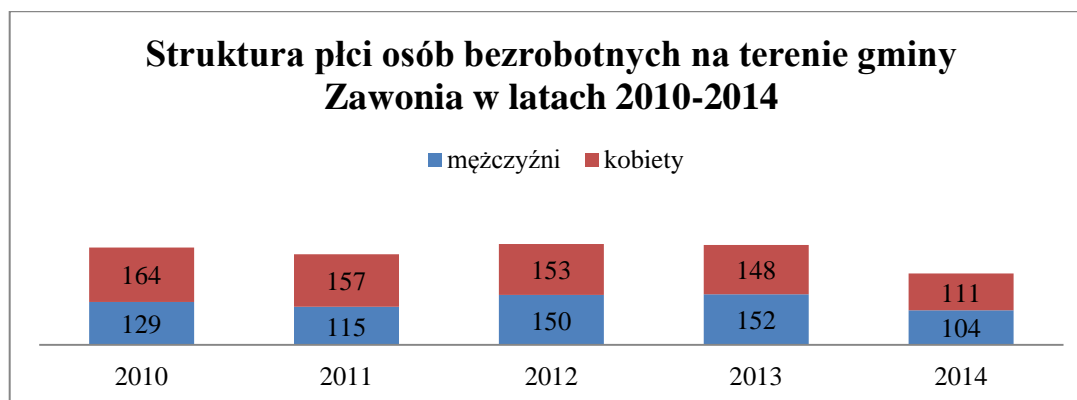
Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	5,9	5,4	5,3	4,7	4,9
Województwo dolnośląskie	5,6	5,2	5,2	4,4	4,7
Powiat trzebnicki	5,8	5,0	5,0	4,2	4,4
Gmina Zawonia	6,5	5,1	5,8	3,3	4,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Bezrobocie

Wg stanu na dzień 31.12.2015 r. na terenie gminy, zarejestrowanych było 180 bezrobotnych z czego 101 osób (56,1%), to kobiety. Liczba osób bezrobotnych w omawianym roku jest najniższa od roku 2010, kiedy to w Powiatowym Urzędzie Pracy w Trzebnicy, zarejestrowanych było 295 osób (spadek o 38,5%). W latach 2010-2014 liczba osób bezrobotnych wahała się od 214 osób w roku 2014 do 303 osób w roku 2012.

Rysunek 3. Struktura płci osób bezrobotnych na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014

Przeciętny wskaźnik bezrobocia wg stanu na dzień 31.12.2015 r. na terenie gminy Zawonia wynosił 3,1%. Na terenie gminy znajdują się również miejscowości, w których brak jest osób bezrobotnych. Są to: Cielętniki, Pomianowice, Prawocice, Pstrzejowice, Stanięcice, Sucha Mała, Trzemsze, Złotówek. W tych miejscowościach wskaźnik bezrobocia wynosił 0%.

Najwięcej osób bezrobotnych w stosunku do ogółu mieszkańców zamieszkałych na danym obszarze zamieszkuje w:

- Czeszowie – ulice: Polna – 8,3%, Spacerowa – 6,7%, Zawońska i Złotowska – po 5,0%,
- Kałowicach – 5,8%,
- Pęciszowie – 5,9%,
- Zawoni – ulice: Klonowa – 6,7%, Swobodna – 11,8%, Zielona – 16,7%.

Wskaźnik bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w roku 2014 wynosił dla gminy 5,6%. Jest to wskaźnik tożsamy ze wskaźnikiem powiatowym. Porównując lata ubiegłe wskaźnik udziału osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym, był dla gminy mniej korzystny niż średnia dla powiatu trzebnickiego.

Tabela 12. Wskaźnik bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	7,9%	8,0%	8,7%	8,8%	7,5%
Województwo dolnośląskie	7,8%	7,5%	8,3%	8,2%	6,6%
Powiat trzebnicki	6,6%	6,3%	7,3%	7,4%	5,6%
Gmina Zawonia	7,7%	7,1%	7,9%	7,8%	5,6%

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wg stanu na dzień 31.12.2015 r. wśród osób bezrobotnych 80 osób to osoby długotrwale bezrobotne (44,4% ogółu zarejestrowanych), w tym 46 kobiet (57,5% osób długotrwale bezrobotnych i 25,5% ogółu osób bezrobotnych). Rozpiętość wskaźnika osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców zamieszkujących dany obszar jest bardzo duża i wynosi od 0% do 100%. Na terenie miejscowości: Kopiec, Skotniki, Trzęsowice, brak jest osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze. Zatem wskaźnik wynosi 0%, natomiast najwięcej osób długotrwale bezrobotnych zamieszkuje na terenie miejscowości:

- Czeszów – ulice: Okólna, Sportowa, Złotowska – 100% wskaźnik udziału długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych,
- Radłów, Sucha Wielka – 100% wskaźnik udziału długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych,
- Zawonia – ulice: Kasztanowa, Klonowa, Milicka, Spacerowa, Swobodna, Szkolna, Zielona 100% wskaźnik udziału długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych.

Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych zamieszkuje na terenie miejscowości: Kałowice (83,3%), Budczyce (66,7%), Zawonia ul. Wrzosowa (80%).

Wśród osób bezrobotnych najbardziej narażone na wykluczenie społeczne są osoby powyżej 50 roku życia i osoby z wykształceniem podstawowym i niższym. Na terenie gminy zarejestrowanych jest 55 osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (30,6% ogółu bezrobotnych).

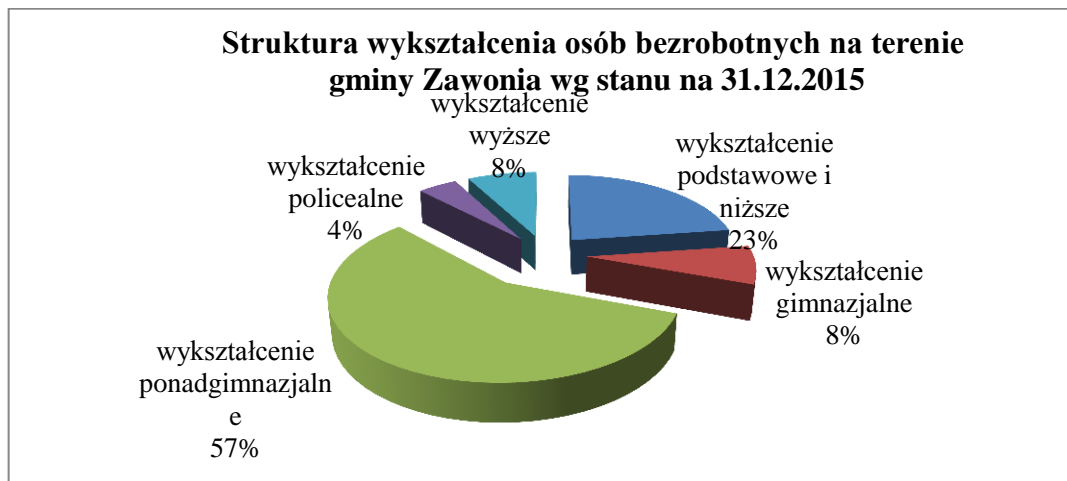
Najwyższym wskaźnikiem udziału bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze charakteryzują się następujące miejscowości:

- Czeszów – ulice: Leśna, Sportowa – 100% wskaźnik udziału bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze,
- Zawonia – ulice: Milicka, Zacisze, Zielona – 100% wskaźnik udziału bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze,
- Skotniki – 100% wskaźnik udziału bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze.

Wysoki odsetek osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia zamieszkuje również w miejscowościach: Zawonia – ulice: Budczycka (50%), Oleśnicka (50%), Swobodna (50%), Wrzosowa (60%), Kałowice (66,7%), Czeszów – ulica Konopnickiej (66,7%).

Na terenie miejscowości Budczyce, Głuchów Dolny, Ludgierzowice, Radłów wskaźnik osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności zamieszkującej na danym obszarze wynosi 0%. Wśród osób bezrobotnych największy odsetek stanowiły osoby w wykształceniu ponadgimnazjalnym 103 osoby (57,2% ogółu bezrobotnych). Drugą grupą pod względem liczebności osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i niższym. Na dzień 31.12.2015 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Trzebnicy zarejestrowanych było również 41 osób (25,6% ogółu bezrobotnych) w tym 26 kobiet (14,4% ogółu bezrobotnych), z wykształceniem podstawowym i niższym ex aequo, wyższym po 14 osób (po 7,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych).

Rysunek 4. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych na terenie gminy Zawonia wg stanu na 31.12.2015

Pomoc społeczna

Na terenie gminy Zawonia w roku 2015 z pomocy społecznej skorzystało 582 osoby. Powodami przyznawania pomocy społecznej były ubóstwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie,

niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczych, przemoc w rodzinie, alkoholizm, narkomania, opuszczenie zakładu karnego, zdarzenia losowe. Odsetek osób pobierających zasiłek z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawoni wg stanu na dzień 31.12.2015 r. wynosi 9,9% ogółu mieszkańców i wykazuje on wartość najniższą w analizowanym okresie lat 2010-2015.

W latach 2010-2014 wskaźnik osób pobierających zasiłek ze wszystkich powodów wahał się w granicach 12,5% w roku 2010 do 11,2% w roku 2014. Jest to wskaźnik zdecydowanie wyższy niż powiatowy, który w roku 2014 wynosił 6,1% osób pobierających zasiłek w stosunku do liczby mieszkańców powiatu trzebnickiego, wojewódzkiego (5,8%) i krajowego (7,7%). Jednocześnie należy zauważyć, iż odsetek osób pobierających zasiłek na terenie gminy Zawonia odzwierciedla krajowe trendy w tym zakresie.

Tabela 13. Procentowy udział ludności pobierającej zasiłki w ogólnej liczbie ludności

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	8,7%	8,1%	8,1%	8,3%	7,7%
Województwo dolnośląskie	7,0%	6,4%	6,1%	6,3%	5,8%
Powiat trzebnicki	6,3%	6,3%	6,3%	6,6%	6,1%
Gmina Zawonia	12,5%	11,5%	11,7%	12,0%	11,2%

Źródło: Bank Danych Lokalnych

A. Ubóstwo

Zgodnie z definicją ubóstwo to zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny. W roku 2015 z powodu ubóstwa zasiłek na terenie gminy pobierało 145 osób (24,9% ogółu osób pobierających zasiłki społeczne i 2,47% ogółu mieszkańców). Dla poszczególnych miejscowości wskaźnik ten przybiera wartość od 0% do 10,3% zamieszkałych na danym obszarze mieszkańców.

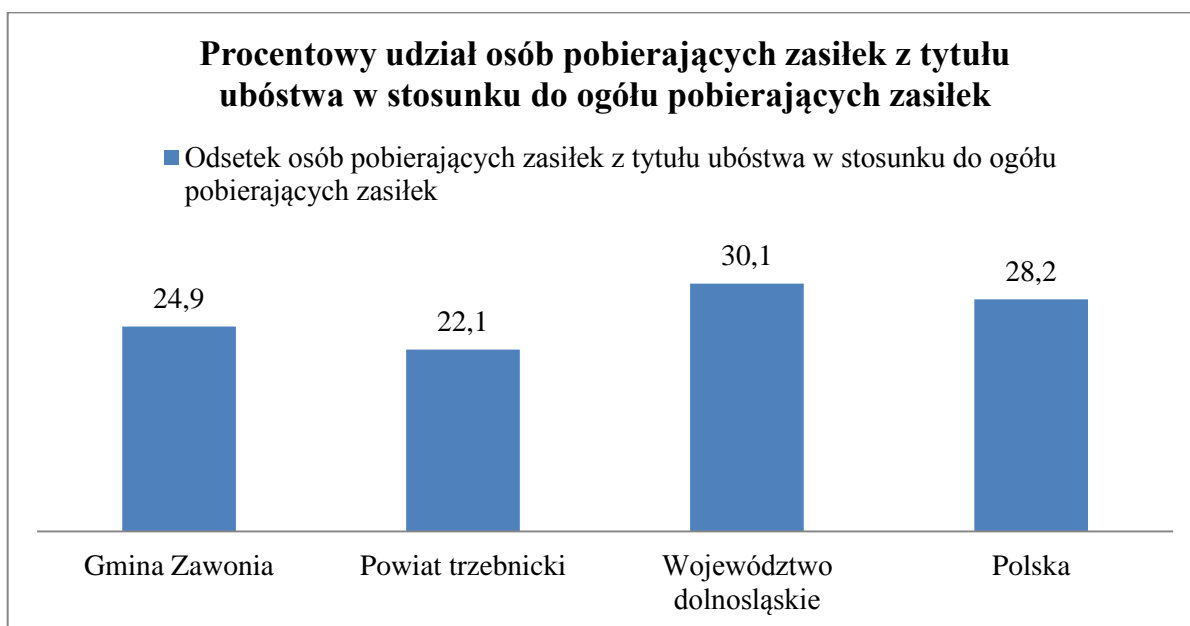
Ogólnie na terenie gminy zlokalizowanych jest sporo obszarów, których mieszkańcy nie pobierają zasiłku z tytułu ubóstwa. Są to: Cielętniki, Radłów, Stanięcie, Trzemsze. W tych miejscowościach wskaźnik osób pobierających zasiłek z tytułu ubóstwa wynosi 0%. Miejscowościami o najwyższym wskaźniku osób pobierających zasiłki z powodu ubóstwa w stosunku do liczby osób zamieszkałych na danym obszarze są:

- Pomianowice – 10,3%,
- Ludgierzowice – 10,1%,
- Czeszów – ulice: Sosnowa – 7,4%, Sportowa – 7,1%, Zielona – 6,1%.

Dla porównania na terenie powiatu trzebnickiego 22,1% osób pobierających zasiłki społeczne stanowią osoby pobierające zasiłki z powodu ubóstwa. Wskaźnik krajowy natomiast wynosi 28,2%, a wskaźnik wojewódzki 30,1%. Jest to zatem wskaźnik zdecydowanie niższy niż tożsame wskaźniki dla kraju, województwa i powiatu.

Rysunek 5. Procentowy udział osób pobierających zasiłek z tytułu ubóstwa w stosunku do ogółu pobierających zasiłek

B. Pozostałe powody przyznawania zasiłków społecznych

Do pozostałych powodów pobierania zasiłków należą: bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczych, przemoc w rodzinie, alkoholizm, narkomania, opuszczenie zakładu karnego, zdarzenia losowe.

Z pozostałych powodów pobierania zasiłków z pomocy społecznej, korzystało 387 osób (6,6% mieszkańców gminy i 66,5% ogółu osób pobierających zasiłki). Na terenie gminy odsetek pobierających zasiłki z powodów innych niż ubóstwo jest wyższy niż tożsamy dla kraju (5,25%), województwa (4,6%) i powiatu trzebnickiego (3,7%).

Najwyższy wskaźnik beneficjentów pobierających zasiłek społeczny z powodów innych niż ubóstwo w stosunku do liczby osób zamieszkujących na danym obszarze zamieszkuje na terenie miejscowości:

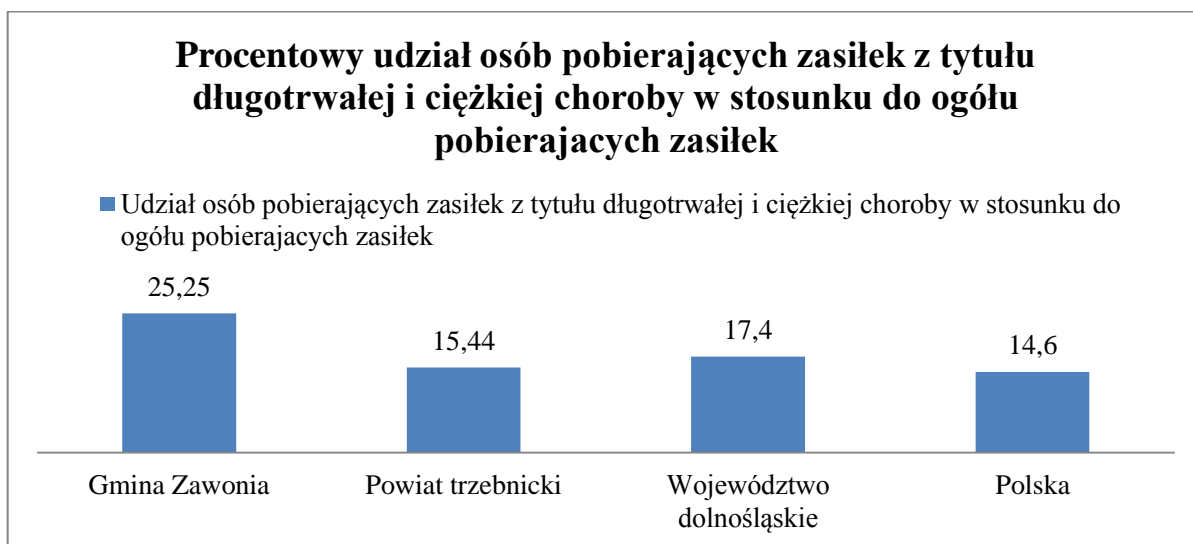
- Czachowo – 12,4%,
- Czeszów – ulice: Okólna 20,3%, Piaskowa 12,9%, Zielona 12,1%,

- Ludgierzowice – 18,0%,
- Sucha Mała – 23,5%,
- Niedary – 14,4%,
- Miłonowice – 13,9%,
- Kopiec – 11,4%,
- Trzęsowice – 10,7%,
- Zawonia – ulica Jaśminowa 18,8%.

Najczęstszym powodem przyznawania zasiłków społecznych na terenie gminy w roku 2015 oprócz ubóstwa była długotrwała i ciężka choroba. Z tego powodu wg stanu na dzień 31.12.2015 r. zasiłek pobierało 147 osób, co stanowi 2,5% ogółu mieszkańców gminy i 25,25% ogółu osób pobierających zasiłki. Jest to wskaźnik zdecydowanie wyższy niż tożsame dla powiatu, województwa i kraju. Dla porównania na terenie powiatu trzebnickiego z tytułu długotrwałej i ciężkiej choroby zasiłki pobierało jedynie 0,94% mieszkańców powiatu, co stanowiło 15,44% ogółu osób pobierających zasiłek.

W województwie dolnośląskim natomiast z tytułu długotrwałej i ciężkiej choroby zasiłek pobierało 0,99% mieszkańców i 17,4% ogółu osób pobierających zasiłek. W Polsce natomiast z tytułu długotrwałej i ciężkiej choroby zasiłek pobierało 1,1% ludności, co daje 14,6% ogółu pobierających zasiłek.

Rysunek 6. Procentowy udział osób pobierających zasiłek z tytułu długotrwałej i ciężkiej choroby w stosunku do ogółu pobierających zasiłek

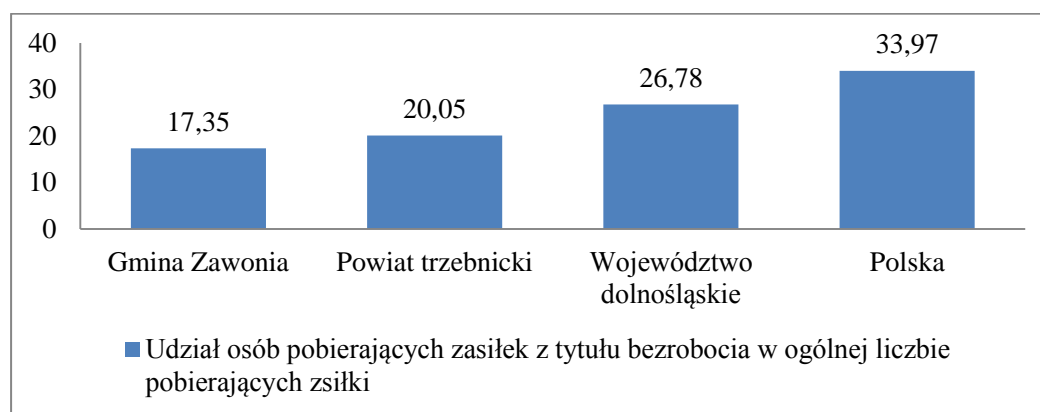
Wskaźnik osób pobierających zasiłek z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby dla poszczególnych miejscowości przybierał wartość od 0% do 10,1%. Najczęstszymi beneficjentami opieki społecznej z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby byli mieszkańcy Ludgierzowic (10,1%). Znaczny odsetek osób

pobierających zasiłki z tytułu długotrwałej i ciężkiej choroby zamieszkuje w następujących lokalizacjach: Czeszów – ulice: Okólna (5,8%), Piaskowa (4,8%), Kopiec (5,1%), Niedary (4,7%), Pomianowice (7,7%), Sucha Mała (5,9%), Zawonia – ulice: Jaśminowa (8,2%), Nauczycielska (4,5%).

Kolejnym ważnym powodem przyznawania zasiłków jest bezrobocie. Wg stanu na dzień 31.12.2015 r. z tego tytułu na terenie gminy zasiłki pobierało 101 osób, co daje 1,7% ogółu mieszkańców gminy oraz 17,35% osób pobierających zasiłki. Są to wskaźniki mniej korzystne niż tożsame dla powiatu trzebnickiego, województwa dolnośląskiego i kraju. Dla porównania na terenie powiatu trzebnickiego z tytułu bezrobocia zasiłki pobierało jedynie 1,23% mieszkańców powiatu i 20,05% ogółu osób pobierających zasiłek. W województwie dolnośląskim natomiast z tytułu bezrobocia zasiłek pobierało 1,54% mieszkańców i 26,78% ogółu osób pobierających zasiłek. W Polsce natomiast z tytułu bezrobocia zasiłek pobierało 1,65% ludności, co daje 33,91% ogółu pobierających zasiłek.

Rysunek 7. Procentowy udział osób pobierających zasiłek z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie osób pobierających zasiłek

Wskaźnik mieszkańców gminy pobierających zasiłek z tytułu bezrobocia do ogółu mieszkańców danego obszaru jest zróżnicowany i waha się od 0% do 4,5%. Największy odsetek osób pobierających zasiłek z tytułu bezrobocia zamieszkuje na terenie miejscowości: Ludgierzowice (4,5%), Miłonowice (4,2%), Czachowo (4,0%). Pozostałymi powodami przyznawania zasiłków są:

- niepełnosprawność (76 osób pobierających zasiłek – 13,06% ogółu beneficjentów pobierających zasiłek i 1,3% mieszkańców gminy). Najwięcej osób pobierających zasiłek z tego tytułu zamieszkuje na terenie miejscowości: Czeszów – 14 osób, Zawonia – 18 osób, Niedary – 5 osób, Pęciszów – 4 osoby, Kopiec, Ludgierzowice, Miłonowice po 3 osoby,

- potrzeba ochrony macierzyństwa (3 osoby – 3,95% ogółu beneficjentów pobierających zasiłek i 1,3% mieszkańców gminy). Najwięcej osób pobierających zasiłek z tego tytułu zamieszkuje na terenie miejscowości: Czeszów – 5 osób, Czachowo – 3 osoby, Miłonowice – 3 osoby,
- bezradność w sprawach opiekuńczych (19 osób – 3,25% ogółu beneficjentów pobierających zasiłek i 0,3% mieszkańców gminy). Najwięcej osób pobierających zasiłek z tego tytułu zamieszkuje na terenie miejscowości: Czachowo, Miłonowice, Niedary, Sucha Wielka, Tarnowiec po 2 osoby,
- alkoholizm (16 osób – 2,7% ogółu beneficjentów pobierających zasiłek i 0,27% mieszkańców gminy). Najwięcej osób pobierających zasiłek z tego tytułu zamieszkuje na terenie miejscowości: Czeszów – 3 osoby, Niedary – 5 osób, Zawonia – 4 osoby,
- opuszczenie zakładu karnego (4 osoby – 0,7% ogółu beneficjentów pobierających zasiłek). Osoby pobierające zasiłek z tego powodu zamieszkują na terenie miejscowości: Miłonowice – 1 osoba, Sucha Mała – 2 osoby, Tarnowiec – 1 osoba.

Poziom edukacji

Niezmierznie ważnym elementem sfery społecznej jest poziom edukacji, który w znacznej mierze warunkuje warunki życia w dalszej perspektywie czasowej.

Na terenie gminy funkcjonują 2 szkoły podstawowe i 2 szkoły gimnazjalne zlokalizowane w Zawoni i Czeszowie:

1. Szkoła Podstawowa w Zawoni przy ulicy Szkolnej 26, do której uczęszczają dzieci z miejscowości gminnej Zawonia, Ludgierzowice, Pęciszów, Rzędziszowice, Miłonowice, Niedary, Tarnowiec, Tarnowice, Budczyce, Sucha Wielka, Sędzice,
2. Szkoła Podstawowa w Czeszowie przy ulicy M. Konopnickiej 18, do której uczęszczają uczniowie z miejscowości Czeszów oraz Złotów, Złotówek, Grochowa, Trzęsowice.

W trakcie przeprowadzonego egzaminu szóstoklasisty uczniowie uzyskali następujące wyniki:

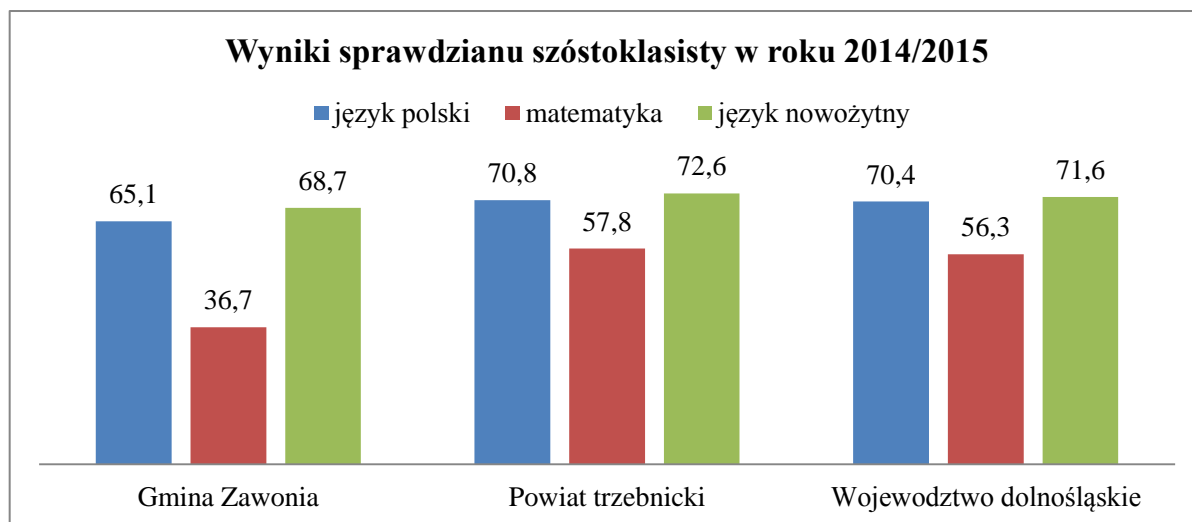
Tabela 14. Wyniki egzaminu szóstoklasisty na terenie gminy Zawonia w roku szkolnym 2014/2015

	j. polski	matematyka	j. nowożytny
Szkoła Podstawowa w Zawoni	64,6%	31,8%	68,6%
Szkoła Podstawowa w Czeszowie	67,2%	48,1%	68,8%
Średnia dla Gminy	65,1%	36,7%	68,7%
Powiat trzebnicki	70,8%	57,8%	72,6%
Województwo dolnośląskie	70,4%	56,3%	71,6%

Jak wynika z powyższego zestawienia w egzaminie szóstoklasisty gorzej wypadli uczniowie Szkoły Podstawowej w Zawoni. Najniższe wyniki uzyskali uczniowie miejscowości Zawonia – ulice: Oleśnicka, Zacisze, Wrzosowa, Szkolna.

Rysunek 8. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w roku 2014/2015 na terenie gminy Zawonia

Jak wynika z powyższych zestawień wyniki sprawdzianu szóstoklasisty na terenie gminy Zawonia są nieco gorsze niż średnia dla powiatu i województwa dolnośląskiego:

1. Gimnazjum Publiczne w Zawoni przy ulicy Szkolnej 26, do którego uczęszczają dzieci z miejscowości gminnej Zawonia, Sędzice, Niedary, Tarnowiec, Rzędziszowice, Cielętniki, Sucha Wielka, Czachowo, Kopiec, Radłów, Ludgierzowice, Pstrzejowice,
2. Gimnazjum Publiczne w Czeszowie przy ulicy M. Konopnickiej 18, do którego uczęszczają uczniowie z miejscowości: Czeszów, Trzęsowice, Złotów.

Tabela 15. Wyniki egzaminu gimnazjalnego na terenie gminy Zawonia w roku szkolnym 2014/2015

	część humanistyczna	część przyrodniczo-matematyczna	część językowa	średnia dla szkoły
Gimnazjum Publiczne Zawonia	58,1%	41,4%	35,0%	44,8%
Gimnazjum Publiczne Czeszów	59,4%	44,9%	62,3%	55,5%
Średnia dla Gminy	58,7%	43,9%	48,6%	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych

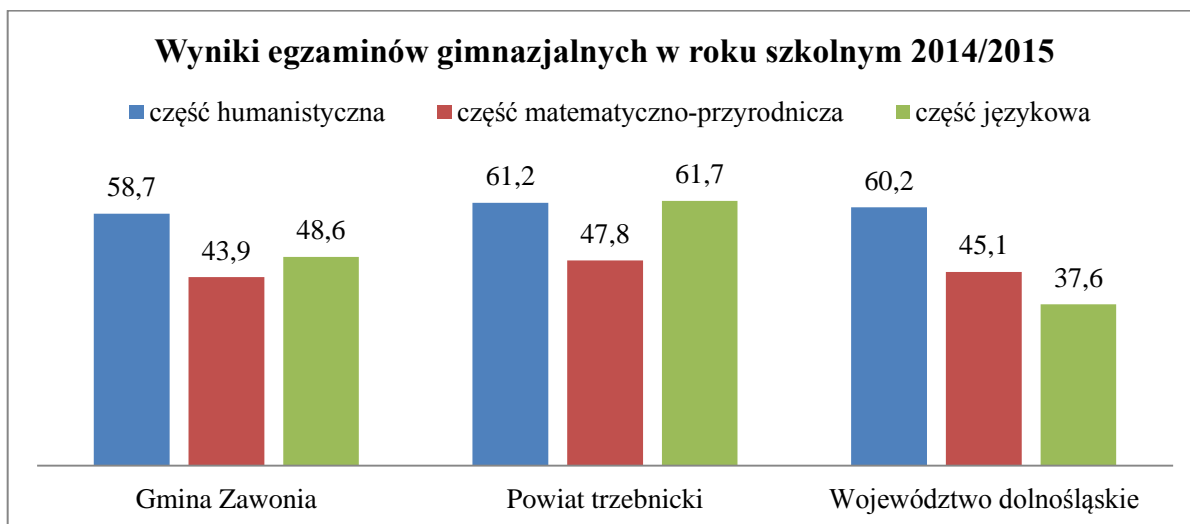
Jak wynika z powyższego zestawienia również wyniki egzaminu gimnazjalnego były wyższe w Gimnazjum Publicznym w Czeszowie. Najgorzej wypadł egzamin wśród uczniów Zawoni z ulic: Piaskowej i Szkolnej oraz Ludgierzowic. Wyniki są nieznacznie niższe do średnich wyników dla powiatu trzebnickiego, które wynoszą:

- część humanistyczna (61,2%),
- część przyrodniczo-matematyczna (47,8%),
- część językowa (61,7%).

Średnie wyniki dla województwa dolnośląskiego (obszary wiejskie):

- część humanistyczna (60,2%),
- część przyrodniczo-matematyczna (45,1%),
- część językowa (37,6%).

Rysunek 9. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w roku szkolnym 2014/2015 na terenie gminy Zawonia

Wyniki były przybliżone do średnich wyników gimnazjalnych w roku szkolnym 2013/2014, ale zdecydowanie lepsze niż wyniki egzaminów w roku 2010.

Tabela 16. Porównanie wyników gimnazjalnych w roku szkolnym 2013/2014 i 2009/2010

	część humanistyczna	część przyrodniczo-matematyczna	część językowa
Wyniki egzaminów gimnazjalnych w roku szkolnym 2013/2014	55,7%	44%	38,1%
Wyniki egzaminów gimnazjalnych w roku szkolnym 2009/2010	27,5%	21,0%	25,1%

Źródło: www.oke.wroc.pl/

Bezpieczeństwo publiczne

Głównym zadaniem utrzymania porządku publicznego na terenie gminy Zawonia jest zapewnienie bezpieczeństwa ruchu samochodowego prowadzonego po drogach, szczególnie w ruchu tranzytowym na drodze nr 340. W zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego obsługę prewencyjną zapewnia Posterunek Policji w Zawoni, zlokalizowany przy ul. Wrzosowej 2.

Drugim znacznym zagrożeniem bezpieczeństwa ludności i jej mienia jest zagrożenie pożarowe. W zakresie ochrony przeciwpożarowej gmina utrzymuje 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: w Zawoni, Czeszowie i Złotowie. Ponadto w Trzebnicy znajduje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej.

Tabela 17. Wyposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie gminy Zawonia

Jednostka OSP	Liczba strażaków	Ilość i rodzaj posiadanego sprzętu
OSP w Zawoni, ul. Zielona 2	25	2 samochody pożarnicze, 3 piły Stihl, agregat prądotwórczy, węże
OSP w Czeszowie, ul. Milicka 7	22	Samochód pożarniczy Jelcz, samochód pożarniczy Ford Transit, węże, piła Stihl, agregat prądotwórczy
OSP w Złotowie 7	24	Samochód pożarniczy, motopompa, agregat prądotwórczy, piła Stihl, węże ssawne

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020

Jak wynika z informacji uzyskanych w Komendzie Powiatowej w Trzebnicy na terenie gminy Zawonia miały miejsca następujące zdarzenia:

- przestępczość ogólna – 71 zdarzeń,
- przestępczość kryminalna – 74 zdarzenia,
- przestępczość w 7 kategoriach (rozboje, kradzieże z włamaniem, kradzieże, kradzieże samochodów, zniszczenie mienia, bójki i pobicia, uszkodzenia ciała) – 27 zdarzeń,
- przestępczość gospodarcza – 5 zdarzeń,
- przestępczość narkotykowa – 19 zdarzeń.

Ponadto na terenie gminy doszło do następujących zdarzeń drogowych:

- droga wojewódzka 340 – 11 kolizji, 2 wypadki,
- drogi powiatowe – 6 kolizji, 1 wypadek,
- drogi gminne – 6 kolizji.

Aktywność społeczna

O zainteresowaniu społeczeństwa sferą polityki i życiu politycznym można wnioskować na podstawie danych dotyczących frekwencji wyborczej.

W roku 2015 w wyborach do Sejmu i Senatu wzięło udział 39,77% uprawnionych do głosowania z terenu gminy Zawonia. Są to wyniki zdecydowanie niższe niż powiatowe, które wynosiły 46,62%, wojewódzkich 49,92%, krajowych – 47,27% uprawnionych do głosowania.

W porównaniu z wyborami samorządowymi w roku 2011, na terenie gminy nastąpił wzrost zainteresowania sferą polityki. W roku 2011 w wyborach do Sejmu i Senatu, wzięło udział 36,77% uprawnionych do głosowania. Dla porównania wyniki dla powiatu trzebnickiego wynosiły 43,42%, dla województwa dolnośląskiego – 52,49%, dla Polski – 48,92%.

Tabela 18. Wyniki frekwencji wyborczej w wyborach do Sejmu i Senatu w latach 2011 i 2015

Jednostka	2011	2015
Polska	48,92%	47,27%
Województwo dolnośląskie	52,49%	49,92%
Powiat trzebnicki	43,42%	46,62%
Gmina Zawonia	36,77%	39,77%

Źródło: <http://wybory2011.pkw.gov.pl/att/pl/000000.html#tabs-1>
http://parlament2015.pkw.gov.pl/349_wyniki_sejm

Zgodnie z informacjami uzyskanymi w Ogólnopolskiej Bazie Organizacji Pozarządowych na terenie gminy Zawonia zarejestrowanych jest 19 organizacji pozarządowych. Trzy z działających na terenie gminy organizacje, a mianowicie Stowarzyszenie Turystyki Rowerowej i Kultury Fizycznej Gminy Zawonia, Stowarzyszenie Klubu Sportowego Sędzice oraz Klub Sportowy Złotów mają status organizacji pożytku publicznego (OPP). Jest to specjalny status, o który wystąpić mogą działające podmioty trzeciego sektora, podkreślający ich wzorcową działalność w sferze społecznej, wiążący się ze spełnianiem szeregu wymogów, ale dający również przywileje, takie jak np. możliwość przekazywania na rzecz organizacji 1% podatku.

Organizacje pozarządowe na terenie gminy:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Zawoni

Działalność:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń,

- informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi,
- rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej,
- wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej,
- działania na rzecz ochrony środowiska.

2. Stowarzyszenie Klubu Sportowego „Victoria Zawonia”, ul. Szkolna 1, 55-106 Zawonia

Działalność: wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.

3. Stowarzyszenie Turystyki Rowerowej i Kultury Fizycznej Gminy Zawonia, ul. Trzebnicka 11, 55-106 Zawonia

Działalność:

- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
- turystyka i krajoznawstwo,
- wypoczynek dzieci i młodzieży,

4. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Mieszkańców Czeszowa Pro Futuro, ul. Marii Konopnickiej 18, 55-106 Czeszów

Działalność:

- działanie na rzecz środowiska lokalnego i jego integracji,
- upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, krajoznawstwa, wypoczynku dzieci i młodzieży, ekologii i ochrony zwierząt, środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- działalność wspomagająca szkoleniowo, informacyjnie, technicznie lub finansowo organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w zakresie określonym w pkt. 1-17,
- wspieranie inicjatyw i działań w dziedzinie artystycznej,
- działanie na rzecz profilaktyki uzależnień,
- rozwijanie zainteresowań mieszkańców gminy,
- prowadzenie działalności edukacyjno-szkoleniowej, informacyjno-promocyjnej i wydawniczej,
- pozyskiwanie funduszy na rzecz realizacji celów statutowych stowarzyszenia,
- współpraca z władzami samorządowymi, państwowymi, sektorem gospodarczym, środkami masowego przekazu,
- podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej i obywatelskiej,

- ochrona i promocja zdrowia,
- działanie na rzecz osób niepełnosprawnych,
- promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
- prowadzenie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- wspieranie porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym,
- prowadzenie działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami,
- promocja organizacji wolontariatu.

5. Ochotnicza Straż Pożarna w Czeszowie, ul. Milicka 7, 55-106 Czeszów

Działalność:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń,
- informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi,
- rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej,
- wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej,
- działania na rzecz ochrony środowiska.

6. Stowarzyszenie LZS Niedary, Niedary 20, 55-106 Niedary

Działalność: popularyzacja kultury fizycznej i sportu.

7. Ochotnicza Straż Pożarna w Złotowie, Złotów 13, 55-106 Złotów

Działalność:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń,
- informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi,

- rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej,
- wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej,
- działania na rzecz ochrony środowiska.

8. Klub Sportowy Złotów, Złotów 22a, 55-106 Złotów

Działalność: wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.

9. Stowarzyszenie Sołtysów na Rzecz Rozwoju Gminy Zawonia

Działalność:

- podejmowanie działań na rzecz społecznego, kulturalnego i gospodarczego rozwoju sołectw gminy Zawonia, realizowanie inicjatyw społecznych służących dobru mieszkańców, integrowanie lokalnych wspólnot obywatelskich,
- dbałość o rozwój gminy Zawonia,
- działania na rzecz odnowy sołectw gminy Zawonia,
- współdziałanie z samorządem i organami administracji państwowej w przedsięwzięciach na rzecz rozwoju gminy Zawonia,
- podejmowanie w ramach obowiązujących przepisów wszelkich przedsięwzięć związanych z rozwojem obszarów wiejskich,
- krzewienie wśród mieszkańców i ludzi związanych z gminą Zawonia troski o jej sprawy współczesne i przyszły rozwój,
- kształtowanie opinii i ocen społeczeństwa o rozwoju gminy Zawonia,
- kształtowanie postaw odpowiedzialności za wspólne przedsięwzięcia,
- organizowanie życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego gminy Zawonia,
- ochrona i zabieganie o zachowanie naturalnych walorów przyrodniczych i historycznych gminy Zawonia.
- promowanie walorów turystycznych gminy Zawonia w kraju i zagranicą,
- promowanie wszelkich form lokalnej twórczości artystycznej w kraju i zagranicą,
- promocja zdrowia i aktywnego stylu życia, sportu i turystyki w jak najszerszym rozumieniu tych pojęć wśród mieszkańców gminy Zawonia,
- organizacji imprez rekreacyjnych oraz turystycznych,
- utrzymywanie kontaktów z innymi organizacjami o podobnych celach,
- organizowanie zebrań dyskusyjnych i towarzyskich, konferencji, debat, szkoleń, warsztatów itp.
- działania na rzecz zwiększenia szans życiowych mieszkańców gminy Zawonia, szczególnie ludzi młodych,

- aktywizacja długotrwale bezrobotnych, niewydolnych życiowo, samotnych, niepełnosprawnych, w podeszłym wieku i z ubogich rodzin, przeciwdziałania patologiom społecznym w gminie Zawonia.

10. Stowarzyszenie Aktywni dla Gminy Zawonia

Działalność:

Działalność publiczna na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców, oraz rozwoju Gminy Zawonia, w szczególności poprzez prowadzenie działalności w zakresie:

- wspomagania integracji i aktywizacji społeczności lokalnej,
- poprawy warunków życia i pracy mieszkańców,
- kultywowania tradycji, kultury, folkloru i sztuki ludowej,
- kultury, oświaty, nauki, edukacji, wychowania oraz wypoczynku dzieci i młodzieży
- wychowywania młodego pokolenia w duchu tolerancji, patriotyzmu, poszanowania tradycyjnych wartości oraz rozwoju świadomości lokalnej, obywatelskiej i kulturowej,
- ochrony dziedzictwa przyrodniczego i historycznego oraz krajoznawstwa,
- ochrony i promocji zdrowia,
- opieki nad osobami starszymi i samotnymi,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym,
- pomoc osobom dotkniętym skutkami uzależnienia od alkoholu i narkotyków,
- realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym pomoc rodzinom i osobom
- w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- upowszechniania kultury fizycznej, sportu i rekreacji,
- promocji zatrudnienia i aktywizacji osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
- dbałości o środowisko naturalne,
- działania na rzecz integracji europejskiej
- organizacji zbiórek rzeczy lub pieniędzy na cele charytatywne,
- promocji swoich działań poprzez opracowanie materiałów: broszur, stron internetowych.

11. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Skotniki

Działalność:

- wspieranie zrównoważonego rozwoju wsi Skotniki gminy Zawonia oraz Regionu Wzgórz Trzebnickich,
- dążenie do aktywnego uczestnictwa mieszkańców regionu w życiu kulturalnym, sportowym i oświatowym,
- organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży,
- inicjowanie i wspieranie działań na rzecz podnoszenia poziomu życia, przede wszystkim kulturalnego w dbałości o estetykę gminy i regionu oraz ochronę przyrody i środowiska naturalnego człowieka,

- w tym powrotu do tradycyjnych kultur rolnych

12. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło nr 10 w Czeszowie

Władze Gminy Zawonia mają także podpisane porozumienia o współpracy z następującymi stowarzyszeniami¹:

- 1) Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Aglomeracji Wrocławskiej** – Aglomeracja Wrocławska obejmuje miasto Wrocław oraz obszar powiatów: milickiego, oławskiego, oleśnickiego, strzelińskiego, średzkiego, świdnickiego, trzebnickiego, wołowskiego i wrocławskiego. Celami stowarzyszenia są m.in.:
  - upowszechnianie idei samorządności lokalnej,
  - zajmowanie stanowisk w sprawach publicznych,
  - ochrona wspólnych interesów członków Stowarzyszenia,
  - wspieranie działań zmierzających do racjonalnego planowania przestrzennego w Aglomeracji,
  - koordynacja współdziałania gmin i powiatów zmierzająca do podtrzymania dziedzictwa kulturowego,
  - podejmowanie działań zmierzających do gospodarczego i kulturalnego rozwoju gmin i powiatów zrzeszonych.
- 2) Lokalna Grupa Działania Kraina Wzgórz Trzebnickich** – składa się z gmin Trzebnica, Oborniki Śląskie, Prusice, Wisznia Mała i Zawonia. Celem LGD jest współpraca dla wykorzystania szans na rozwój regionu, prezentacja zasobów przyrodniczo-krajobrazowych, położenia i dorobku wielu pokoleń tworzących swoistość historyczno-kulturową Wzgórz Trzebnickich, poprawa jakości życia mieszkańców na obszarach wiejskich.
- 3) Stowarzyszenie Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy** – w skład Stowarzyszenia wchodzi gminy: Dobroszyce, Oborniki Śląskie, Prusice, Trzebnica, Wisznia Mała, Zawonia i Żmigród. Stowarzyszenie obejmuje swoim działaniem obszar Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy. Główne kierunki działania to:
  - wspieranie samorządów na terenie działania Stowarzyszenia w tworzeniu przedsięwzięć związanych z rozwojem turystyki, rekreacji i wypoczynku,
  - współpraca między gminami i powiatami w regionie,
  - inicjowanie działań pro-turystycznych, wspólna promocja,
  - pozyskiwanie środków na realizację zadań,
  - aktywizacja społeczności lokalnej, organizacja i koordynacja imprez oraz szkoleń.

¹Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020

Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców gminy Zawonia wynosi 32,5 i jest to wskaźnik niższy niż wojewódzki (36 na 10 tys. mieszkańców) i krajowy (33 na 10 tys. mieszkańców).

2.2. Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej

Przedsiębiorczość

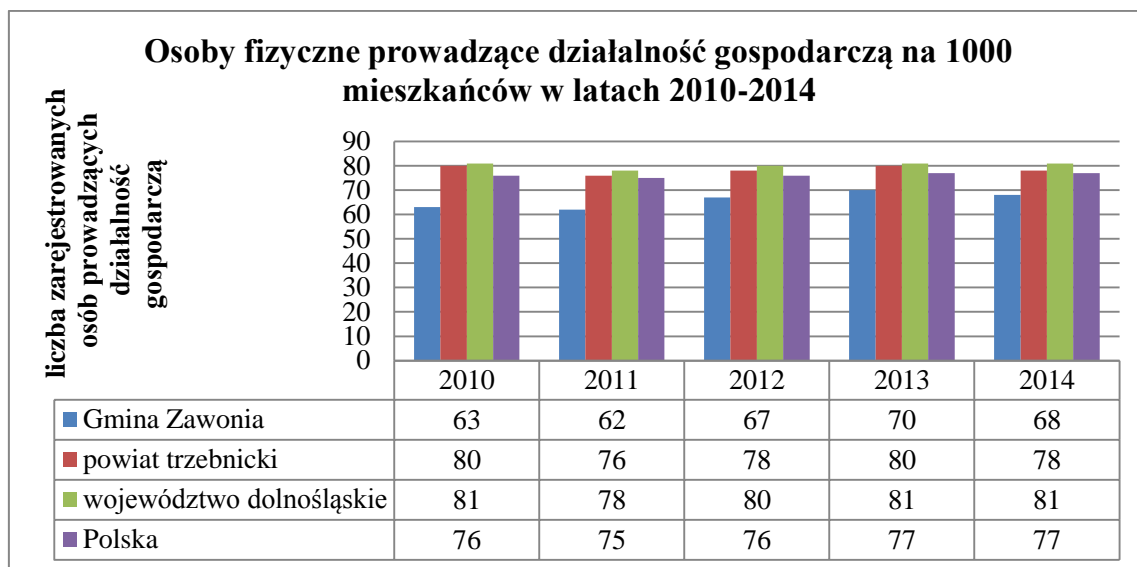
Według danych Urzędu Gminy w Zawoni na terenie gminy w roku 2015 zarejestrowanych było 348 osób prowadzących działalność gospodarczą, z czego 32,5% ogółu podmiotów (113 wpisów do ewidencji) zarejestrowanych było w miejscowości gminnej Zawonia, 18,3% w miejscowości Czeszów (64 wpisy). Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców dla gminy wynosi 59 i jest to wskaźnik niższy niż w roku 2014, który wynosił 68. Najniższy wskaźnik udziału podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców zanotowano w następujących miejscowościach:

- Miłonowice – 12 podmiotów na 1000 mieszkańców,
- Cielętniki – 18 podmiotów na 1000 mieszkańców,
- Ludgierzowice – 22 podmioty na 1000 mieszkańców,
- Kopiec – 25 podmiotów na 1000 mieszkańców,
- Rzędziszowice – 28 podmiotów na 1000 mieszkańców,
- Czeszów – ulice: Trzebnicka – 22 podmioty na 1000 mieszkańców, Milicka – 29 podmiotów na 1000 mieszkańców,
- Sędzice – 23 podmioty na 1000 mieszkańców.

Ponadto na terenie miejscowości Zawonia na ulicach: Brzozowa, Jarzębinowa, Łąkowa, Spokojna, Topolowa, Wrzosowa, Zacisze brak jest wpisów do rejestru działalności gospodarczej. Podobna sytuacja występuje na ulicach: Słonecznej, Spokojnej, Sportowej, Tęczowej w Czeszowie.

W latach 2010-2014 liczba osób prowadzących działalność gospodarczą ulegała wahaniom i wynosiła od 359 w rok 2010 do 394 w rok 2014.

Rysunek 10. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

W roku 2010 na terenie gminy Zawonia, wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców wynosił 63. W latach 2011-2014 wykazywał on tendencje zmienne od 62 w roku 2011 do 68 w roku 2014. W roku 2014 wskaźnik był niższy niż dla powiatu trzebnickiego, który wynosił 80, a w latach 2010-2013 przyjmował wartości między 76 a 80. Wartości przybliżone do wskaźnika powiatowego przybierał wskaźnik krajowy, który w latach 2010-2014 był stosunkowo stabilny i wahał się w granicach od 75 do 77. Najbardziej korzystne wartości przybierał wskaźnik dla województwa dolnośląskiego i wynosił od 78 w roku 2011 (wartość najniższa) do 81 (w latach 2010, 2013, 2014).

Do największych przedsiębiorstw produkcyjnych działających na terenie gminy należą:

1. IZOLMET Sp. z o.o., Zawonia, ul. Jaśminowa 1, profil – produkcja artykułów elektroizolacyjnych z tworzyw sztucznych, podzespoły do kuchenek,
2. Zakład Produkcyjny „Dino” w Zawoni, ul. Zielona 3, profil – akcesoria, karma dla zwierząt,
3. POL ROL Sp. z o.o. w Rzędziszowicach 13/1, profil – sprzedaż hurtowa zbóż,
4. PRU ROLET Sp. z o.o. w Sędzicach, profil – produkcja rolna,
5. Hurtownia Materiałów Budowlanych i Skład Opału Michał Łopyta w Zawoni, ul. Milicka, profil – handel materiałami budowlanymi,
6. Krais Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Remontowe Jerzy Krais, Czachowo 15, profil produkcja narzędzi,
7. POLYTRADE Czachowo 1, profil – gotowe wyroby z tworzyw sztucznych.

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Zawonia wg sektorów własnościowych w latach 2010-2014 przedstawia tabela.

Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Zawonia wg sektorów własnościowych w latach 2010-2014

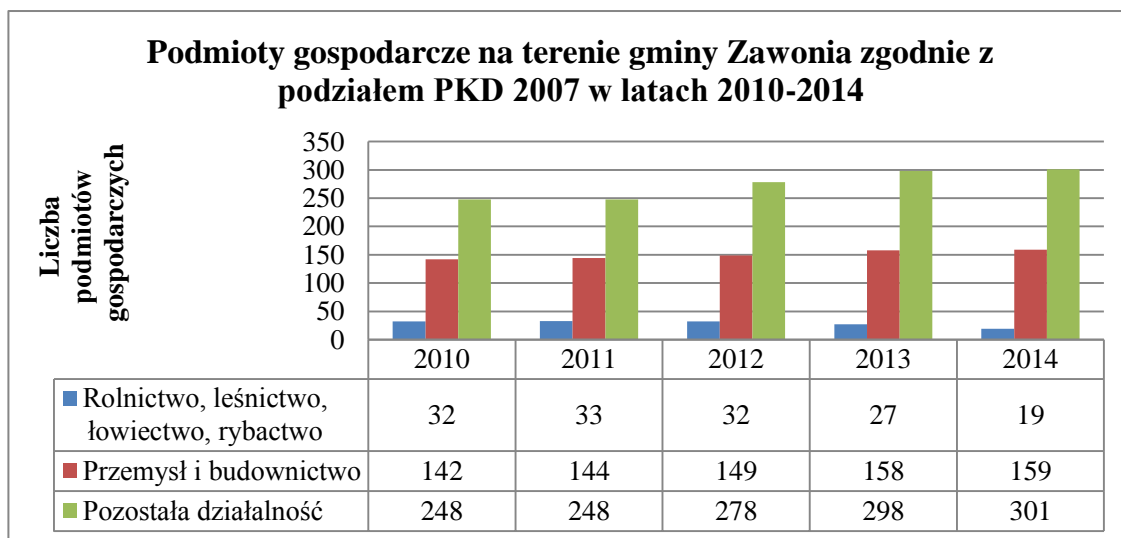
Podmioty według własności	lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	424	425	459	483	479
sektor publiczny - ogółem	11	11	11	12	12
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	8	8	8	9	9
sektor prywatny - ogółem	413	414	448	471	467
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	359	356	386	404	394
sektor prywatny - spółki handlowe	15	18	19	21	19
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	5	5	5	5	5
sektor prywatny - spółdzielnie	4	4	4	4	4
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	14	15	16	17	19

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższych zestawień wzrasta liczba podmiotów sektora publicznego i prywatnego, a w szczególności osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Ogółem w roku 2014 nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej stosunku do roku 2010 o około 11,5%.

Zgodnie z podziałem PKD w roku 2014 największy odsetek podmiotów gospodarki narodowej stanowiła pozostała działalność i nastąpił wzrost tych podmiotów w stosunku do roku 2010 o 21,4%. Spadła jednak liczba podmiotów zarejestrowanych w grupie rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo o około 44%.

Rysunek 11. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Zawonia zgodnie z podziałem PKD 2007 w latach 2010-2014

Najwięcej podmiotów zarejestrowanych było w sekcji F – budownictwo 117 podmiotów (wzrost w stosunku do roku 2010 o 5,1%) oraz sekcji G – handel hurtowy i detaliczny 126 podmiotów (wzrost o 11,1%) oraz C – przetwórstwo przemysłowe 38 podmiotów (wzrost o 23,7%).

Znaczące wzrosty liczby podmiotów zarejestrowano w następujących sekcjach:

- J – Informacja i komunikacja (wzrost z 3 podmiotów w roku 2010 do 8 w roku 2014 – 260%),
- C – Przetwórstwo przemysłowe (wzrost z 29 podmiotów w roku 2010 do 38 w roku 2014 – 130%),
- I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – wzrost o 100%,
- S – pozostała działalność usługowa i T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – 110%.

Największy spadek dotyczył sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo (spadek o około 44,1%).

Na terenie gminy obserwuje się znaczną rotację podmiotów gospodarczych. Tabela poniższa przedstawia podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji PKD 2007.

Tabela 20. Podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji PKD 2007 na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014

ogółem	2010	2011	2012	2013	2014
	57	61	55	57	52
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	2	1	0	0
przemysł i budownictwo	20	21	10	19	19
pozostała działalność	36	38	44	38	33

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 21. Podmioty wyrejestrowane wg sekcji PKD 2007 na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014

ogółem	2010	2011	2012	2013	2014
	32	60	25	44	52
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	2	1	0	1
przemysł i budownictwo	15	19	6	13	23
pozostała działalność	16	39	18	31	28

Źródło: Bank Danych Lokalnych

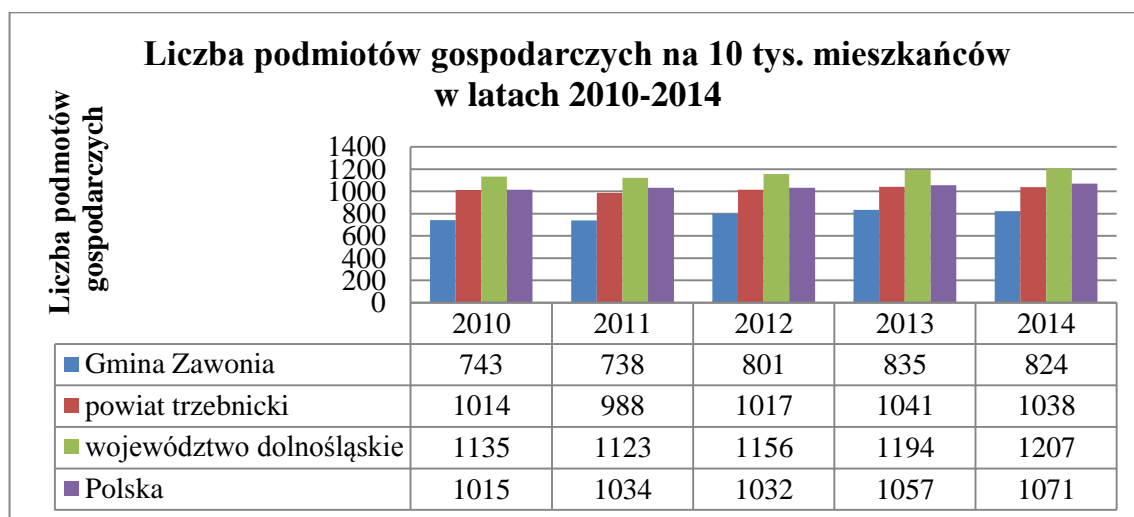
Jak wynika z powyższych zestawień najczęściej wyrejestrowanych podmiotów należało do sekcji „pozostała działalność” – w roku 2010 36 podmiotów (63% ogółu podmiotów), a w roku 2014 –

33 podmioty (63% ogółu podmiotów), najczęściej zarejestrowanych zostało podmiotów w sekcjach: pozostała działalność (50% ogółu podmiotów) oraz przemysł i budownictwo (46,9% ogółu podmiotów) w roku 2010 i odpowiednio w roku 2014 (53,8% i 44,2% ogółu podmiotów).

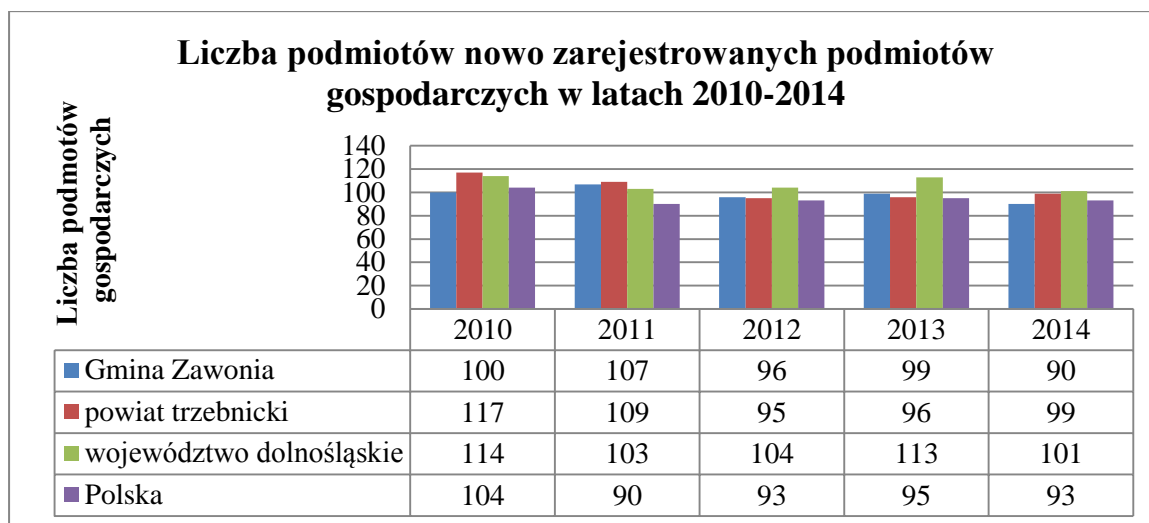
Na terenie gminy obserwuje się niższy poziom przedsiębiorczości, niż w pozostałych jednostkach administracyjnych. W roku 2014 na terenie gminy zarejestrowane było 842 podmioty gospodarcze na 10 tys. mieszkańców. Wielkość ulegała wahaniom od 743 podmioty na 10 tys. mieszkańców w roku 2010, następnie liczba ta rosła sukcesywnie do roku 2013 (835 podmiotów na 10 tys. mieszkańców), by w roku 2014 wykazać tendencje spadkowe. Dla porównania na terenie powiatu trzebnickiego w roku 2014 zarejestrowanych było 1038 podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców, natomiast wskaźniki dla województwa i kraju wynoszą odpowiednio: 1207 i 1071 podmiotów na 10 tys. mieszkańców.

Rysunek 12. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014

Na przełomie lat 2010-2014 obserwowany był wyraźny spadek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych w ewidencji REGON na 10 tys. mieszkańców (spadek na poziomie 15,6%). W roku 2010 liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w ewidencji REGON na 10 tys. mieszkańców wynosiła 100, w roku 2011 wzrosła do 107, a od roku 2012 sukcesywnie spada do poziomu 90 nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. mieszkańców w roku 2014. Podobną tendencję można zauważyć na poziomie powiatu trzebnickiego. W roku 2010 liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w ewidencji REGON na 10 tys. mieszkańców wynosiła 117 i co roku sukcesywnie spada do poziomu 99 w roku 2014 (spadek o 15,4%). Analogiczna sytuacja występuje na poziomie województwa dolnośląskiego i Polski. Tutaj spadek nowo zarejestrowanych w ewidencji REGON w stosunku do roku 2010, osiągnął odpowiednio poziom 11,4% i 10,6%.

Rysunek 13. Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w latach 2010-2014

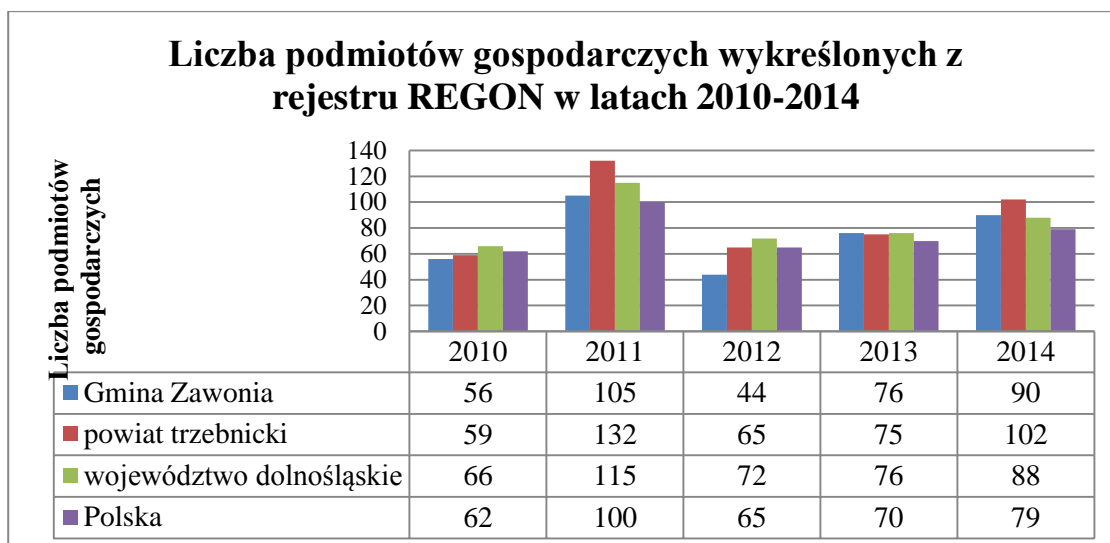

Niekorzystnym zjawiskiem jest również wzrost liczby podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. W roku 2010 z rejestru REGON wykreślono 56 podmiotów na 10 tys. mieszkańców. W roku 2011 nastąpił gwałtowny wzrost podmiotów wykreślonych do poziomu 104 na 10 tys. mieszkańców. Rok 2012 przyniósł gwałtowny spadek podmiotów wykreślonych do 44 na 10 tys. mieszkańców, by w latach następnych przyjmować znowu zwiększone wartości do 90 wykreślonych podmiotów na 10 tys. mieszkańców w roku 2014. Ogólnie w stosunku do roku 2010 wskaźnik podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców wzrósł o 37,8%. Analogiczna sytuacja występuje na poziomie:

- powiatu trzebnickiego – wzrost liczby podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w stosunku do roku 2010 o 42,1%,
- województwa dolnośląskiego – wzrost liczby podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w stosunku do roku 2010 o 25%,
- kraju – wzrost liczby podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w stosunku do roku 2010 o 21,5%.

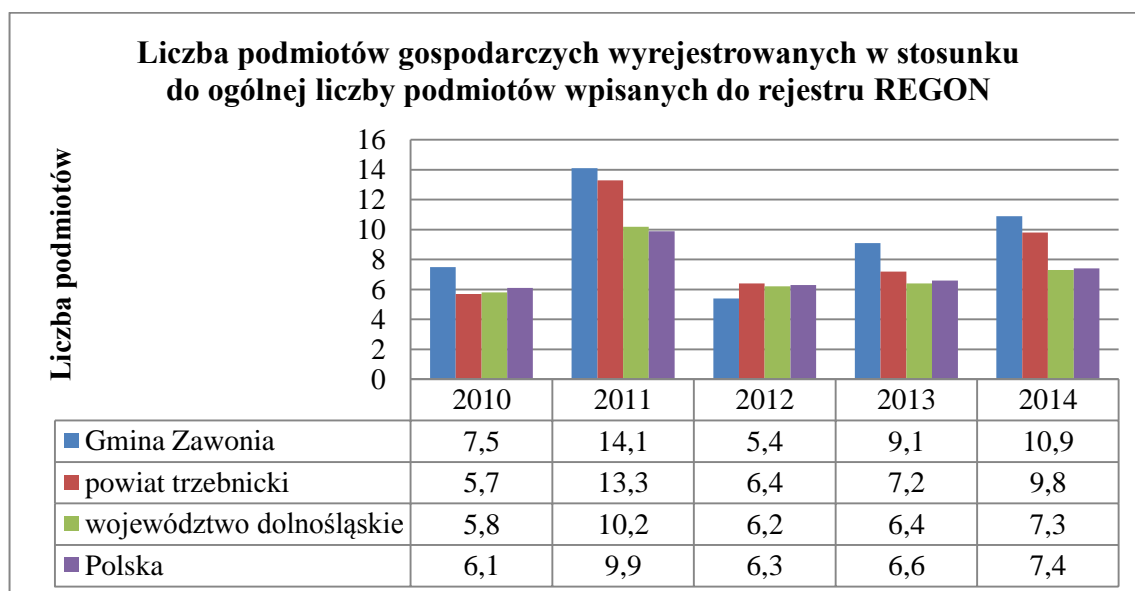
Jak wynika z powyższego wskaźniki spadku aktywności gospodarczej dla gminy Zawonia są przybliżone, jak dla powiatu trzebnickiego, natomiast są mniej korzystne niż dla województwa dolnośląskiego i kraju. Sytuację powyższą można częściowo tłumaczyć, faktem „wchłaniania” siły roboczej mieszkańców gminy przez rynek pracy Wrocławia.

Rysunek 14. Liczba podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru REGON w latach 2010-2014

Kolejnym niekorzystnym dla gminy wskaźnikiem jest wskaźnik udziału podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON. W roku 2014 wynosił on 10,9% i w stosunku do roku 2010 wzrósł o 3,4%. Nieco korzystniejszą wartość osiągnął wskaźnik dla powiatu trzebnickiego – 9,8% (wzrost w stosunku do roku 2010 o 4,1%). Zdecydowanie niższe wartości przyjęły wskaźniki wojewódzki – 7,3% (wzrost o 2,5% od roku 2010) i krajowy, który jest bardzo zbliżony do wojewódzkiego i wynosił 7,4% (wzrost w stosunku do roku 2010 o 1,3%).

Rysunek 15. Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych w stosunku do ogólnej liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON

W roku 2010 wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców na terenie gminy Zawonia wynosił 77, dla porównania wskaźnik dla powiatu trzebnickiego w tym samym roku wynosił 145. Jednak z roku na rok wskaźnik gminny przybierał coraz wyższe wartości i w roku 2014 wynosił 159 osób pracujących na 1000 mieszkańców (wzrost wskaźnika o 120%), natomiast w powiecie trzebnickim wynosił on 160 osób pracujących na 1000 mieszkańców (wzrost o 10% w analizowanym okresie). Są to jednak wartości zdecydowanie mniej korzystne niż w przypadku województwa dolnośląskiego, gdzie wskaźnik ten przybierał wartości od 240 pracujących na 1000 mieszkańców w roku 2010 do 251 w roku 2014 i jest on korzystniejszy niż krajowy, który wynosił odpowiednio 223 w roku 2010 i 230 w roku 2014. Należy zatem stwierdzić, iż mimo ponad przeciętnego wzrostu liczby osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014, wskaźniki gminne są nieznacznie niższe niż powiatowe, ale zdecydowanie mniej korzystne niż krajowe i wojewódzkie.

2.3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej

Budowa geologiczna

Według podziału Polski według J. Kondrackiego (1998) obszar gminy znajduje się w zasięgu dwóch mezoregionów fizyczno-geograficznych: Kotliny Żmigrodzkiej i Wzgórz Trzebnickich. Takie położenie gminy zadecydowało o jej wyraźnym podziale na część północną i południową, o odmiennych warunkach przyrodniczych. Kotlina Żmigrodzka to tereny prawie płaskie, o dużej lesistości, ukształtowane głównie w wyniku działalności lądolodu stadiau Warty i procesów peryglacjalnych. Wzgórz Trzebnickie są w większości wylesione, uprawiane rolniczo i podatne na erozję. Niewielki, wschodni fragment gminy (rejon na wschód od Złotowa) wchodzi w zasięg mikroregionu Brama Maleszowska, będącego obniżeniem oddzielającym Grzbiet Trzebnicki od Wzgórz Twardogórskich i Wzgórz Krośnickich (położonych już poza obszarem gminy). Obszar gminy położony na zachód i południowy zachód od Bramy Maleszowskiej należy do mikroregionu Grzbiet Twardogórski. Do tego mikroregionu należy znaczna część gminy.

W gminie największe znaczenie wśród kopalin mają złoża gazu ziemnego. Występujące w północnej części gminy złoża są związane z systemem pól gazowych występujących na monoklinie przedsudeckiej, zwłaszcza po północnej stronie Wału Trzebnickiego. Złoże gazu ziemnego „Czeszów” znajduje się w rejonie wsi Czeszów i Trzęsawice (obwód Złotów). Dla tego złoża ustanowiony został obszar i teren górniczy. Poza gazem ziemnym na terenie gminy występują złoża kruszywa naturalnego o znaczeniu lokalnym.

Rzeźba terenu²

Południowa część gminy, położona w zasięgu strefy spiętrzonej moreny czołowej Wzgórz Trzebnickich, odznacza się znacznie zróżnicowaną rzeźbą i wyniesieniem od 170 do ponad 200 m n.p.m. Najwyższy punkt (wzgórze bez nazwy) położony jest pomiędzy Skotnikami a Miłonowicami na wysokości 241,5 m n.p.m. Wzgórze morenowe, często o stromo nachylonych zboczach ($>10\%$), przecinają głęboko wcięte wąwozy, przeważnie zadrzewione.

Niewiele jest natomiast typowych rozcięć dolinnych, z uwagi na stosunkowo ubogą sieć hydrograficzną.

Ku północy – w kierunku Równiny Czeszowskiej – teren generalnie się obniża. Równina Czeszowska, a także Brama Maleszowska (rejon Złotowa), to teren prawie płaski, silnie zalesiony i słabo rozcięty dolinami, pomimo gęstej sieci rzecznej. Jest to obszar równinny, który ukształtowany został głównie w wyniku procesów peryglacjalnych. Powierzchnia terenu wznosi się tu do wysokości 140 m n.p.m. i jest generalnie nachylona w kierunku północno-zachodnim, a w części północnej gminy – w kierunku zachodnim. Spadki terenu są niewielkie, nie przekraczające 3° , miejscami nieco większe (rejon wydmy w okolicach Czeszowa).

Na obszarze gminy (wg Winnickiego 1990) można wyróżnić następujące formy terenu:

- **formy pochodzenia lodowcowego:** wysoczyznę morenową falistą, wysoczyznę morenową płaską i pagórki moreny wycisnięcia.

Wysoczyzna morenowa falista przylega do północnego skłonu Wzgórz Trzebnickich. Deniwelacje terenu dochodzą tu do 5 m, a nachylenie zboczy przekracza 2° . W kierunku północnym przechodzi ona w wysoczyznę morenową płaską, gdzie nachylenie zboczy dochodzi do 2° , a lokalne deniwelacje nie przekraczają 2 m. W północnej części Wzgórz Trzebnickich, m.in. w okolicy Cielętnik spotyka się pagórki moreny wycisnięcia. Ich wysokość względna miejscami przekracza 10 m.

- **formy pochodzenia wodnolodowcowego**

Formy pochodzenia wodnolodowcowego występują w postaci podłużnych wałów i garbów akumulacji szczelinowej. Formy te mają orientację W-E i NW-SE a ich wysokość względna przekracza czasami 20 m. Zbudowane są głównie z piasków i żwirów. Formy te spotyka się w okolicach Zawoni i Niedar, natomiast podobne formy, ale pod pokrywą pyłową, stwierdzono na południe od Zawoni oraz w okolicach Głuchowa Dolnego i Trzebnicy. Kolejną formą wodnolodowcową na tym terenie są zagłębienia po martwym lodzie. Odnaleźć je można na obszarze Wzgórz koło Niedar i Sędzic. Mają one świeże zarysy i przypominają formy o podobnej genezie z obszarów objętych zlodowaceniem północnopolskim.

² Studium uwarunkowań i kierunków.....

– **formy pochodzenia eolicznego**

Pokrywy pyłowe pokrywają większą część Wzgórz Trzebnickich, tym samym maskując starszą rzeźbę ze zlodowacenia środkowopolskiego i interstadiału emskiego. Pokrywy pyłowe mają zmienną miąższość, od 2 do ponad 10 m. Ich południowy zasięg wyraźnie pokrywa się z krawędzią Wzgórz, natomiast granica północna jest mniej więcej równoległa do krawędzi południowej, ale w rzeźbie terenu nie zaznacza się wyraźnie. W obrębie pokrywy pyłowej wykształciły się formy denudacyjne, takie jak wąwozy, parowy, suche doliny i dolinki denudacyjne. W okolicach Suchej Wielkiej i Głuchowa Dolnego niektóre wąwozy osiągają głębokość do 6 m. Less erodowany i denudowany na Wzgórzach tworzy u ich podnóża miększe pokrywy deluwialne, a w dolinach poziom najniższej terasy i stożki napływowe. Innymi formami pochodzenia eolicznego są wydmy występujące w północnej części gminy, powstałe podczas zlodowacenia północnopolskiego, a nawet we wczesnym holocenie. Wysokość wydym dochodzi tu do około 10 m.

– **formy pochodzenia fluwialnego**

Należą do nich doliny stale i okresowo odprowadzające wodę. Najczęściej są one płaskodenne i mają dobrze wykształcone terasy zalewowe.

– **formy pochodzenia antropogenicznego**

Formy antropogeniczne to przede wszystkim wąwozy drogowe, terasy rolne oraz wyrobiska po eksploatacji piasku i żwiru. Liczne nisze poeksploatacyjne różnych rozmiarów spotyka się głównie w rejonie Cielętnik, Cegielni, Tarnowca oraz Niedar, również jednak na obszarze całej gminy.

Wody powierzchniowe

Gmina Zawonia położona jest w zasięgu zlewni rzeki Baryczy (prawobrzeżny dopływ Odry), a tylko niewielki fragment południowo-wschodniej części gminy należy do zlewni rzeki Widawy (głównie rejon wsi Rzędziszowice). Dział wodny biegnie grzbietem Wzgórz Trzebnickich, w pobliżu południowej granicy gminy. Ze zboczy Wzgórz Trzebnickich spływa niewiele cieków: Mleczna, Zdrojna, Głęboki Rów, a od południowego wschodu – Grochówka, Kuźniczanka, Założna. W północnej części gminy sieć hydrograficzna jest gęsta. Tworzą ją cieki naturalne, zbiorniki wodne oraz system rowów melioracyjnych. Głównym ciekim całej gminy jest Sasicznica (inaczej Sieczka), stanowiąca lewobrzeżny dopływ Baryczy. Płyne ona prawie równoleżnikowo ze wschodu na zachód przez północną część gminy – nieco na południe od Cieszowa. Jej liczne dopływy mają w większości swoje ujścia poza granicami gminy. Najważniejsze z nich, to strumień Jesionka, płynący na północ od Cieszowa oraz Głęboki Rów. Płynąca z południowego wschodu Jagodna (Krakowianka) jest największym w gminie ciekim należącym do zlewni Widawy – przepływa przez Rzędziszowice i uchodzi do rzeki Dobra na terenie gminy Dobroszyce.

Gmina należy do jednolitych części wód powierzchniowych PLRW6000191449, PLRW60001714429, PLRW60001814449. PLRW6000191449, PLRW60001714429 mają silnie zmienione

części wód. Silnie zmienione części wód to JCWP, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka

Wody podziemne

Obszar gminy leży w rejonie hydrograficznym Obornik Śląskich – Trzebnicy – Ostrzeszowa i charakteryzuje się szczególnie skomplikowanymi warunkami hydrogeologicznymi. Zbudowany jest z utworów kenozoicznych zaburzonych glaciektonicznie. Główne zasoby wód podziemnych gminy wiążą się z utworami czwartorzędu i trzeciorzędu. Pierwszy użytkowy poziom wodonośny występuje na głębokości do 20 m. Wodonośność podłoża, rozumiana jako wydajność przeciętnego ujęcia studziennego, osiąga na większości obszaru gminy 10-30 m³/h. Obniżona wodonośność podłoża (2-10 m³/h) występuje na niewielkim obszarze na południowy wschód od miejscowości Kopiec i Rzędziszowice, a także w pasie biegnącym od zachodniej granicy gminy w rejonie Kuźniczyska po wschodnią granicę gminy w rejonie Złotowa i po Czeszów na północy. Głębokość występowania zwierciadła wody w studniach na terenie gminy jest zróżnicowana i kształtuje się w granicach do 1 m do 10 m. Ze względu na prowadzoną w gminie działalność rolniczą i leśną pojawiają się zakryte odwodnienia rolnicze w szczególności między miejscowościami: Cielętники, Miłonowice, Rzędziszowice, Prawocice oraz Ludgierzowice oraz mniejsze w okolicach Suchej Wielkiej, Kałowic i Pęciszowa. Należy brać pod uwagę możliwość występowania dotychczas nieudokumentowanych drenaży tego rodzaju, pochodzących z dawnych lat. Podczas prac ziemnych związanych ze zmianą przeznaczenia gruntów rolnych pod zabudowę, mogą wystąpić przypadkowe uszkodzenia drenów rolniczych. Uszkodzone drenaże powinny być w takich przypadkach odtwarzane po zakończeniu prac ziemnych. W przypadkach zabudowywania terenów zdrenowanych uzasadniona może być likwidacja starych drenaży rolniczych, w przeciwnym razie mogą one doprowadzać wodę pod obiekty budowlane. Teren taki być może będzie wymagał przebudowania systemów drenarskich wykonanych pod nadzorem odpowiednich służb.

Północna i zachodnia część gminy Zawonia znajduje się w zasięgu wód czwartorzędowych struktury wodonośnej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Pradolina Barycz-Głogów” (GZWP nr 303). Zbiornik ten ma duże znaczenie regionalne w zaopatrywaniu w wodę dlatego wszelkie gospodarowanie w jego zasięgu wymaga szczególnej troski o jakość środowiska gruntowo-wodnego.

Gmina należy do JCWPd o numerze 79 Wody jednolitych części wód podziemnych są badane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach monitoringu diagnostycznego wód podziemnych. Ostatnie badania na terenie gminy wykonywane byłyby w roku 2013 w miejscowości Czeszów (zgodnie z numeracją obowiązującą do roku 2016 JCWPd 76). Badania wykazały przynależność wód do I klasy.

Klimat

Według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, obszar gminy Zawonia przynależy do rejonu południowo-zachodniego NUTS 1, w rejonie klimatycznym śląsko-wielkopolskim, z zaznaczającymi się wpływami oceanicznymi. Rejon ten należy do najcieplejszych w kraju, a średnia temperatura roku wynosi 7,5-8,0°C. Istotną cechą wpływającą na charakter tego obszaru jest duża nieregularność, zmienności aktywność atmosferyczna. Przeciętne opady występujące na terenie powiatu wynoszą od 600 do 700 mm. Zima trwa zwykle 50-70 dni. Przeważają wiatry kierunku zachodniego (17-20%) i z kierunku południowego (16-20%). Średnia prędkość wiatru wynosi w części przedgórskiej 3,5-3,5 m/s.

Gleby

Gleby na terenie gminy wykazują silne zróżnicowanie przestrzenne. Ich wartość produkcyjna obniża się w kierunku północnym, gdzie przewagę mają gleby lżejsze, gorszych klas bonitacyjnych (IV-VI klasy). Natomiast na południu gminy występuje zwarty obszar gleb II i III klasy bonitacyjnej oraz małe fragmenty gleb I klasy. Gleby te wytworzyły się na utworach pylastych (lessach) strefy Wału Trzebnickiego. W części północnej gminy jako skała macierzysta przeważają utwory piaszczyste i żwirowe. W dolinach cieków skałę macierzystą tworzą utwory rzeczne – mady i namuły rzeczne. Na obszarze gminy wykształciły się zróżnicowane typy gleb. Największą powierzchnię zajmują gleby brunatne, następnie gleby bielcowe, dalej czarne ziemie, mady oraz gleby organiczne, tj. murszowomineralne. W obrębie gleb brunatnych i bielcowych o nieco odmiennych właściwościach fizyko-chemicznych i wilgotnościowych wyróżnić można:

- wytworzone na lessach i utworach lessopodobnych. Są zaliczane do kompleksów pszenno-bardzo dobrego, pszenno-dobrego i pszenno-wadliwego. Są to kompleksy gleb ornych i występują w południowo-zachodniej części gminy w rejonach wsi: Skotniki, Czachowo, Sędzice, Głuchów Dolny, Cielętniki, Radłów, Tarnowiec, Miłonowice, Rzędziszowice,
- wytworzone z glin całkowitych oraz glin zalegających płytko i średnio głęboko na piaskach, zaliczane do kompleksów gleb ornych pszenno-dobrego, pszenno-wadliwego i żytniego dobrego. Zajmują one środkową i południową część gminy występując w sąsiedztwie gleb wytworzonych z piasków – największe powierzchnie zajmują w obrębach wsi, Zawonia, Pomianowice, Prawocice, Niedary, Pstrzejowice, Ludgierzowice,
- wytworzone z piasków gliniastych, zalegających płytko i średnio głęboko na glinach, piaskach luźnych i słabo gliniastych. Są to kompleksy gleb ornych żytni bardzo dobry, żytni słaby i występują podobnie jak poprzedni podtyp w środkowej i południowej części gminy,
- bardzo lekkie gleby, wytworzone z piasków słabo gliniastych zalegających płytko i średnio głęboko na piaskach luźnych. Są to gleby kompleksu żytniego dobrego, słabego, bardzo słabego i należą one

do gleb bielcowych, pseudobielcowych i brunatnych wylugowanych i kwaśnych. Spotykane są w rejonach północnych gminy, w okolicach Złotowa, Czeszowa, Trzęsawic.

Następny typ gleb to mady spotykane w dolinach rzek. Powstają one z namulów osadzanych przez rzeki podczas powodzi i wylewów. Należą one do kompleksu trwałych użytków zielonych średnich. Na terenach podmokłych, poza madami, występują miejscami gleby murszowo-mineralne, należące do kompleksu użytków zielonych słabych i bardzo słabych. Są to gleby organiczne, które należy wyłączyć z zainwestowania. Czarne ziemie nie tworzą na obszarze gminy zwartych obszarów i występują w enklawach. Charakteryzują się grubym poziomem próchnicznym, z dużą zawartością próchnicy. Ich występowanie ogranicza się najczęściej do obniżen terenowych.

Na obszarze gminy Zawonia dominują gleby IV klasy, chociaż dość znaczny udział mają również gleby V i III klasy. Jedynie na terenie Wzgórz Trzebnickich przeważają gleby II i III klasy bonitacyjnej. Gleby najlepsze, zaliczane do I klasy, mają niewielki udział i stanowią 0,002% ogólnej powierzchni gminy. Procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych przedstawia się następująco:

- I klasa 0,002%,
- II klasa 7,996%,
- III klasa 25,428%,
- IV klasa 28,938%,
- V klasa 27,973%,
- VI klasa 9,663%.

Wskaźnik bonitacji gleb dla całej gminy określany jest na 1,47 – przy średnim dla województwa 1,67. Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, według IUNG wynosi 66,7 punktów – przy ogólnym wskaźniku dla województwa 82,0. Na obniżenie walorów glebowych gminy Zawonia wpływają głównie słabsze gleby północnej części gminy³.

W latach 2008-2011 na terenie powiatu trzebnickiego Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza we Wrocławiu przeprowadziła badania gleb użytkowanych rolniczo.

Przeanalizowano zawartość w glebie makro- i mikroelementów oraz odczyn. Gmina Zawonia charakteryzowała się najwyższym na terenie powiatu udziałem gleb o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym. W stosunku do pozostałych powiatów dolnego śląska powiat trzebnicki charakteryzował się niską potrzebą wapnowania (suma potrzeb wapnowania koniecznych i potrzebnych do 40%). Związane to może być zarówno z naturalnym wzrostem zawartości wapnia w podłożu (gleby pylaste, zwłaszcza lessy), jak również z wapnowaniem gleb. Stwierdzono również niska zawartość boru, miedzi, cynku, średnią zawartość

³Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020, Str. 35-37

manganu, potasu, żelaza oraz wysoką zawartość magnezu. Odsetek gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu nie przekracza 40%.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń gleb są: nawozy naturalne i mineralne stosowane w rolnictwie, zanieczyszczenia pyłowe (z transportu drogowego) czy niewłaściwa gospodarka wodno-ściekowa oraz usuwania odpadów.

Kopaliny

W gminie Zawonia największe znaczenie wśród kopalin mają złoża gazu ziemnego. Występujące w północnej części gminy złoża są związane z systemem pól gazowych występujących na monoklinie przedsudeckiej, zwłaszcza po północnej stronie Wału Trzebnickiego. Złoże gazu ziemnego „Czeszów” znajduje się na terenie gminy Zawonia w rejonie wsi Czeszów i Trzęsawice. Jest ono aktualnie eksploatowane. Jego zasób wydobywalny wynosi 446,93 mln m³, a zasób przemysłowy 349,43 mln m³. Dla tego złoża ustanowiony został obszar i teren górniczy. Poza gazem ziemnym na terenie gminy Zawonia występują złoża kruszywa naturalnego o znaczeniu lokalnym takie jak: złożo „Czeszów”, „Sucha Wielka”, „Tarnowiec” czy „Rzędziszowice I”.

Powietrze atmosferyczne

Monitoring jakości powietrza omawianego obszaru przeprowadzany jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Ostatnie badania jakości powietrza wykonywane były na terenie gminy w roku 2013. Punkty monitoringowe zlokalizowane były w Czeszowie na ulicy Leśnej i Zawoni na ulicy Nowej. Zanieczyszczenie będące celem pomiarów to CO₂ i SO₂. W obu punktach nie stwierdzono przekroczeń obu związków.

Na podstawie modelowania gmina Zawonia została zakwalifikowana do strefy dolnośląskiej o kodzie PL 0204 Według klasyfikacji stref z uwzględnieniem parametrów kryterialnych określonych dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, dwutlenku węgla, tlenku węgla, metanu, ołowiu, kadmu i niklu pod kątem ochrony zdrowia, strefa dolnośląska zakwalifikowana została do klasy A którą charakteryzuje stężenie zanieczyszczeń poniżej poziomów kryterialnych. Natomiast w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych pyłu PM₁₀, benzo(a)piranu, arsenu i ozonu zakwalifikowana została do klasy C – jako stężenia powyżej poziomów kryterialnych, wymagany program ochrony powietrza.

Ze względu na brak wyników badań powietrza atmosferycznego w roku 2015 oszacowano emisję dwutlenku węgla do atmosfery na podstawie dostępnych materiałów źródłowych (badania natężenia ruchu na drodze wojewódzkiej 340 na odcinku Trzebnica – Dobroszyce w miejscowości Zawonia, norm emisji CO₂ dla poszczególnych źródeł emisji pochodzących z transportu).

Tabela 22. Szacowana emisja CO₂ do atmosfery w Mg / rok na terenie miejscowości gminnej Zawonia na podstawie dostępnych badań i wskaźników

Numer drogi	Pojazdy samochodowe ogółem	Moto-cykle	Samochody osobowe, mikrobusey	Lekkie samochody ciężarowe	Samochody ciężarowe z przyczepami	bez przyczep	Auto-busy
340	3362	20	2423	348	348	196	27
Emisja w g CO ₂ na km		155	155	200	900	450	450
długość odcinków drogi w km		4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Emisja CO ₂ na drodze 340		10850	1314477,5	243600	1096200	308700	42525
Emisja w Mg CO ₂ /rok		0,01085	1,3144775	0,2436	1,0962	0,3087	0,042525

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dostępnych wskaźników

Przy tak znacznym natężeniu ruchu pojazdów w granicach administracyjnych gminy może być emitowane rocznie 1100,97 Mg CO₂/ rok.

Obszary o najbardziej niekorzystnej sytuacji z punktu widzenia jakości środowiska (jakość powietrza atmosferycznego) występują w Zawoni przy ulicach sąsiadujących z drogą wojewódzką 340: Klonowa, Piaskowa, Milicka, Kasztanowa, Wrzosowa, Spacerowa, Trzebnicka, Oleśnicka, Wiosenna, Szkolna, Swobodna, Zielona. Natomiast w odniesieniu do kryterium ochrony roślin, strefa dolnośląska zakwalifikowana została do klasy A ze względu na CO₂ i SO₂ oraz do klasy C ze względu na ozon.

Hałas

Hałas jest jednym z najbardziej uciążliwych czynników środowiskowych negatywnie wpływającym na organizm ludzki, powodujący ogólnoustrojowe zaburzenia i dolegliwości.

Tabela 23. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważonym poziomem dźwięku A w dB			
	Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
	<i>L_{AeqD}przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom</i>	<i>L_{AeqN}przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom</i>	<i>L_{AeqD}przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym</i>	<i>L_{AeqN}przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy</i>
a) Obszary A ochrony uzdrowiskowej	50	45	45	40
b) Tereny szpitali poza miastem				
a) Tereny wypoczynkowo – rekreacyjne poza miastem	61	56	50	40

str. 55

b) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej				
c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytom dzieci i młodzieży				
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej innej niż zamieszkania zbiorowego				
b) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi	65	56	55	45
c) Tereny zabudowy zagrodowej				
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. Mieszkańców ze zwartą zabudową mieszkaniową i koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych, usługowych.	68	60	55	45

Klimat akustyczny w gminie Zawonia kształtowany jest głównie przez trasy komunikacyjne oraz zakłady przemysłowe. Największym zagrożeniem jest hałas drogowy wynikający z narastającej presji motoryzacji.

Wzmożony ruch pojazdów na drogach powoduje również zanieczyszczenie środowiska hałasem. W roku 2013 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu przeprowadził badania hałasu drogowego na terenie gminy Zawonia w ramach monitoringu środowiska. Badanie przeprowadzone było na ulicy Oleśnickiej 10. Punkt zlokalizowany przy drodze wylotowej w kierunku Oleśnicy. Natężenie ruchu kształtowało się na poziomie 206 poj/h i 19,0% udziale pojazdów ciężkich. Stwierdzono poziom równoważny hałasu o na poziomie 68,1 dB, a więc nastąpiło przekroczenie natężenia hałasem. Obszary o najbardziej niekorzystnej sytuacji z punktu widzenia jakości środowiska (natężenie hałasu) występuje w Zawoni przy ulicach sąsiadujących z drogą wojewódzką 340: Klonowa, Piaskowa, Milicka, Kasztanowa, Wrzosowa, Spacerowa, Trzebnicka, Oleśnicka, Wiosenna, Szkolna, Swobodna, Zielona.

PEM

Wyróżniamy dwa rodzaje źródeł pól elektromagnetycznych w środowisku: naturalne (promieniowanie Ziemi czy Słońca) oraz sztuczne (np. urządzenia elektryczne).

Głównym źródłem sztucznie wytwarzanych pól elektromagnetycznych w środowisku są elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia oraz instalacje radiokomunikacyjne, takie jak: stacje bazowe radiokomunikacji ruchomej (w tym telefonii komórkowej) i stacje nadające programy radiowe i telewizyjne.

Linie i stacje elektroenergetyczne są źródłami pól o częstotliwości 50 Hz, natomiast urządzenia radiokomunikacyjne wytwarzają pola o częstotliwościach od około 0,1 MHz do około 100 GHz.

Linie i stacje elektroenergetyczne nie powodują istotnego, negatywnego oddziaływania na środowisko, gdyż natężenia pól elektrycznego i magnetycznego szybko maleją wraz ze wzrostem odległości od linii elektroenergetycznych, a stacje elektroenergetyczne budowane są zwykle na otwartych terenach i poza ogrodzonymi, niedostępnymi dla ludności obszarami stacji, nie występują pola elektromagnetyczne o wartościach zbliżonych do dopuszczalnych.

Najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych są stacje bazowe telefonii komórkowych. Według wyszukiwarki stacji bazowych telefonii komórkowej GSM i UMTS (btsearch.pl) na terenie gminy Zawonia zlokalizowane są następujące stacje bazowe telefonii komórkowej, sieci:

Tabela 24. Stacje telefonii komórkowej zlokalizowanych na terenie gminy Zawonia

Sieć	Lokalizacja
T- mobile Aero 2 Orange NetWorkS! Plus Plus T-Mobile Orange NetWorkS!	Niedary Zawonia, ul. Milicka10

Źródło: www.btsearch.pl

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska definiuje pola elektromagnetyczne jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach z zakresu od 0 Hz do 300 GHz, a ochrona przed nimi polega na utrzymaniu poziomów tych pól poniżej wartości dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także zmniejszanie poziomów co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

WIOŚ został ustawowo zobowiązany do okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (art. 123 P.o.ś.) oraz do prowadzenia, aktualizowanego corocznie, rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (art. 124 P.o.ś.). Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2008, Nr 221, poz. 1645), które określiło zakres i sposób prowadzenia przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska badań poziomów PEM weszło w życie z dniem 1 stycznia 2008 roku i nałożyło obowiązek wykonywania pomiarów pól elektromagnetycznych na terenie poszczególnych województw w 135 ppk w ciągu 3 lat pomiarowych po 45 w każdym roku. Na terenie gminy Zawonia nie były nigdy wykonywane badania natężenia pól elektromagnetycznych w ramach monitoringu WIOŚ.

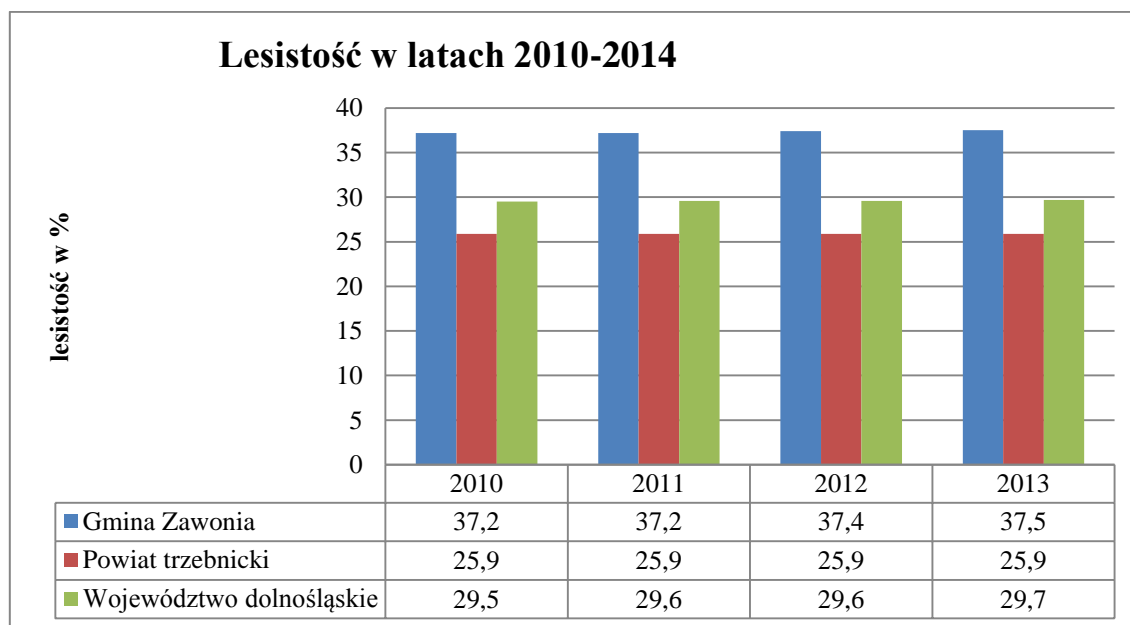
Lasy

Lasy zajmują około 38% powierzchni gminy. Znajdują się tu dwa większe kompleksy leśne. Pierwszy z nich zwany jest Lasami Grochowej (od nazwy leśnictwa), drugi wchodzi w skład wielkiego kompleksu zwanego Lasami Milickimi. Lesistość na terenie gminy z roku na rok wzrasta. W roku 2010

wynosiła 37,2% natomiast w roku 2014 – 37,5%, przy czym jedynie 5% lasów stanowią lasy prywatne, a 95% lasy publiczne. W omawianym okresie liczba hektarów lasów publicznych wzrosła nieznacznie tj. o 0,7%, natomiast lasów prywatnych o 12,8% (z 190 ha w roku 2010 do 218 w roku 2014). Dla porównania wskaźnik lesistości dla powiatu trzebnickiego wynosił w roku 2014 – 26%, (wzrost ilości lasów prywatnych o 13,8%), dla województwa dolnośląskiego 29,7% (wzrost ilości lasów prywatnych o 16,6%) i Polski –29,4% (wzrost ilości lasów prywatnych o 3,6%).

Rysunek 16. Lesistość w latach 2010-2014

Na południu gminy są to zbiorowiska borów mieszanych świeżych z równorzędnym udziałem drzew szpilkowych i liściastych z przewagą sosny zwyczajnej. Oprócz tego rosną: buk zwyczajny, grab zwyczajny i brzoza brodawkowata. W warstwie krzewów rośnie leszczyna pospolita, jarzębina i kruszyna pospolita. Nad rzekami można spotkać niewielkie fragmenty łągowych lasów wiązowych złożonych z olszy czarnej, wiązu pospolitego i dębu szypułkowego. Rzadziej można spotkać klon polny, topolę białą i dziką jabłoń. W takich obrębach jak Ludgierzowice, Pomianowice i Tarnowiec, większość powierzchni leśnych tworzą różne zbiorowiska drzew i krzewów, czyli tzw. tereny zadrzewione, a nie lasy.

W części północnej zdecydowanie dominuje udział naturalnych zespołów roślinnych, głównie przy udziale dużych, zwartych kompleksów leśnych. Największe powierzchnie leśne (tzw. Lasy Grochowej), występują w obrębie Grochowa – ponad 90% oraz w Pęciszowie i Budczycach – prawie 70%. Nieco mniejsze, na poziomie 50% znajdują się w Niedarach oraz w Złotowie i Czeszowie (część kompleksu Lasów Milickich). Pod względem siedliska zaliczane są głównie do borów świeżych i mieszanych, a w terenie

bardziej mokrym, las mieszany świeży i las wilgotny. Dominującym gatunkiem jest sosna, a uzupełniającymi: buk zwyczajny, dąb szypułkowy i bezszypułkowy oraz klon i grab⁴.

Obszary najbardziej niekorzystne z punktu widzenia dostępności do terenów leśnych: centralna i południowa część miejscowości Zawonia, Ludgierzowice, Sucha Wielka, Pomianowice, Kałowice, Prawocice, Rzędziszowice, Miłonowice, Cielętniki, Tarnowiec, Skotniki, Radłów, Głuchów Dolny, Czachowo, Sędzice, Pstrzejowice.

Zasoby przyrodnicze

Obszary NATURA 2000

Skoroszowskie Łąki, wchodzące w skład obszarów Natura 2000 PLH020093o łącznej powierzchni 1 359,7 ha, zahaczają o tereny gminy Zawonia w okolicach miejscowości Czeszów.

Obszar stanowi kompleks łąk kośnych trzęślicowych i świeżych oraz szuwarów pomiędzy rzeczką Lipniak a południową granicą Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”. Obejmuje on też pola uprawne i stawy zamknięte linią łączącą miejscowości: Ujeździec Mały, Ujeździec Wielki, Biedaszków Mały, Biedaszków Wielki, Masłowiec, Czeszów, Skoroszów. Ostoję rozcina we wschodniej części droga wojewódzka nr 15 Trzebnica – Milicz. Obszar może mieć istotne znaczenie dla przetrwania czerwonończyka nieparka (*Lycaenadipar*) na Dolnym Śląsku.

Obejmuje jedno z niewielu stanowisk tego gatunku we wschodniej części województwa potwierdzone po 2000 roku. Poza tym może mieć kluczowe znaczenie dla ochrony jednego z ostatnich stanowisk modraszków telejusa i *nausitousa* oraz ostatniego znanego (w latach 1996-2006) stanowiska przeplatkiaurinii w zlewni rzeki Baryczy. Obszar chroni rzadkie już na Nizinie śląskiej zespoły ekstensywnych łąk wilgotnych (świeżych, kaczeńcowych i trzęślicowych) z krwiściągami lekarskim *Sanguisorba officinalis* rośliną żywicielską gąsienic obu wymienionych modraszków oraz czarcikęsem łąkowym *Succisa pratensis*, gatunkiem żywicielskim dla przeplatkiaurinii. Dodatkowo wartość ostoi podwyższa obecność chronionych storczyków i innych roślin wskaźnikowych dla tego typu łąk.

Użytki ekologiczne

Użytek ekologiczny „Polana Grochowska” – jest to kompleks leśny o powierzchni 54,33 ha, z polanami łąk w centrum użytku oraz gruntów rolnych i oczkiem wodnym. Obszar ten pełni rolę lokalnej ostoi różnorodności biologicznej. Ochroną objęto tu kompleks zbiorowisk roślinnych ze stanowiskami roślin rzadkich i chronionych, m.in. grzyba wielkoowocnikowego z rodziny sromotnikowatych – sromotnik bezwstydną (*Phallus impudicus*), który stanowi ważny składnik ekosystemu. Bogaty skład gatunkowy roślinności, występującej w obrębie użytku, czyni go najcenniejszym zbiorowiskiem na terenie gminy.

⁴Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020

Zagrożeniem dla tego użytku jest obniżenie poziomu wód gruntowych oraz ekspansja drzewostanu (samosiejki).

W obrębie użytku występuje 15 gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną ścisłą:

- nasięźrzał pospolity,
- pełnik europejski,
- wawrzynek wilcze łyko,
- bluszcz pospolity,
- goryczka wąskolistna,
- śnieżyczka przebiśnieg,
- mieczyk dachówkowaty,
- turzyca pchła,
- listera jajowata,
- storczyk plamisty,
- storczyk szerokolistny

oraz gatunki objęte ochroną częściową:

- kopytnik pospolity,
- kruszyna pospolita,
- konwalia majowa.

Rośliny takie jak turzyca pchła, turzyca cienista, goryczka wąskolistna, storczyk plamisty należą do roślin wymierających i zagrożonych w Polsce. Poza gatunkami objętymi ochroną występuje tu około 220 innych gatunków roślin⁵.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy za pomnik przyrody uznany został 1 okaz dębu. Znajduje się w granicach użytku ekologicznego „Polana Grochowska” (na mocy Uchwały Rady Gminy nr V/46/2007 z dnia 30 marca 2007r.). Jest to dąb szypułkowy rosnący w obrębie Grochowa (działka nr 69/122 oddział leśny 122).

Fauna i flora

Na terenie gminy stwierdzono występowanie 95 lęgowych gatunków ptaków podlegających ochronie. Spośród nich 68 gatunków jest pospolitych lub dość licznych, a pozostałych 27 to gatunki rzadkie lub występujące w pojedynczych parach, lub w dużym rozproszeniu. Najbardziej cennym siedliskiem pod względem ornitologicznym jest kompleks stawów koło Czeszowa z rzadkimi gatunkami lęgowymi, tj.: błotniak stawowy, cyranka, czernica, sieweczka rzeczna, zimorodek oraz gniazdujące w pobliżu stawów

⁵Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020

dziwonie, kłaskawka, jarzębatka. Powszechnie występują ssaki chronione, tj.: kret, jeż, rzęsorek rzeczek, zębiełek karliczek, kuna, gronostaj, łasica. Występują tu 3 gatunki nietoperzy – poza nockiem dużym, w lasach przy drodze ze Złotowa do Ludgierzowic – karliczek malutki i borowiec wielki. Pomimo zanieczyszczenia wód powierzchniowych, w strumieniach występują następujące gatunki ryb: pstrąg potokowy (górny bieg Sąsiecznicy i jej dopływów) oraz liczne pospolite gatunki o mniejszych wymaganiach środowiskowych – szczupak, płoć, kielb, karaś, śliz, piskorz, ciernik, okoń. Z gadów i płazów spotyka się: jaszczurkę zwinkę, jaszczurkę żyworodną, padalca zwyczajnego, zaskrońca zwyczajnego, traszkę pospolitą, żabę moczarową, żabę trawną, ropuchę zwyczajną, kumaka zwyczajnego, rzekotkę drzewną.

Stanowiska fauny chronionej:

- a) bocian czarny:
  - gniazdo na dębie – Młyny Złotowskie,
  - gniazdo na sośnie – Grochowa,
- b) bocian biały:
  - Pęciszów – dom mieszkalny nr 15,
  - Złotów – stodoła w zagrodzie nr 5,
  - Czeszów – ul. Zielona 10, na stodole,
  - Miłonowice – na robinii,
- c) łabędź niemy:
  - stawy koło Czeszowa – stanowisko lęgowe,
- d) brzegówka:
  - Czeszów – oberwane zbocze przymy na stawie, kolonia lęgowa,
  - Ludgierzowice – stara żwirownia na północ od Ludgierzowic,
  - Sucha Wielka – dwie żwirownie na wschód od Suchej Wielkiej,
- e) nocek duży:
  - kolonia na strychu kościoła w Złotowie.

Stanowiska flory chronionej:

Według sporządzonej w 1992 r. inwentaryzacji (Dajdok Z., *Inwentaryzacja stanowisk roślin chronionych*, Wrocław) na 144 stanowiskach występują gatunki roślin objęte ochroną ścisłą i ochroną częściową.

Ścieżki przyrodnicze

Ścieżka przyrodnicza „Storczyk” pieszo-rowerowa o długości 5 km, położona na Wzgórzach Trzebnickich, częściowo przebiega przez teren szkółki leśnej. Tematyką ścieżki jest fauna i flora oraz

osobliwości przyrodnicze jak pomnik przyrody: dąb szypułkowy. Ścieżka przeznaczona jest dla uczniów szkół podstawowych i średnich.

2.4. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe

Zawonia jest gminą o charakterze wiejskim, o powierzchni 11 719 ha, w skład której wchodzi łącznie 28 miejscowości, w tym 23 sołectwa. Miejscowość Zawonia, pełniąca funkcję ośrodka administracyjnego gminy, jest położona w odległości 9 km od miasta Trzebnicy i 27 km od miasta Wrocławia. 6656 ha (56,7%) gminy zajmują użytki rolne, 4570 ha (38,6%) to grunty leśne, 40 ha (0,4%) to grunty pod wodami, 425 ha (3,6%) to grunty zurbanizowane i zabudowane, 54 ha (0,5%) to użytki ekologiczne, 21 ha (0,2%) to nieużytki.

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmowały w roku 2014 425 ha (3,6% powierzchni gminy), co oznacza wzrost tych obszarów w stosunku do roku 2012 o 1 ha (wzrost o 0,1%). Grunty zurbanizowane i zabudowane na terenie powiatu trzebnickiego stanowiły 5,1% ogółu terytorium powiatu (wzrost w stosunku do roku 2012 o 0,5%) i jest to wskaźnik bardzo zbliżony do krajowego, który wynosi 5,2% i niższy od wojewódzkiego wynoszącego 6,2%.

Tabela 25. Grunty zurbanizowane i zabudowane na terenie gminy Zawonia w latach 2012-2014 (w %)

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	-	-	5,1	5,2	5,2
Województwo dolnośląskie	-	-	6,8	6,9	6,9
Powiat trzebnicki	-	-	5,05	5,05	5,1
Gmina Zawonia	-	-	3,6	3,6	3,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tereny mieszkaniowe – udział w terenach zabudowanych i zurbanizowanych

W roku 2014 w gminie Zawonia, udział terenów mieszkaniowych w terenach zabudowanych i zurbanizowanych wynosił 20%, czyli 88 ha. W latach 2012-2014 nastąpił wzrost terenów mieszkaniowych w ogólnej powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych o 2 ha, czyli o 2,5% w stosunku do roku 2012. Dla porównania na terenie powiatu trzebnickiego, tereny mieszkaniowe w ogólnej powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych, stanowiły 18,5% w roku 2014 (wzrost w stosunku do roku 2012 o 3,1%). Wskaźniki dla województwa i kraju wynoszą odpowiednio 15,3% (wzrost o 0,1% w stosunku do roku 2012) i 19,3% (wzrost o 0,6% w stosunku do roku 2012). Jak wynika z powyższego gminny wskaźnik

terenów mieszkaniowych jest korzystniejszy niż średni wskaźnik dla pozostałych jednostek administracyjnych.

Tabela 26. Procentowy udział terenów mieszkaniowych w terenach zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2012-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	-	-	18,7	19,0	19,3
Województwo dolnośląskie	-	-	15,2	15,2	15,3
Powiat trzebnicki	-	-	18,2	18,4	18,5
Gmina Zawonia	-	-	20,2	20,2	20,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe

Mieszkańcy gminy Zawonia, zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe, mają możliwość realizacji swoich potrzeb sportowych i rekreacyjnych. W gminie funkcjonują trzy sale sportowe, w tym dwie gimnastyczne zlokalizowane przy Zespołach Szkół w Zawoni i Czeszowie. Dodatkowe zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży oferowane są w formie SKS-ów. Sala widowiskowo-sportowa to największy kubaturowo obiekt w powiecie trzebnickim o szerokości 36,16 m i długości 44,56 m; wysokość hali – 11m. Obiekt jest wyposażony w nagłośnienie i sprzęt audiowizualny przystosowany do projekcji filmowej.

Na terenie gminy znajdują się boiska do gry piłki nożnej w Czeszowie, Zawoni, Złotowie, Sędzicach, Kałowicach i Pęciszowie. Otwarte boiska do gry w siatkówkę znajdują się w Zawoni, Kałowicach, Pęciszowie, Skotnikach, Niedarach, Sędzicach, a otwarte boiska do koszykówki znajdują się w Zawoni i Czeszowie.

Łączna powierzchnia terenów rekreacyjno-wypoczynkowych na terenie gminy wynosi 87700 m². Wskaźnik powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przypadających na 1000 mieszkańców dla gminy wynosi 14976 m². **Najmniej korzystnymi warunkami w dostępie do terenów rekreacyjno-wypoczynkowych charakteryzują się: Złotówek, Trzemsze, Stanięcie, Sucha Mała, Radłów, Pomianowice, Kopiec, Grochowa.** Na tych obszarach wskaźnik powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 0. Korzystne wskaźniki ilości ha terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych na 1000 mieszkańców posiadają miejscowości: Trzęsowice (16030 ha), Sucha Wielka (22604 ha), Skotniki (28707 ha), Prawocice (66153 ha), Pęciszów (39361 ha), Niedary (39639 ha).

Ogólnie tereny rekreacyjno-wypoczynkowe na terenie gminy zajmowały w latach 2012-2015 0,06% powierzchni gminy i 1,9% terenów zabudowanych i zurbanizowanych. Wskaźnik powiatowy w roku 2014 wynosił 0,2% ogółu powierzchni powiatu i 3,9% terenów zabudowanych i zurbanizowanych. Wskaźniki wojewódzki i krajowy to odpowiednio 5,7% i 4,0% powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych.

Tabela 27. Procentowy udział terenów rekreacyjno-wypoczynkowych w ogólnej liczbie terenów zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2012-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	-	-	4,1	4,0	4,0
Województwo dolnośląskie	-	-	5,8	5,7	5,7
Powiat trzebnicki	-	-	3,9	3,9	3,9
Gmina Zawonia	-	-	1,9	1,9	1,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższego zestawienia wskaźnik udziału terenów rekreacyjno-wypoczynkowych w ogólnej powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych dla gminy Zawonia jest mniej korzystny niż wskaźniki powiatowy, wojewódzki i krajowy.

2.5. Diagnoza w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Opieka zdrowotna

Bazę ochrony zdrowia w gminie Zawonia stanowi Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej przy ul. Spacerowej 6 w Zawoni, Ośrodek Zdrowia przy ul. Topolowej 1 w Czeszowie oraz praktyka lekarzy specjalistów.

Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej, Zawonia, ul. Spacerowa 6

Są tu poradnie: poradnia dzieci zdrowych i dzieci chorych, poradnia internistyczna, poradnia stomatologiczna, gdzie zatrudnionych jest 4 lekarzy.

Ośrodek Zdrowia, Czeszów, ul. Topolowa 1

Są tu poradnie: przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia pielęgniarki środowiskowej, gabinet stomatologiczny, gdzie zatrudnionych jest 2 lekarzy.

Najbliższe szpitale znajdują się w Trzebnicy: Szpital im. Św. Jadwigi Śląskiej przy ul. Prusickiej 55 oraz Centrum Rehabilitacyjno-Ortopedyczne Wojewódzki Szpital Specjalistyczny dla Dzieci i Młodzieży przy ul. Leśnej 1. Ośrodek Medycyny Paliatywnej i Hospicyjnej jest zlokalizowany przy ul. 1 Maja w Będkowie. Usługi Pogotowia Ratunkowego realizowane są z Trzebnicy oraz Wrocławia.

Wskaźnik liczby przychodni na 10 tys. mieszkańców dla gminy Zawonia wynosił w roku 2014 – 3,4 i jest to wskaźnik nieco mniej korzystny, niż dla powiatu trzebnickiego, który wynosił 3 przychodnie na 10 tys. mieszkańców oraz bardziej korzystny niż dla województwa dolnośląskiego i kraju, wynoszącego 5.

Tabela 28. Liczba przychodni przypadająca na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	4	5	5	5	5
Województwo dolnośląskie	4	5	5	5	5
Powiat trzebnicki	3	3	3	3	3
Gmina Zawonia	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Prywatną praktykę lekarską oferuje Dorota Worotniak przy ul. Spacerowej 6/4 w Zawoni. Gabinet Weterynaryjny prowadzi Jan Zdziarski przy ul. Spacerowej 6/3 w Zawoni oraz Rubaszewski Bogusław „Lecznica dla Zwierząt” przy ul. Trzebnickiej 13 w Zawoni.

W placówkach medycznych na terenie gminy w roku 2014 udzielono 23190 porad lekarskich. Liczba porad lekarskich w latach 2010-2014 ulegała fluktuacjom. Najmniej porad lekarskich udzielono w roku 2010 – 22503, najwięcej w roku 2012 – 23223. Wskaźnik liczby porad lekarskich na 1000 mieszkańców w roku 2014 wynosił 3960 porad. Wskaźniki dla powiatu, województwa i kraju wynosiły odpowiednio: 4503, 4169, 4151. A zatem wskaźnik liczby porad na 1000 mieszkańców dla gminy jest korzystniejszy, niż tożsamy dla pozostałych, rozpatrywanych jednostek administracyjnych.

Tabela 29. Liczba porad lekarskich przypadających na 1000 osób w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	3951	4073	4005	4104	4151
Województwo dolnośląskie	4083	4413	4283	4184	4189
Powiat trzebnicki	b.d.	b.d.	4180	4486	4503
Gmina Zawonia	3842	3965	3965	3845	3960

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W gminie działalność prowadzą 3 apteki. Są to następujące podmioty:

- Apteka „Malwa” Zawonia ul. Spacerowa 4,
- „Pod Złotą Wagą” przy ul. Milickiej 1,
- Punkt Apteczny „Panaceum” w Czeszowie przy ul. Marii Konopnickiej 6.

W związku ze zwiększającą się liczbą aptek na terenie gminy, spada wskaźnik liczby osób przypadających na 1 aptekę ogólnodostępną. W roku 2010 wskaźnik ten wynosił 5705, a w roku 2014 już zaledwie 2908. Dla porównania wskaźnik powiatowy wynosił w roku 2010 – 3703, natomiast w roku 2014 wykazywał porównywalną wartość 3789 osób na 1 ogólnodostępną aptekę. Wskaźniki wojewódzki i krajowy wynosiły w roku 2014 odpowiednio: 2693 i 2799.

Jak wynika z powyższego wskaźnik liczby osób przypadających na 1 ogólnodostępną aptekę dla gminy jest nieco mniej korzystny niż dla województwa dolnośląskiego i kraju i bardziej korzystny niż dla powiatu trzebnickiego.

Tabela 30. Liczba osób przypadających na 1 aptekę w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	3093	2988	2915	2850	2799
Województwo dolnośląskie	2891	2810	2797	2725	2693
Powiat trzebnicki	3703	4101	3752	3775	3789
Gmina Zawonia	5705	5755	5731	2893	2908

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Oświata

W ramach systemu oświaty gmina Zawonia odpowiada za wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne. Za szkolnictwo na poziomie ponadgimnazjalnym i szkolnictwo specjalne odpowiada natomiast powiat.

W roku 2014 w gminie funkcjonowało 7 oddziałów przedszkolnych z 70 miejscami w Czeszowie i Zawoni. Liczba oddziałów wzrosła w stosunku do roku 2010 o 2 (28,5%). Liczba dzieci objęta wychowaniem przedszkolnym na przestrzeni lat 2010-2014 ulegała nieznacznym wahaniom w granicach 194 przedszkolaki w roku 2010, do 203 w roku 2014. W roku 2014 gminny wskaźnik dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego wynosił 2,9 i wzrósł nieznacznie w stosunku do roku 2013, kiedy to wynosił 2,8. Są to wskaźniki mniej korzystne niż dla powiatu trzebnickiego, który to wskaźnik w roku 2014 wynosił 1,37 i rok rocznie spadał od roku 2010, kiedy to

wynosił 1,97 dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. Wskaźniki wojewódzki i krajowy w roku 2014 wynosiły odpowiednio: 1,11 i 1,17 i podobnie jak wskaźnik powiatowy wykazuje tendencje spadkową od roku 2010.

Tabela 31. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym przypadająca na 1 miejsce przedszkolne w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	1,35	1,34	1,31	1,24	1,17
Województwo dolnośląskie	1,31	1,28	1,27	1,18	1,11
Powiat trzebnicki	1,97	1,89	1,85	1,52	1,37
Gmina Zawonia	b.d.	b.d.	b.d.	2,8	2,9

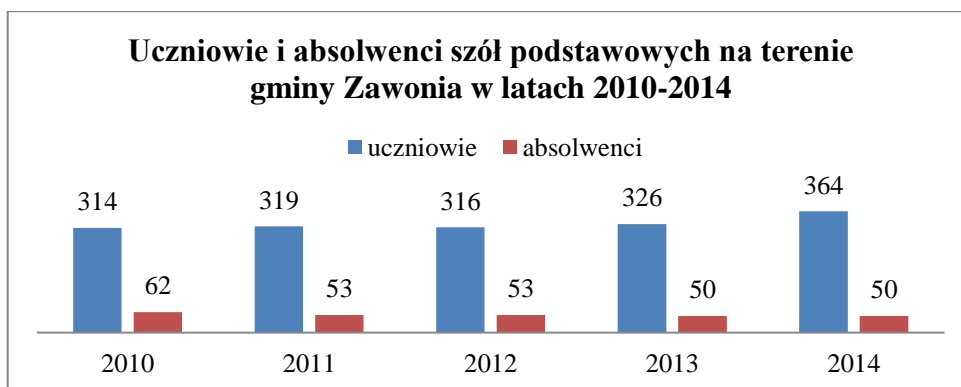
Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie gminy funkcjonują 2 szkoły podstawowe zlokalizowane w Zawoni i Czeszowie:

- 1) Szkoła Podstawowa w Zawoni przy ulicy Szkolnej 26, do której uczęszczają dzieci z miejscowości gminnej Zawonia, Ludgierzowice, Pęciszów, Rzędziszowice, Miłonowice, Niedary, Tarnowiec, Tarnowice, Budczyce, Sucha Wielka, Sędzice,
- 2) Szkoła Podstawowa w Czeszowie przy ulicy M. Konopnickiej 18, do której uczęszczają uczniowie z miejscowości Czeszów oraz Złotów, Złotówek, Grochowa, Trzęsowice.

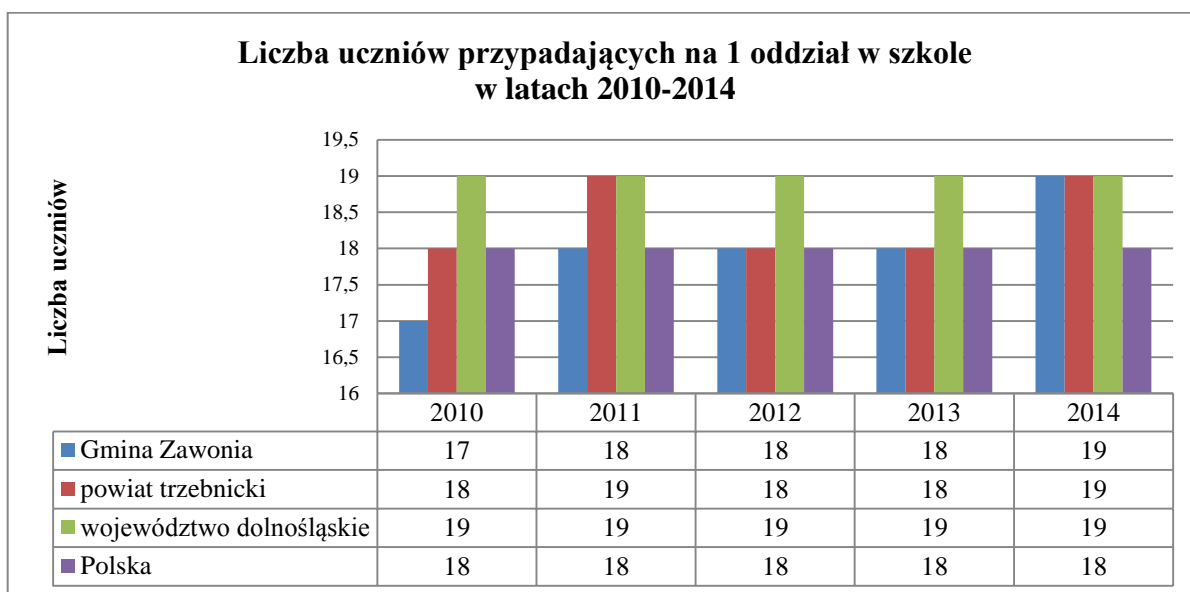
W roku 2014 do szkół podstawowych uczęszczało 364 uczniów. W stosunku do roku 2010 liczba uczniów wzrosła o 13,7% (w roku 2010 naukę w szkołach podstawowych pobierało 314 uczniów). Jednocześnie z roku na rok spada liczba absolwentów szkół podstawowych – w roku 2010 – 63 absolwentów, a w roku 2014 już tylko 50 (spadek o 20,6%).

Rysunek 17. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014

W związku ze zwiększającą się liczbą uczniów szkół podstawowych rośnie gminny wskaźnik uczniów przypadających na 1 oddział w szkole. W roku 2010 wskaźnik ten wynosił 17, natomiast w roku 2014 – 19 i jest to średni wskaźnik dla powiatu trzebnickiego, który w latach 2010-2014 wahał się w granicach 18-19 uczniów przypadających na 1 oddział w szkole. Wskaźniki te są zbieżne z wartościami dla województwa dolnośląskiego i kraju. W roku 2014 wynosiły odpowiednio: województwo – 19, kraj – 18.

Rysunek 18. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkole w latach 2010-2014

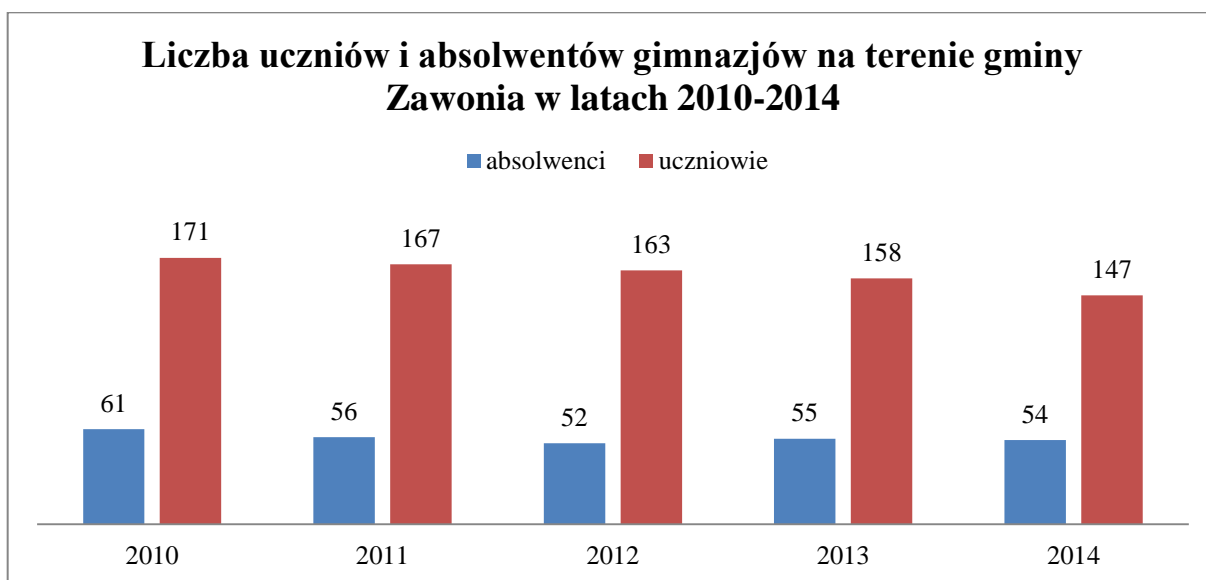
Sieć szkół gimnazjalnych na terenie gminy Zawonia obejmuje 2 gimnazja:

- 1) Gimnazjum Publiczne w Zawoni przy ulicy Szkolnej 26, do którego uczęszczają dzieci z miejscowości gminnej Zawonia, Sędzice, Niedary, Tarnowiec, Rzędziszowice, Cielętniki, Sucha Wielka, Czachowo, Kopiec, Radłów, Ludgierzowice, Pstrzejowice,

- 2) Gimnazjum Publiczne w Czeszowie przy ulicy M. Konopnickiej 18, do którego uczęszczają uczniowie z miejscowości: Czeszów, Trzęsowice, Złotów.

W roku 2014 do gimnazjów na terenie gminy uczęszczało 147 uczniów. Jest to o 14% mniej niż w roku 2010, kiedy to do gimnazjów uczęszczało 171 uczniów. Na terenie gminy utrzymuje się stała tendencja spadkowa dzieci w wieku gimnazjalnym. Sukcesywnie spada również liczba absolwentów gimnazjów. W roku 2014 gimnazjum ukończyło 54 uczniów, podczas gdy w roku 2010 – 61 osób (spadek o 11,5%). Jest to trend zbieżny z powiatem trzebnickim. W roku 2014 do gimnazjów na terenie powiatu uczęszczało 2395 uczniów i jest to o 11,1% mniej niż w roku 2010 (2694 uczniów). Spada również liczba absolwentów w roku 2010 – 944 absolwentów, natomiast w roku 2014 już tylko 793 absolwentów (spadek o 16%).

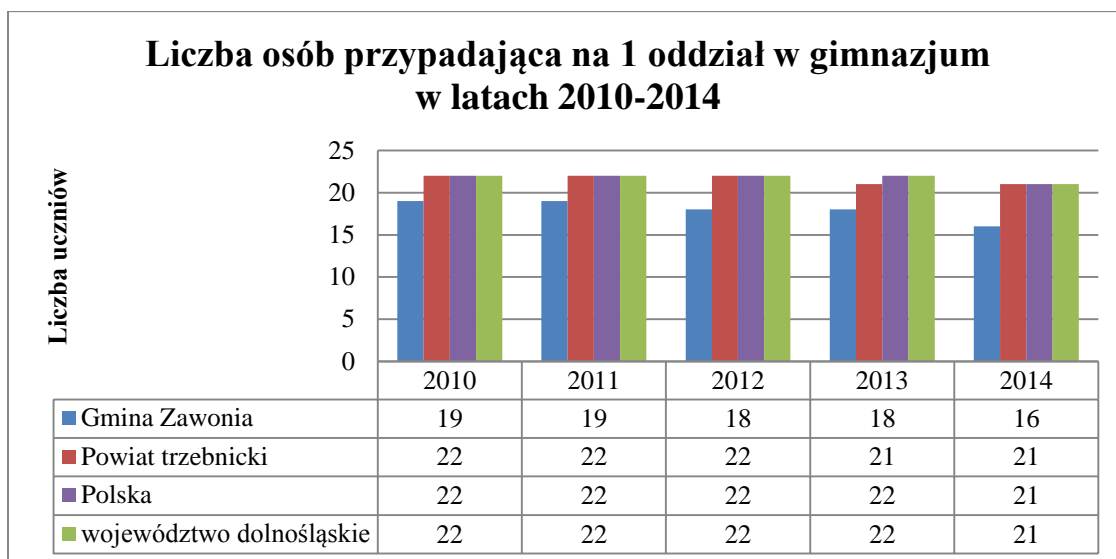
Rysunek 19. Liczba uczniów i absolwentów gimnazjów na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014

W związku ze spadającą liczbą uczniów gimnazjów na terenie gminy, spada liczba dzieci przypadająca na 1 oddział w szkole gimnazjalnej. W roku 2010 na 1 oddział przypadało 19 uczniów, natomiast w roku 2014 już tylko 16. Jest to trend mniej korzystny niż w przypadku powiatu trzebnickiego. Tutaj obserwuje się również „wyludnianie” szkół gimnazjalnych, lecz w mniejszym stopniu. W roku 2014 wskaźnik liczby uczniów przypadających na 1 oddział w gimnazjum wynosił 21 uczniów, natomiast w roku 2010 – 22 uczniów. Wskaźnik dla powiatu jest tożsamy z wskaźnikami dla województwa dolnośląskiego i kraju i wynosił w roku 2014 – 21 uczniów gimnazjów przypadających na oddział.

Rysunek 20. Liczba osób przypadająca na 1 oddział w gimnazjum w latach 2010-2014

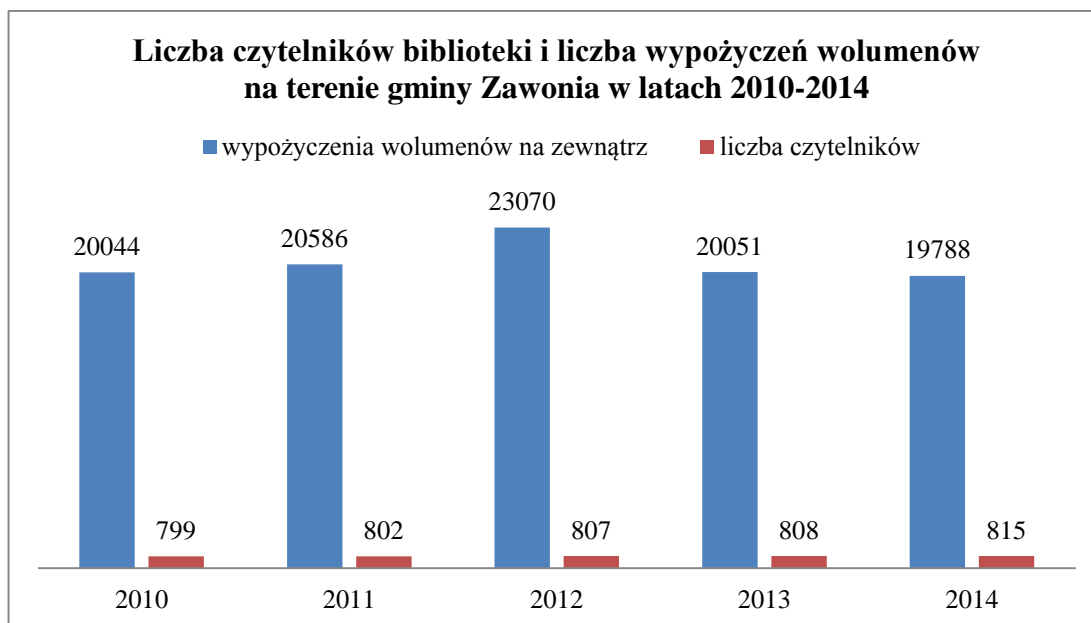
Kultura spędzania wolnego czasu

W sferze kultury na terenie gminy Zawonia działa jedna główna instytucja – Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka – zlokalizowana w Zawoni przy ul. Trzebnickiej 11 z filią biblioteki w Czeszowie. Filia mieści się w budynku szkoły podstawowej przy ul. M. Konopnickiej 18.

Biblioteka zapewnia pełną obsługę biblioteczną mieszkańcom, służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych, upowszechnianiu wiedzy, nauki i rozwojowi kultury. Biblioteka wypożycza książki na zewnątrz, udostępniania zbiory na miejscu i prowadzi działalność informacyjną.

Według stanu na dzień 31.12.2014 r. biblioteki na terenie gminy Zawonia posiadały 33424 wolumenów. Z roku na rok wzrasta nieznacznie na terenie gminy liczba użytkowników bibliotek. W roku 2014 z obu bibliotek skorzystało w sumie 815 czytelników, podczas gdy w roku 2010 – 799. Liczba wypożyczeń na zewnątrz w roku 2014 była rekordowo niska i wynosiła 19788 wolumenów, podczas gdy w roku 2010 było to 20044 wolumenów.

Rysunek 21. Liczba czytelników biblioteki i liczba wypożyczeń wolumenów na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014

Wskaźnik liczby ludności przypadającej na 1 bibliotekę na terenie gminy w roku 2014 wynosił 2908 i był wyższy niż w roku 2010, kiedy wynosił 2853 (wzrost o 1,9%). Podobną tendencję wykazują wskaźniki wojewódzki i krajowy. Na Dolnym Śląsku na 1 bibliotekę w roku 2014, przypadało 4234 osób (wzrost w stosunku do roku 2010 o 7,3%), natomiast w Polsce – 4100 osób (wzrost w stosunku do roku 2010 o 3,9%). Odwrotną sytuację można zaobserwować na terenie powiatu trzebnickiego. Tutaj obserwowany jest spadek liczby osób przypadających na 1 bibliotekę. W roku 2010 na 1 oddział przypadało 5431, natomiast w roku 2014 – 5210 osób.

Tabela 32. Liczba czytelników przypadająca na 1 bibliotekę w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	3940	3990	4072	4103	4100
Województwo dolnośląskie	3926	3968	4157	4169	4234
Powiat trzebnicki	5431	5126	5160	5190	5210
Gmina Zawonia	2853	2878	2866	2893	2908

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Gmina dysponuje dwukrotnie większym księgozbiorem przypadającym na 1000 czytelników niż powiat trzebnicki. W roku 2014 wskaźnik księgozbioru na 1000 mieszkańców wynosił 5747,9 wolumenu i był niższy w porównaniu do roku 2010, kiedy to wynosił 6587,7. Wskaźnik ten jest dwukrotnie wyższy w stosunku do pozostałych, rozpatrywanych jednostek administracyjnych – powiatu, województwa i Polski. Na terenie powiatu trzebnickiego, wskaźnik liczby wolumenów na 1000 mieszkańców w roku 2014 wynosił 2795,9 wolumenu i w stosunku do roku 2010 wzrósł o 180,8 wolumenu na 1000 mieszkańców. Wskaźniki wojewódzki i krajowy są nieco wyższe niż powiatowe i wynoszą odpowiednio: 3170,9 i 3397,6 wolumenu na 1000 mieszkańców w roku 2014.

Tabela 33. Liczba wolumenów przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	3458,3	3439,0	3415,7	3402,0	3397,6
Województwo dolnośląskie	3411,5	3350,6	3269,9	3215,0	3170,9
Powiat trzebnicki	2615,1	3087,4	3080,4	2852,1	2795,9
Gmina Zawonia	6587,7	6507,0	6436,4	6332,4	5747,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Czytelnictwo na terenie gminy od roku 2010 pozostaje praktycznie na stałym poziomie. W roku 2010 wskaźnik czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców wynosił 140, natomiast w roku 2014 – 141. Jest to wskaźnik zdecydowanie wyższy niż tożsamy dla powiatu trzebnickiego i nieco niższy niż dla Dolnego Śląska i kraju. W roku 2014 wskaźniki czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców wnosili:

- powiat trzebnicki – 133 (w roku 2010 – 83),
- województwo dolnośląskie – 164 (w roku 2010 – 172),
- Polska – 164 (w roku 2010 – 169).

Tabela 34. Liczba czytelników bibliotek przypadająca na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	169	168	168	167	164
Województwo dolnośląskie	172	173	173	169	164
Powiat trzebnicki	140	140	141	140	141
Gmina Zawonia	83	121	126	130	133

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W gminie Zawonia, liczba wypożyczeń na 1 czytelnika przyjmuje na przestrzeni lat 2010-2014 wartości zmienne. W roku 2010 na 1 czytelnika przypadało 25,1 wolumenu, w roku 2012 – 28,6, a w roku 2014 jedynie 24,3. Analogiczną tendencję wykazują wskaźniki powiatowy i wojewódzki. W roku 2014 średni wskaźnik dla powiatu wynosił 16,5 wolumenu na 1 czytelnika w stosunku do 20,4 wolumenu w roku 2010. Wskaźnik wojewódzki wynosił natomiast 18,6 w roku 2014 i 19,7 wolumenu na czytelnika w roku 2010. Wskaźnik krajowy od roku 2010 pozostaje praktycznie na stałym poziomie i w roku 2010 wynosił 18,4, natomiast w roku 2014 – 18,3 wolumenu.

Jak wynika z powyższych wskaźnik czytelnictwa na terenie gminy Zawonia jest korzystniejszy w stosunku do wskaźników powiatowego, wojewódzkiego i krajowego.

Tabela 35. Liczba wypożyczeń wolumenów przypadająca na 1 czytelnika w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	18,4	18,6	18,9	18,5	18,3
Województwo dolnośląskie	19,7	20,0	19,5	19,1	18,6
Powiat trzebnicki	20,4	19,1	19,7	18,6	16,5
Gmina Zawonia	25,1	25,7	28,6	24,8	24,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ośrodek Kultury prowadzi wielokierunkową działalność edukacyjną i kulturalną poprzez organizowanie i współorganizowanie imprez okolicznościowych, towarzyskich (o charakterze kameralnym, lokalnym, gminnym, regionalnym), prowadzenie kół zainteresowań, organizację zajęć klubowych, działalność rekreacyjną, opiekę nad świetlicami wiejskimi, prowadzenie Gminnego Centrum Informacji. Główne imprezy organizowane na terenie gminy przedstawia tabela poniżej.

Tabela 36. Wykaz imprez na terenie gminy Zawonia

Nazwa imprezy	Organizator
Jarmark Wielkanocny	GOKiB
Majówka	GOKiB
Dzień Dziecka	GOKiB
Powitanie lata	GOKiB
Dożynki Gminne	GOKiB, Gmina Zawonia
Mikołajki	GOKiB
Spotkanie wigilijne	GOKiB
Konkursy (recytatorski, plastyczny)	GOKiB, Szkoły w Zawoni i Czeszowie
Wystawy (pokonkursowe, plastyczne, rzemiosła artystycznego)	GOKiB, Szkoły w Zawoni i Czeszowie
Rozśpiewany Czeszów	Zespół Szkół w Czeszowie, Stowarzyszenie PROFUTURO, Gmina Zawonia
Koncerty w Niezłym Młynie	Niezły Młyn Czeszów

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2023

Najbardziej prestiżową i przyciągającą najwięcej uczestników imprezą są Gminne Dożynki. Odbywają się cyklicznie, od kilku lat, w pierwszą niedzielę września. Obok tradycyjnych obrzędów związanych z dożynkami podczas imprezy odbywają się liczne koncerty oraz od 11 lat znany już w środowisku kolarskim „Dożynkowy Wyścig Kolarski Parami”, którego trasa wiedzie przez malownicze tereny gminy Zawonia.

„Powitanie lata” – druga co do wielkości impreza w gminie – kierowana jest do młodzieży, zazwyczaj odbywa się w drugiej połowie czerwca. Podczas imprezy można zobaczyć koncerty zawodowych i amatorskich artystów.

„Majówka” – organizowana od kilku lat impreza mająca charakter rodzinny, zazwyczaj organizowana w soboty, gdzie każdy uczestnik znajdzie coś dla siebie, kończona zabawą taneczną.

Życie kulturalne umożliwiają również zlokalizowane na terenie gminy świetlice:

- Cielętniki (świetlica przeznaczona dla 15 osób),
- Pęciszów (świetlica przeznaczona dla 20 osób),
- Czachowo, Sędzice, Niedary, Kałowice, Złotów, Trzęsowice, Rzędziszowice (świetlice przeznaczone dla 40 osób),
- Głuchów Dolny, Skotniki (świetlice przeznaczone dla 80 osób).

Sport i rekreacja⁶

Mieszkańcy gminy Zawonia, zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe, mają możliwość realizacji swoich potrzeb sportowych i rekreacyjnych. W gminie funkcjonują trzy sale sportowe, w tym dwie gimnastyczne zlokalizowane przy Zespołach Szkół w Zawoni i Czeszowie. Dodatkowe zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży oferowane są w formie SKS-ów. Sala widowiskowo-sportowa to największy kubaturowo obiekt w powiecie trzebnickim o szerokości 36,16 m i długości 44,56 m; wysokość hali – 11m. Obiekt jest wyposażony w nagłośnienie i sprzęt audiowizualny przystosowany do projekcji filmowej.

Na terenie gminy znajdują się boiska do gry piłki nożnej w Czeszowie, Zawoni, Złotowie, Sędzicach, Kałowicach i Pęciszowie. Otwarte boiska do gry w siatkówkę znajdują się w Zawoni, Kałowicach, Pęciszowie, Skotnikach, Niedarach, Sędzicach, a otwarte boiska do koszykówki znajdują się w Zawoni i Czeszowie. W Zawoni znajduje się także siłownia.

Szczególnie prężnie działa Stowarzyszenie Turystyki Rowerowej i Kultury Fizycznej Gminy Zawonia organizując ogólnopolski Dożynkowy Wyścig Kolarski pt. „Kolarski Wyścig Parami”, w którym corocznie bierze udział około 170 kolarzy.

⁶Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020

Turystyka

Na terenie gminy znajduje się skromna baza turystyczna. Występują tylko 3 obiekty posiadające miejsca noclegowe:

1. Czeszów – Hotel „Niezły Młyn” – 3 gwiazdki, wysoki standard, 38 pokoi z łazienkami pomieści 137 osób, dwie sale konferencyjne – na 50 i 150 osób, sala balowa na 200 osób. Do dyspozycji gości jest basen, sauna parowa i sucha, jacuzzi, solarium, fryzjer,
2. Złotówek – Kwaterna Myśliwska – 9 pokoi pomieści łącznie 24 osoby.

Przez teren gminy przebiega szlak turystyczny Kocie Góry.

Niebieski szlak rowerowy „Korona Kocich Gór” prowadzi przez najwyższe partie najatrakcyjniejszej pod względem krajobrazowym części Wału Trzebnickiego – Wzgórz Trzebnickich.⁷ Korona Kocich Gór Kocie Góry – to popularna nazwa wzniesień Wału Trzebnickiego. Ich kulminacje stanowią najwyżej położone miejsce pomiędzy Sudetami a Wieżycą na Pomorzu. Oddzielają zarazem Nizinę Śląską na południu od Obniżenia Głogowsko – Milickiego, zwanego popularnie doliną Baryczy, na północy. Wzgórza powstały na skutek nacisku olbrzymich mas lądolodu skandynawskiego podczas zlodowacenia środkowopolskiego, co doprowadziło do wyciśnięcia i spiętrzenia starszych, trzeciorzędowych osadów. Powstały w ten sposób unikalne z geologicznego punktu widzenia struktury glaciektoniczne.

Niebieski szlak rowerowy „Korona Kocich Gór” prowadzi przez najwyższe partie najatrakcyjniejszej pod względem krajobrazowym części Wału Trzebnickiego – Wzgórz Trzebnickich. Pozwala dotrzeć na najwyższe wzniesienia i podziwiać z nich dalekie widoki na Nizinę Śląską z Wrocławiem, Ślęzę i Sudety oraz dolinę Baryczy. Koronę Kocich Gór tworzą następujące wzgórza:

- **Wzgórze Strupińskie (155 m n.p.m.)** w gminie Prusice, stanowi początek szlaku,
- **Kowska Góra (247 m n.p.m.)**, najwyższy punkt miasta i gminy Oborniki Śląskie,
- **Ciemna Góra (258 m n.p.m.)**, najwyższy punkt całych Wzgórz Trzebnickich a zarazem najwyżej położony punkt gminy Trzebnica,
- **Wisznia (247 m n.p.m.)**, najwyższe wzgórze gminy Wisznia Mała,
- **Wzgórze Cielętnik (245 m n.p.m.)**, najwyższe wzniesienie gminy Zawonia a zarazem wschodniej części Wzgórz Trzebnickich,
- **Zielony Szczyt (240 m n.p.m.)**, najwyższe wzniesienie gminy Dobroszyce,
- **Góra Holtei’a, 217 m n.p.m.**, nad Obornikami Śląskimi,
- **Góra Gnieździec (226 m n.p.m.)** nad Kuraszkowem,

⁷http://kociegory.com/2008/12/koronakocichgor_zlakniebie_ki70km/

- **Góra Polaniec (245 m n.p.m.)** nad Przeclawicami,
- **Dolnośląski Szczyt (226 m n.p.m.)** – wzgórze z rozległym widokiem na południe, nad Borkowicami,
- **Winna Góra – tzn. Kocia Góra (219 m n.p.m.)** w Trzebnicy.

Zabytki

Na terenie gminy znajdują się historyczne obiekty objęte ochroną prawną. Są to zarówno obiekty kubaturowe jak i historyczne układy urbanistyczne (parki pałacowe i podworskie). Potwierdzenia faktów historycznych związanych z osadnictwem na terenie gminy dostarczają również liczne stanowiska archeologiczne.

Zabytki nieruchome:

Czachowo⁸ – zespół pałacowy, XIX/XX, nr rej.: A/3634/422/W z 30.09.1978 r.: pałac i park

Rezydencja w Czachowie została wzniesiona zapewne przez Alfreda von Dazur pod koniec XIX wieku. Siedziba właścicieli majątku być może została przebudowana przez barona Bolko von Richthofena. Pałac murowany, potynkowany, założony na rzucie prostokąta, podpiwniczony, dwukondygnacyjny, nakryty czterospadowym dachem z niewielkimi lukarnami. Fasada (elewacja południowa) skierowana w stronę dziedzińca gospodarczego, ośmioosiowa, z asymetrycznie usytuowanym głównym wejściem umieszczonym w jednoosiowym ryzalicie poprzedzonym niewielkim gankiem podtrzymującym balkon. Ryzalit wieńczy ozdobny szczyt. Fasadę flankują dwie wieże. Wieża w narożniku południowo-wschodnim okrągła, trzykondygnacyjna. Prawdziwą dominantą obiektu jest kwadratowa wieża w narożniku południowo-zachodnim. W elewacji ogrodowej ganek kolumnowy i jednoosiowy ryzalit niewielki ryzalit. Elewacje o skromnej dekoracji, z boniowanymi narożami, obramowaniami otworów okiennych i wydatnym gzymsem wieńczącym.

Głuchów Dolny⁹ – pałac, nr 11, 2 poł. XVIII, 1880, nr rej.: A/1154 z 6.03.2009 r.

Siedziba właścicieli majątku została wzniesiona w drugiej połowie XVIII w. Obecny wygląd pałac uzyskał w wyniku przebudowy z 1880r. Rezydencja o cechach neobarokowych i neorenesansowych, murowana z cegły, potynkowana, założona na planie prostokąta, podpiwniczona, dwukondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym z lukarnami. Fasada (elewacja zachodnia) siedmioosiowa, z centralnym dwuosiowym ryzalitem, zwieńczonym wydatnym szczytem o spływach wolutowych. W przyziemiu ryzalitu mieści się wejście do budynku poprzedzone tarasem ze schodami. Główne wejście do budynku usytuowano jednak nietypowo na osi elewacji bocznej południowej. Wejście ozdabia portyk kolumnowy podtrzymujący

⁸ <https://www.palaceslaska.pl/index.php/wojewodztwo-dolnoslaskie/powiat-trzebnicki/218-czachowo2>

⁹ <https://www.palaceslaska.pl/index.php/wojewodztwo-dolnoslaskie/powiat-trzebnicki/334-gluchow-dolny2>

balkon na wysokości drugiej kondygnacji. Elewacje boczne wieńczą dwukondygnacyjne szczyty, kolejny szczyt akcentuje część środkową elewacji tylnej. Elewacje zachowały liczne ozdobne detale architektoniczne, między innymi wydatny gzyms wieńczący, gzyms między kondygnacjami, obramowania otworów okiennych, prostokątne i trójkątne nadokienniki. Większość okien prostokątna, część zamknięta łukiem odcinkowym. Wnętrza niedostępne, zapewne przekształcone w drugiej połowie XX wieku kiedy to pałac zaadaptowano na wielorodzinny budynek mieszkalny i sklep.

Rzędziszowice¹⁰ – zespół pałacowy, 2 poł. XIX:

- pałac, nr rej.: A/3630/611/W z 12.06.1987 r.,
- park, nr rej.: A/3631/583/W z 27.12.1984 r.

Rezydencja w Rzędziszowicach była wzmiankowana już w 1785 roku, jednak jak podaje Józef Pilch („Leksykon zabytków architektury Dolnego Śląska”, s.298) obecnie istniejący pałac został wzniesiony w latach 1880-1890 i przebudowany w latach 1910-1915. Według powyższych informacji fundatorem nowej siedziby w Rzędziszowicach był Alfred von Gilgenheimb, a przebudowę sfinansował zapewne Franz Josef Ritter Hentschel von Gilgenheimb. Neobarokowy pałac jest murowany z cegły, potynkowany, założony na planie prostokąta, podpiwniczony, dwukondygnacyjny, z użytkowym poddaszem, nakryty dachem mansardowym z lukarnami. Fasada (elewacja wschodnia) siedmioosiowa, z centralnym trzyosiowym ryzalitem, zwieńczonym przyczółkiem. Ryzalit o podziałach pilastrowych, poprzedzony gankiem filarowym, podtrzymującym balkon. Na osi główne wejście do budynku. Elewacja zachodnia dziewięcioosiowa, z centralnym trzykondygnacyjnym ryzalitem poprzedzonym niewielkim gankiem kolumnowym. Elewacje o skromnej dekoracji, z narożnikami zaakcentowanymi pilastrami (pilastry dzielą również ryzality) i wykonanymi w tynku prostymi obramieniami otworów okiennych. Układ wnętrz dwutraktowy, z centralną przelotową sienią, mieszczącą klatkę schodową. Pałac dobrze zachowany, we wnętrzach przetrwała część parkietów, drewnianych okładzin ściennych, witraży i kominków. Rezydencję otacza park o przeważnie liściastym drzewostanie, dominują w nim gatunki rodzime (dęby, lipy, wiązy, buki). Na południe od pałacu położony jest staw i dziedziniec folwarczny wokół którego częściowo zachowane są zabudowania gospodarcze.

Sędzice – park, XIX, nr rej.: A/3629/556/W z 27.12.1984 r.

Siedziba pańska była wzmiankowana w Sędzicach już w 1785 roku. Kolejne źródła z 1830 i 1845 roku wymieniają pałac w miejscowości Sędzice. Rezydencja prawdopodobnie została w znacznym stopniu przekształcona w okresie Polski Ludowej (likwidacja ozdobnych detali architektonicznych, być może zmiana bryły budynku). Dwór murowany, potynkowany, założony na planie zbliżonym do prostokąta,

¹⁰ <https://www.palaceslaska.pl/index.php/wojewodztwo-dolnoslaskie/powiat-trzebnicki/1281-rzedziszowice2>

częściowo parterowy, częściowo dwukondygnacyjny, z użytkowym poddaszem, nakryty dachem mansardowym z powiekami. Fasada (elewacja południowa) ośmioosiowa, asymetryczna, z trzyosiowym ryzalitem, w nim główne wejście, umieszczone w niewielkim ganku. W elewacji północnej wydatny dwuosiowy ryzalit. Od zachodu dwukondygnacyjna dobudówka, nakryta płaskim dachem. Elewacje zachowały miejscami wydatny gzyms wieńczący. Obydwa ryzality wieńczą trójkątne przyczółki. Wokół okien proste opaski. Są to jedyne detale architektoniczne warte uwagi. Dwór skierowany jest fasadą na dziedziniec folwarczny. Oprócz zabudowań gospodarczych wznosi się przy nim dawna parterowa oficyna, nakryta wysokim dachem mansardowym (dom nr 32). Na północy-zachód od rezydencji niewielkie zadrzewienie i dwa duże stawy, na północny-wschód zespół budynków dawnej gorzelni i płatkarni¹¹.

Sucha Wielka¹² – zespół pałacowy i folwarczny, nr rej.: A/3627/726/W z 18.12.1996 r.:

- pałac, XVIII/XIX, pocz. XX,
- oficyna, poł. XIX,
- dom mieszkalny, 1910,
- 2 budynki gospodarcze, 2 poł. XIX, 1910,
- gołębnik, k. XVIII,
- obora, 1860,
- chlew, 2 poł. XIX,
- ogrodzenie, mur., XVIII/XIX, pocz. XX,
- park, XVIII, 2 poł. XIX-XX, nr rej.: A/3628/582/W z 27.12.1984 r.

Rezydencja w Suchej Wielkiej została zbudowana na przełomie XVIII i XIX wieku. Pałac o cechach barokowych i klasycystycznych przebudowywano m.in. około 1870r. i na początku dwudziestego stulecia. Budynek murowany z cegły, potynkowany, składa się z korpusu założonego na planie prostokąta i niewielkiej kwadratowej dobudówki, złączonej z korpusem krótkim łącznikiem. Pałac posiada dwie kondygnacje oraz użytkowe poddasze. Korpus nakryty jest wysokim dachem mansardowym z lukarnami i wystawami. Wnętrza budynku są niedostępne. Prawdopodobnie układ wnętrz pozostaje dwutraktowy z centralną sienią i klatką schodową. Do niedawna w części pomieszczeń znajdowały się stropy fasetowe z dekoracją sztukatorską. Pałac otacza zabytkowy park. Na południe od rezydencji rozciągają się częściowo zachowane zabudowania gospodarcze i mieszkalne dawnego folwarku

Zawonia

- kościół par. p.w. św. Jadwigi, 1689, pocz. XX, nr rej.: A/3643/1724 z 20.06.1966 r.,

¹¹ <https://www.palaceslaska.pl/index.php/wojewodztwo-dolnoslaskie/powiat-trzebnicki/1303-sedzice2>

¹² <https://www.palaceslaska.pl/index.php/wojewodztwo-dolnoslaskie/powiat-trzebnicki/1459-sucha-wielka2>

- kościół ewangelicki, ob. magazyn, 1800, 1936, nr rej.: A/3644/1725 z 20.06.1966 r.

Złotów

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. św. Józefa Oblubieńca, drewn., 1754, nr rej.: A/3639/1041 z 23.01.1964 r.

Zabytki ruchome:

- Zawonia – wyposażenie kościoła św. Jadwigi,
- Zawonia – cmentarz przykościelny (przy kościele św. Jadwigi),
- Zawonia – kaplica przydrożna przy nr 97,
- Złotów – wyposażenie kościoła filialnego św. Józefa Oblubieńca 427/1-9 13.01.81 nowy rok rejestru 344/427 1-9,
- Złotów – nagrobki na cmentarzu ewangelickim.

Stanowiska archeologiczne:

- Zawonia – średniowieczna grobla 295/Arch/67,
- Zawonia – osada wczesnośredniowieczna 299/Arch/67,
- Zawonia – osada wczesnośredniowieczna 289/Arch/69,
- Zawonia – osada wczesnośredniowieczna 294/Arch/67,
- Zawonia – osada wczesnośredniowieczna 414/Arch/69,
- Zawonia – osada wczesnośredniowieczna 140/Arch/65,
- Ludgierzowice – kurhany z epoki brązu 276/Arch/67,
- Niedary – kurhany z epoki brązu 277/Arch/67.

2.6. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej

System drogowy

Gmina Zawonia położona jest z dala od głównych ciągów komunikacyjnych o znaczeniu międzyregionalnym. Najważniejszą drogą przebiegającą przez teren gminy w kierunku zachód-wschód jest droga wojewódzka nr 340 relacji Ścinawa-Wołów-Brzeg Dolny-Trzebnica-Zawonia-Oleśnica. Droga ma nawierzchnię asfaltową, jednak jej stan techniczny nie jest dobry. Droga jest wąska, widoczne są koleiny, spowodowane przez ruch ciężkich samochodów dostawczych. Brakuje oświetlenia tej drogi poza miejscowościami, przez które przebiega. Nie ma poboczy ani chodników. Droga w pozostałych miejscowościach na obszarach zabudowanych nie jest w pełni wyposażona w infrastrukturę drogową.

Drogi powiatowe:

- Droga nr 1371 D relacji: granica powiatu trzebnickiego-Krzyżanowice-Skarszyn-Zawonia-Czeszów,

- Droga nr 1453 relacji: Bukowice-Złotów-Ludgierzowice-Węgrów-Łozina-Wrocław,
- Droga nr 1454 relacji: Twardogóra-Grabowno-Bukowice-Czeszów-Kuźniczysko,
- Droga nr 1476 relacji: Dobroszyce-Siekierowice-Rzędziszowice.

Pozostałe drogi w zarządzie gminy Zawonia:

- droga G 102051 w Trzęsowicach, droga o długości 1100 metrów, o szerokości 4 metrów na odcinku 900 metrów i 3 metrów na odcinku 200 metrów, o nawierzchni z masy bitumicznej i stanie technicznym dobrym,
- droga G 102052 z Grochowej do Kuźniczyska, o długości 2300 metrów, szerokości 3 metrów, droga gruntowa w dobrym stanie technicznym,
- droga G 102053 z Budczyc do Blizocina, o długości 2000 metrów, o szerokości 3,5 metra na długości 400 metrów, 2,5 metra na odcinku 1600 metrów, droga gruntowa w dobrym stanie technicznym,
- droga G 102054 z Budczyc do Grochowej, o długości 2000 metrów, na odcinku 150 metrów o szerokości 4 metrów, na długości 1850 metrów o szerokości 2,5 metra, droga gruntowa w dobrym stanie technicznym,
- droga G 102055 w Suchej Wielkiej o długości 1000 metrów, szerokości 3,5 metra, nawierzchni z masy bitumicznej i stanie technicznym dobrym,
- droga G 102056 z Zawoni przez Niedary do Ludgierzowic, długość 3950 metrów, o szerokości 2,5 metra na długości 1950 metrów, 3,5 metra na długości 350 metrów, 3 metry na odcinku 400 metrów i 2 metry na odcinku 1250 metrów, droga o nawierzchni brukowej na odcinku 650 metrów i gruntowa na odcinku 3300 metrów, stan techniczny dobry,
- droga G 102057 z Zawoni przez Cielętniki do Kopca, droga o długości 6100 metrów, o szerokości 2,5 metra na odcinku 1900 metrów, 3 metry na odcinku 200 metrów, 2,5 metra na odcinku 3500 metrów, 4 metry na odcinku 500 metrów, droga na odcinku 200 metrów o nawierzchni brukowej, na odcinku 5900 metrów o nawierzchni gruntowej, stan techniczny dobry,
- droga G 102058 z Sędzic przez Tarnowiec do Cielętnik, o długości 4700 metrów, na odcinku 500 metrów o szerokości 4 metrów, na odcinku 1400 metrów o szerokości 5 metrów, na odcinku 400 metrów o szerokości 3 metrów, na odcinku 700 metrów o szerokości 3 metrów, na odcinku 1700 metrów o szerokości 4 metrów, 400 metrów drogi ma nawierzchnię tłuczniovą, 700 metrów ma nawierzchnię brukową, 1700 metrów ma nawierzchnię betonową, a 1900 metrów to nawierzchnia gruntowa, stan drogi jest dobry,
- droga G 102059 z Prawocic do Węgrowska, droga o długości 1500 metrów, szerokości 3,5 metra na odcinku 1000 metrów, 3 metrów na odcinku 300 metrów i 2,5 metra na odcinku 200 metrów,

1300 metrów drogi ma nawierzchnię z masy bitumicznej, 200 metrów to droga gruntowa, stan techniczny drogi jest dobry.

Pomimo oceny stanu technicznego dróg jako dobry, można mieć wiele zastrzeżeń. Trasy nie są oświetlone, brakuje poboczy, a to przy niesprzyjających warunkach pogodowych jest znacznym utrudnieniem dla kierowców. Drogi na terenie gminy są wąskie, nie ma wystarczającej ilości chodników, pozwalających na bezpieczne poruszanie się pieszych. Drogi nie są w jasny sposób oznakowane. Powoduje to dezorientację szczególnie na drogach gminnych, przy których brakuje między innymi oznaczeń odległości i oznaczenia docelowego kierunku drogi. Na terenie gminy niedostatecznie oznakowane są przejścia dla pieszych. Planowana jest budowa obwodnic Zawoni i Ludgierzowic w celu zmniejszenia ruchu w miejscowościach. Istniejące drogi wymagają modernizacji i przebudowy.

Sieć wodociągowa

Gmina Zawonia zaopatrywana jest w wodę do picia i do celów gospodarczych z ujęć (SUW) w Czeszowie, Zawoni i Głuchowie Górnym (gmina Trzebnica). Z ujęcia w Czeszowie zaopatrywane są miejscowości tj.: Czeszów, Trzęsowice, Złotów i Malerzów (położony w sąsiedniej gminie). Z ujęcia w Głuchowie Górnym zaopatrywanych jest kilka miejscowości położonych w południowo-zachodniej części gminy, tj.: Głuchów Dolny, Czachowo, Radłów, Sędzice i Skotniki. Wodociąg grupowy „Zawonia” zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Zawonia, Grochowa, Tarnowiec, Sucha Wielka, Pstrzejowice, Kałowice, Pęciszów, Cieletniki, Niedary, Ludgierzowice, Prawocice, Kopiec, Rzędziszowice, Miłonowice, Pomianowice.

Według stanu na dzień 31.12.2014 r. długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej na terenie gminy Zawonia wynosiła 95,6 km i było to o 5,6 km więcej niż w roku 2010. W związku z rozbudową sieci wodociągowej zwiększyła się liczba przyłączy wodociągowych – rok 2014 – 1469, rok 2010 – 1208 przyłączy wodociągowych. Ze zbiorczej sieci wodociągowej korzystało 5348 osób, to jest o 2,4% więcej odbiorców niż w roku 2010.

Tabela 37. Stan zwodociągowania gminy Zawonia w latach 2010-2014

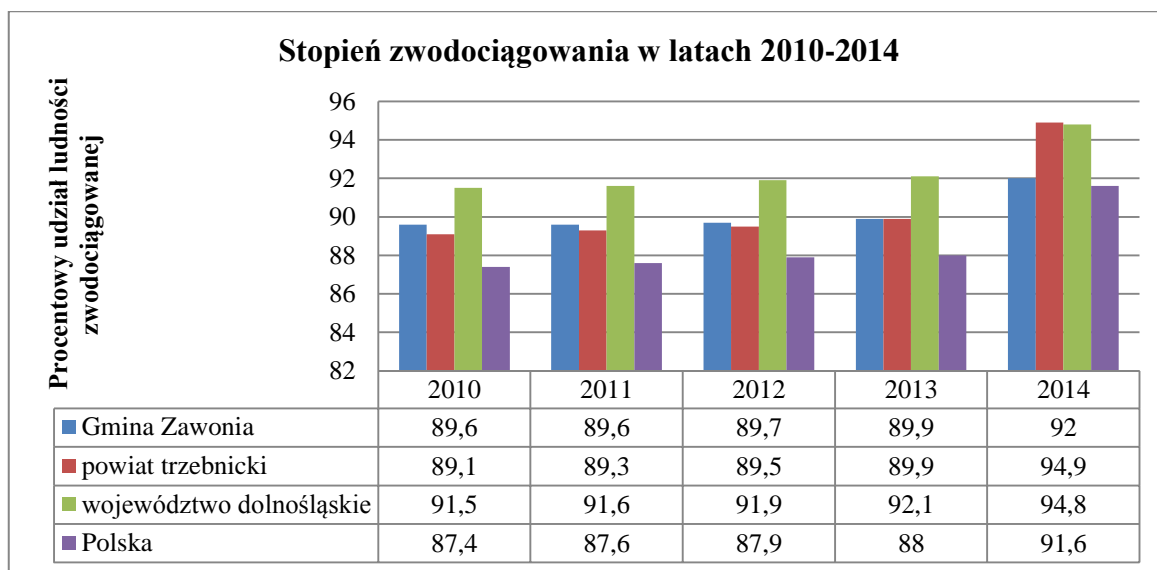
	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci rozdzielczej w km.	90,0	90,8	92,2	93,7	95,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	1208	1151	1169	1189	1469
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	5112	5157	5143	5201	5348
Woda dostarczona gospodarstwom domowym w dam³	130,9	138,0	146,0	134,1	168,9
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w m³	23,0	24,1	25,5	23,3	29,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Dostęp do sieci wodociągowej na terenie gminy jest powszechny. Ze zbiorczej sieci wodociągowej korzystało na terenie gminy 92,0% mieszkańców, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2010 o 2,4%. Jest to jednak wskaźnik niższy niż powiatowy, który w roku 2014 wynosił 99,7%, oraz wojewódzki wynoszący 94,8%. Wskaźnik zwodociągowania dla gminy Zawonia jest przybliżony do wskaźnika ogólnopolskiego, wynoszącego 91,6%.

Rysunek 22. Stopień zwodociągowania w latach 2010-2014

Niepokojący jest jednak fakt dużej różnicy w stopniu zwodociągowania i skanalizowania gminy, który wynosi 92% i jest około dwukrotnie wyższy niż wskaźnik powiatowy, który wynosi 47,8%.

Sieć kanalizacyjna

Obecnie żadna miejscowość na terenie gminy nie posiada systemu kanalizacji sanitarnej. Ścieki bytowo-gospodarcze gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach na nieczystości ciekłe (szamba) – liczba gospodarstw posiadających szamba w roku 2014 wynosiła 1400, okresowo opróżniane i wywożone przez samochody asenizacyjne do oczyszczalni ścieków. Oczyszczalnia ścieków o przepustowości 359 m³/dobę zlokalizowana jest w miejscowości Sucha Wielka na działce nr 86/1. Obiekt został zrealizowany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i oddany do użytku w 2008 r. Ilość oczyszczanych ścieków na dobę wynosi średnio 40m³. System oczyszczalni jest naturalnym systemem oczyszczania ścieków opartym na wykorzystaniu roślin wodnych Lemna, popularnie zwanych rzęsą wodną. Docelowo oczyszczalnia ma obsługiwać miejscowości: Zawonia, Sucha Wielka, Budczyce, Pstrzejowice, Tarnowiec, Cielętniki, Sędzice, Kałowice, Grochowa, Niedary. Coraz większą popularnością cieszą się przydomowe oczyszczalnie ścieków, które pozwalają na skuteczne i proste oczyszczanie ścieków oraz

odprowadzenie ich do gruntu lub wód powierzchniowych. Przydomowe oczyszczalnie ścieków to ekologiczne rozwiązanie problemu ścieków w gospodarstwach domowych. Wg stanu na dzień 31.12.2014 r. w gminie Zawonia 30 gospodarstw posiada przydomowe oczyszczalnie ścieków. Część ścieków w gminie gromadzona jest w osadnikach przepływowych, z których ścieki odprowadzone są do dołów chłonnych lub rowów melioracyjnych i cieków wodnych, co powoduje dość znaczne zanieczyszczenie środowiska. Część ścieków z nieszczelnych szamb również przedostaje się do gruntu.

Sieć gazownicza

Przez obszar gminy przebiegają następujące gazociągi:

- gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji Czeszów-Wrocław o średnicy nominalnej DN 500 oraz ciśnienia nominalnego PN 8,4 MPa,
- gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji Odolanów-Wierzchowice-Czeszów o średnicy nominalnej DN 400 oraz ciśnienia nominalnego PN 6,3 MPa (wybudowany w 1973 r.),
- gazociąg przesyłowy DN 57 x 6 od odwiertu Czeszów 15 do Ośrodka Grupowego Czeszów ciśnienie 14,0 MPa, rok budowy 1973,
- gazociąg DN 76 x 6 od odwiertu Czeszów 8 do Ośrodka Grupowego Czeszów, ciśnienie 14,0 MPa, rok budowy 1973,
- gazociąg DN 89 x 7 od odwiertu Czeszów 11 do Ośrodka Grupowego Czeszów, ciśnienie 14,0 MPa, rok budowy 1973,
- gazociąg DN 57 x 6 od odwiertu Czeszów 16 do Ośrodka Grupowego Czeszów, ciśnienie 14,0 MPa, rok budowy 1973,
- gazociąg DN 57 x 6 od odwiertu Czeszów 17 do Ośrodka Grupowego Czeszów, ciśnienie 14,0 MPa, rok budowy 1973,
- gazociąg DN 108 x 8 od odwiertu Czeszów 18 do Ośrodka Grupowego Czeszów, ciśnienie 14,0 MPa, rok budowy 1983,
- gazociąg DN 70 x 6 od odwiertu Czeszów 21 do odwiertu Czeszów 11, ciśnienie 14,0 MPa, rok budowy 1985,
- nieczynny gazociąg DN 76 x 6 od zlikwidowanego odwiertu Czeszów 12 do Ośrodka Grupowego Czeszów, rok budowy 1973,
- nieczynny gazociąg DN 89 x 7 od zlikwidowanego odwiertu Czeszów 13 do Ośrodka Grupowego Czeszów, rok budowy 1973¹³.

¹³ Studium uwarunkowań.....

Według stanu na 31.12.2014 r. całkowita długość sieci gazowej na terenie gminy Zawonia wynosiła 79625 mb w tym: długość czynnej sieci rozdzielczej 59573 mb i długość sieci przesyłowej 20052 mb. Oznacza to wzrost długości sieci o 808 mb w stosunku do roku 2010. Rozwój sieci gazowej na terenie gminy oznacza wzrost ilości przyłączy. W roku 2010 było to 179 przyłączy, natomiast w roku 2014 już 255 przyłączy. Ze zbiorczej sieci gazowej korzysta 243 gospodarstwa domowe (858 osób), w tym do celów grzewczych, gaz wykorzystywany jest w 207 gospodarstwach domowych. Dla porównania w roku 2010 ze zbiorczej sieci gazowej korzystało 158 gospodarstw domowych (562 osoby), w tym do celów grzewczych gaz wykorzystywany był w 144 gospodarstwach.

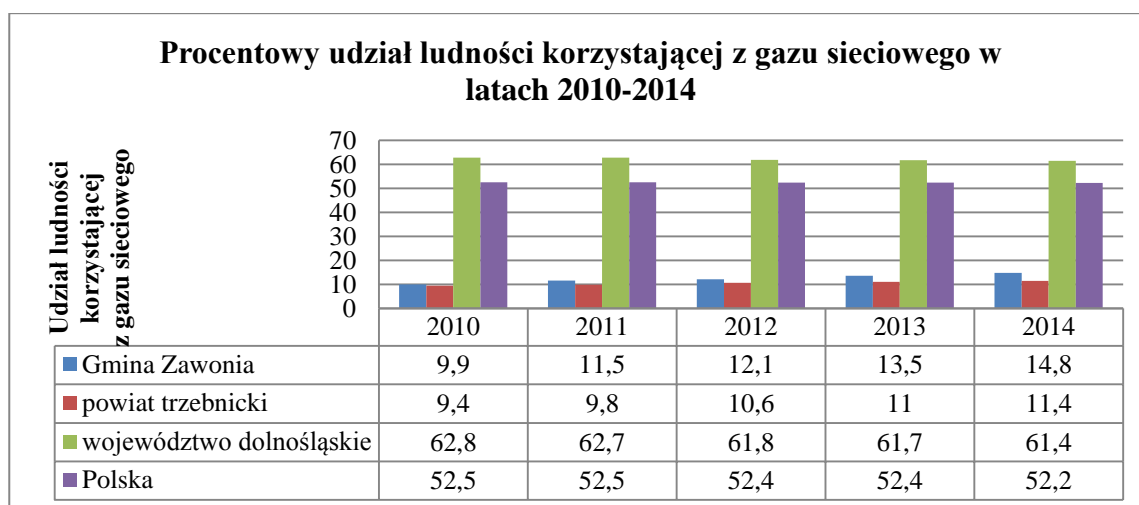
Tabela 38. Zaopatrzenie mieszkańców gminy Zawonia w gaz sieciowy w latach 2010-2014

	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci ogółem w m	78817	79066	79119	79356	79625
Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	179	172	208	231	255
Odbiorcy gazu - gospodarstwa domowe	158	185	192	219	243
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem – gospodarstwa domowe	144	159	167	188	207
Ludność korzystająca z sieci gazowej	562	659	691	780	858

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W roku 2014 z gazu sieciowego na terenie gminy korzystało 14,8% i jest to wskaźnik wyższy niż na obszarach wiejskich powiatu trzebnickiego, lecz zdecydowanie niższy niż wskaźnik wojewódzki, który wynosił 61,4% i krajowy – 52,2%.

Rysunek 23. Procentowy udział ludności korzystającej z gazu sieciowego w latach 2010-2014

Obecnie w trakcie jest budowa gazociągu przesyłowego relacji Czeszów-Wierzchowice w ramach środkowoeuropejskiego korytarza gazowego Północ-Południe. Gazociąg będzie przebiegał przez teren gminy. Trasa ma omijać wieś Czeszów oraz teren chroniony dyrektywą „Natura 2000” Skoroszowskie Łąki po stronie wschodniej. Miejscami trasa gazociągu będzie przechodzić przez tereny leśne. Od wsi Czeszyce gazociąg ma biec wzdłuż starej linii gazociągu, prawie na całej długości, co zmniejsza ingerencje w środowisko naturalne. Jest to istotne szczególnie na terenie ostoi „Natura 2000”¹⁴.

Sieć energetyczna

Na terenie gminy Zawonia istnieją następujące linie energetyczne:

- linia energetyczna o długości 5 km o napięciu 110 kv,
- linia energetyczna o długości 50,542 km o napięciu 20 kv,
- linia energetyczna o długości 59,075 km o napięciu 24 kv.

Znajdują się tu 54 stacje transformatorowe. 349 gospodarstwa rolne oraz 1258 gospodarstw domowych przyłączonych jest do sieci.

Zasoby mieszkaniowe

W roku 2014 na terenie gminy Zawonia znajdowało się 1349 budynków mieszkalnych. Zasoby mieszkaniowe tworzyło 1645 mieszkań, składających się z 7252 mieszkań o łącznej powierzchni 149753 m². W stosunku do roku 2010 liczba mieszkań na terenie gminy zwiększyła się o 5,1% (w roku 2010 na terenie gminy znajdowało się 1561 mieszkań).

Tabela 39. Sytuacja mieszkaniowa na terenie gminy Zawonia na lata 2010-2014

	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki mieszkalne w szt.	1211	1277	1296	1328	1349
Mieszkania w m²	1561	1572	1591	1624	1645
Izby w szt.	6795	6858	6965	7139	7252
Powierzchnia mieszkań w m²	138791	140315	142773	146866	149753

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na 1000 mieszkańców w gminie przypadało 282,9 mieszkania i jest to wskaźnik niższy niż dla powiatu trzebnickiego, który wynosi 315,8, wojewódzki – 386,2 oraz krajowy – 363,4. Dla porównania w roku 2010 na 1000 mieszkańców w gminie przypadało 273,6 mieszkania. Sytuacja w zakresie mieszkalnictwa stopniowo się poprawia we wszystkich jednostkach, czego wyrazem są rosnące wskaźniki

¹⁴Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Zawonia

mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Nadal jednak potrzeby mieszkaniowe na obszarach wiejskich są zaspokojone w mniejszym stopniu niż mieszkańców miast.

Tabela 40. Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4
Województwo dolnośląskie	367,7	371,0	375,9	381,6	386,2
Powiat trzebnicki	303,2	306,2	308,8	312,4	315,8
Gmina Zawonia	273,6	273,2	277,6	280,7	282,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie gminy jest większa niż w pozostałych analizowanych jednostkach administracyjnych i w roku 2014 wynosiła 91 m², podczas gdy w powiecie trzebnickim 90 m², w województwie dolnośląskim 72,2 m², a w kraju 74,3 m². Jednocześnie należy zauważyć, że od roku 2010 średnia powierzchnia mieszkania na terenie gminy wzrosła o 2,1 m², na terenie powiatu o 1,3 m², na Dolnym Śląsku o 0,7 m², a w kraju o 1,1 m².

Tabela 41. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2010-2014 (w m²)

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
Województwo dolnośląskie	71,5	71,7	71,9	72,0	72,2
Powiat trzebnicki	88,7	89,0	89,3	89,7	90,0
Gmina Zawonia	88,9	89,3	89,7	90,4	91,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Podobnie rokrocznie zwiększa się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę. Zjawisko to występuje we wszystkich jednostkach administracyjnych. W tym przypadku gminy Zawonia na 1 osobę przypada mniej powierzchni niż ma to miejsce w powiecie, województwie i kraju. Przeciętny mieszkaniec gminy w 2014 roku miał do dyspozycji 25,8 m² powierzchni mieszkania, podczas gdy w powiecie było to 28,4 m², w województwie dolnośląskim – 27,9 m², a w całym kraju – 26,7 m².

Tabela 42. Przeciętna powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę w latach 2010-2014 (w m²)

Jednostka terytorialna	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	25,3	25,6	25,9	26,3	26,7
Województwo dolnośląskie	26,3	26,6	27,0	27,5	27,9

Powiat trzebnicki	26,9	27,2	27,6	28,0	28,4
Gmina Zawonia	24,3	24,4	24,9	25,4	25,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych

3. Obszary zdegradowane i obszary do rewitalizacji

3.1. Obszary zdegradowane

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Warszawa, 02.08.2016 r.) obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Negatywne zjawiska społeczne na terenie gminy Zawonia

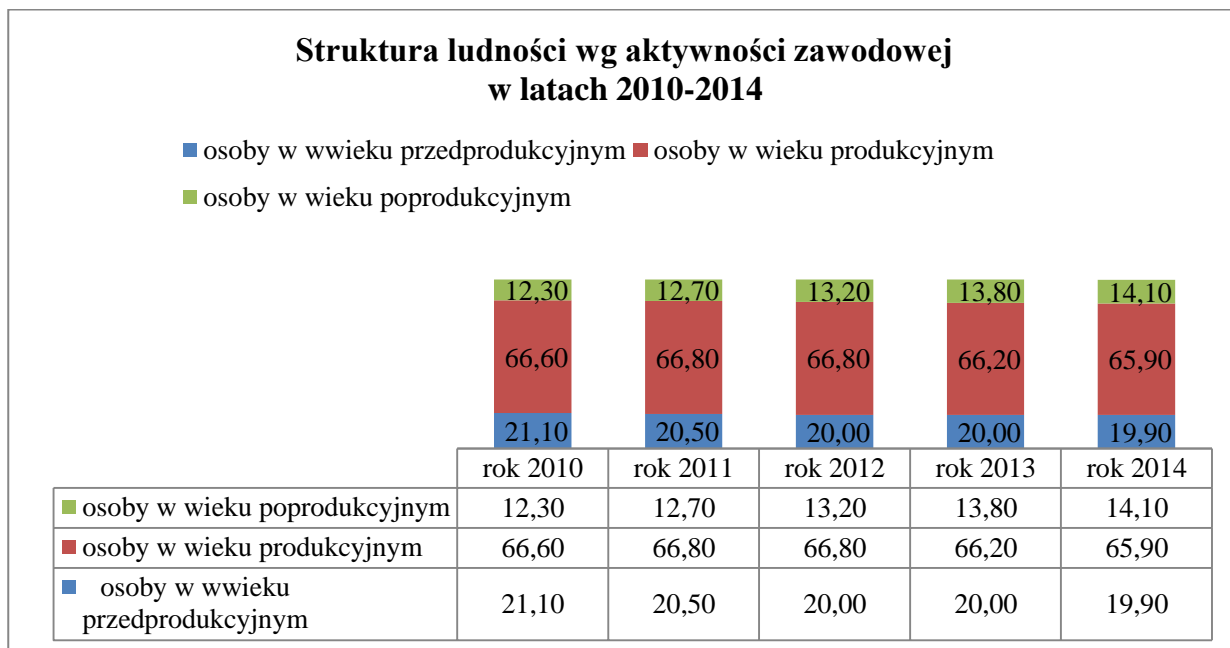
Na przestrzeni lat 2010-2014 wystąpiły jednocześnie trzy procesy, warunkujące zmiany struktury społeczeństwa w gminie:

- wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym – udział tej grupy w ogóle ludności gminy zwiększył się o 1,8%, z 12,3% do 14,1%,
- spadek odsetka ludności w wieku produkcyjnym – udział tej grupy w ogóle ludności gminy zmniejszył się o 0,7%, z 66,6% do 65,9%,

- spadek odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym – udział tej grupy w ogóle ludności gminy zmniejszył się o 1,2%, z 21,1% do 19,9%.

Rysunek 24. Struktura ludności wg aktywności zawodowej w latach 2010-2014

Wg stanu na dzień 31.12.2015 r. udział ludności w wieku przedprodukcyjnym na terenie gminy wynosił 19,0%, podczas gdy w roku 2014 wskaźnik ten był o 0,9% wyższy i wynosił 19,9%. Najmniejszy udział w ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności zamieszkującej dany obszar występował na terenie miejscowości: Trzemsze, Czeszów (ulice: Kwiatowa, Słoneczna, Tęczowa) i Zawonia (ulice: Brzozowa, Leśna, Łąkowa, Zielona, Słoneczna). We wszystkich tych lokalizacjach udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił 0,0% liczby ludności zamieszkałej na danym obszarze.

Najwyższy wskaźnik liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym dla danego obszaru zanotowano w miejscowościach Głuchów Dolny – 23,6%, Mianowice – 24,7%, Prawocice – 30,8%, Trzęsowice – 23,7%, Zawonia – ulice: Topolowa – 44,4%, Spokojna – 42,9%, Nauczycielska – 31,8%, Krótka – 31,3%, Jaśminowa – 29,4%. Średni wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców dla gminy w roku 2015 wynosił 10,6%.

Największy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym zanotowano w miejscowościach:

- Czeszów ulice: bez nazwy – 50%, Kwiatowa – 41,7%, Wąska – 30%, Topolowa – 37,5%, Zawońska – 20,0%, Okólna – 18,8%, Polna – 18,1%, Milicka – 15,9%, Sosnowa – 22,2%,
- Trzemsze – 50%,
- Zawonia – ulice Słoneczna 28,6%, Zielona – 16,7%, Piaskowa – 15,8%,
- Budczyce – 17,1%.

Najmniejszy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności zamieszkałej na danym obszarze zamieszkuje w miejscowościach:

- Czachowo – 7,9%,
- Czeszów – ulice: Kasztanowa – 8,0%, Plac lipowy – 4,3%, Słoneczna – 8,3%, Spokojna – 5,0%,
- Głuchów Dolny – 6,5%,
- Ludgierzowice – 6,7%,
- Miłonowice – 7,2%,
- Pomianowice, Prawocice – po 7,7%,
- Stanięcie – 4,0%,
- Sucha Mała – 5,9%,
- Sucha Wielka – 1,0%,
- Tarnowiec – 7,6%,
- Zawonia – ulice Akacyjowa, Brzozowa, Klonowa, Krótka, Leśna, Łąkowa, Spokojna, Swobodna po 0% ogółu ludności zamieszkującej na danym obszarze, Nowa – 2,9%, Nauczycielska – 4,5%, Jaśminowa – 3,5%, Kasztanowa – 4,5%, Spacerowa – 5,1%, Budczycka – 7,0%.

Średni wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu zamieszkujących osób dla gminy Zawonia wynosił 69,4% w roku 2015 i był wyższy w stosunku do roku 2014 aż o 3,5%.

Najwięcej osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu zamieszkującej na danym obszarze zamieszkiwało na następujących terenach:

- Czeszów – ulice: Słoneczna – 91,7%, Tęczowa – 87,5%,
- Stanięcie – 88%,
- Zawonia – ulice: Brzozowa (100%), Leśna (100%), Łąkowa (100%), Zielona (83,3%),
- Sucha Wielka (77,1%),
- Sucha Mała (76,5%),
- Sędzice (74,9%),
- Rzędziszowice (74,8%),
- Czachowo (76,4%).

Zgodnie ze stanem 31.12.2014 r. na terenie gminy na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 51,7 osoby w wieku nieprodukcyjnym (poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym). Niepokojącym jest fakt wzrostu tego wskaźnika, tj. z roku na rok przybywa na terenie gminy osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W roku 2010 wskaźnik wynosił 50,1, w latach następnych wykazywał tendencje spadkowe, aż do roku 2013 od kiedy nieznacznie zaczął wzrastać.

Wg stanu na dzień 31.12.2014 r. wskaźnik dla gminy Zawonia wynosił 70,9 i od roku 2010 wzrósł o 17,5% (w roku 2010 na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało jedynie 58,5 osoby w wieku poprodukcyjnym).

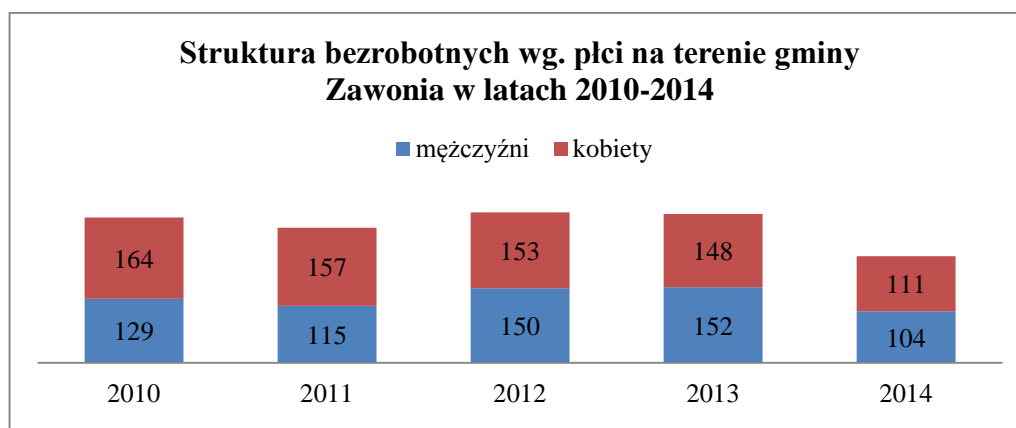

Obszary na terenie gminy Zawonia wykazujące najmniej korzystną sytuację demograficzną to: Czeszów ulice: Kwiatowa, bez nazw, Trzemsze; Zawonia ulice: Zielona, Słoneczna.

Bezrobocie

Wg stanu na dzień 31.12.2015 r. na terenie gminy zarejestrowanych było 180 bezrobotnych z czego 101 osób (56,1%), to kobiety. Liczba osób bezrobotnych w omawianym roku jest najniższa od roku 2010, kiedy to w Powiatowym Urzędzie Pracy w Trzebnicy, zarejestrowanych było 295 osób (spadek o 38,5%). W latach 2010-2014 liczba osób bezrobotnych wahała się od 214 osób w roku 2014 do 303 osób w roku 2012.

Rysunek 25. Struktura bezrobotnych wg płci na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014

Przeciętny wskaźnik bezrobocia wg stanu na dzień 31.12.2015 na terenie gminy Zawonia wynosił 3,1%. Na terenie gminy znajdują się również miejscowości w których brak jest osób bezrobotnych. Są to: Cielętniki, Pomianowice, Prawocice, Pstrzejowice, Stanięcice, Sucha Mała, Trzemsze, Złotówek. W tych miejscowościach wskaźnik bezrobocia wynosił 0%.

Najwięcej osób bezrobotnych do ogółu mieszkańców zamieszkałych na danym obszarze zamieszkuje w:

- Czeszowie – ulice: Polna – 8,3%, Spacerowa – 6,7%, Zawońska i Złotowska – po 5,0%,
- Kałowice – 5,8%,
- Pęciszów – 5,9%,
- Zawonia – ulice: Klonowa – 6,7%, Swobodna – 11,8%, Zielona – 16,7%.

Wg stanu na dzień 31.12.2015 r. wśród osób bezrobotnych, 80 osób to osoby długotrwale bezrobotne (44,4% ogółu zarejestrowanych), w tym 46 osób to kobiety (57,5% osób długotrwale bezrobotnych i 25,5% ogółu osób bezrobotnych). Rozpiętość wskaźnika osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców zamieszkujących dany obszar jest bardzo duża i wynosi od 0% do 100%. Na terenie miejscowości: Kopiec, Skotniki, Trzęsowice, brak jest osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie

bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze. Zatem wskaźnik wynosi 0%, natomiast najwięcej osób długotrwale bezrobotnych zamieszkuje na terenie miejscowości:

- Czeszów – ulice Okólna, Sportowa, Żłotowska – 100% wskaźnik udziału długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych,
- Radłów, Sucha Wielka – 100% wskaźnik udziału długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych,
- Zawonia – ulice: Kasztanowa, Klonowa, Milicka, Spacerowa, Swobodna, Szkolna, Zielona 100% wskaźnik udziału długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych,

Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych zamieszkuje na terenie miejscowości: Kałowice (83,3%), Budczyce (66,7%), Zawonia ul. Wrzosowa (80%).

Wśród osób bezrobotnych najbardziej narażone na wykluczenie społeczne są osoby powyżej 50 roku życia i osoby z wykształceniem podstawowym i niższym. Na terenie gminy zarejestrowanych jest 55 osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (30,6% ogółu bezrobotnych).

Najwyższym wskaźnikiem udziału bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze charakteryzują się następujące miejscowości:

- Czeszów – ulice: Leśna, Sportowa – 100% wskaźnik udziału bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze,
- Zawonia – ulice: Milicka, Zacisze, Zielona – 100% wskaźnik udziału bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze,
- Skotniki – 100% wskaźnik udziału bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze.

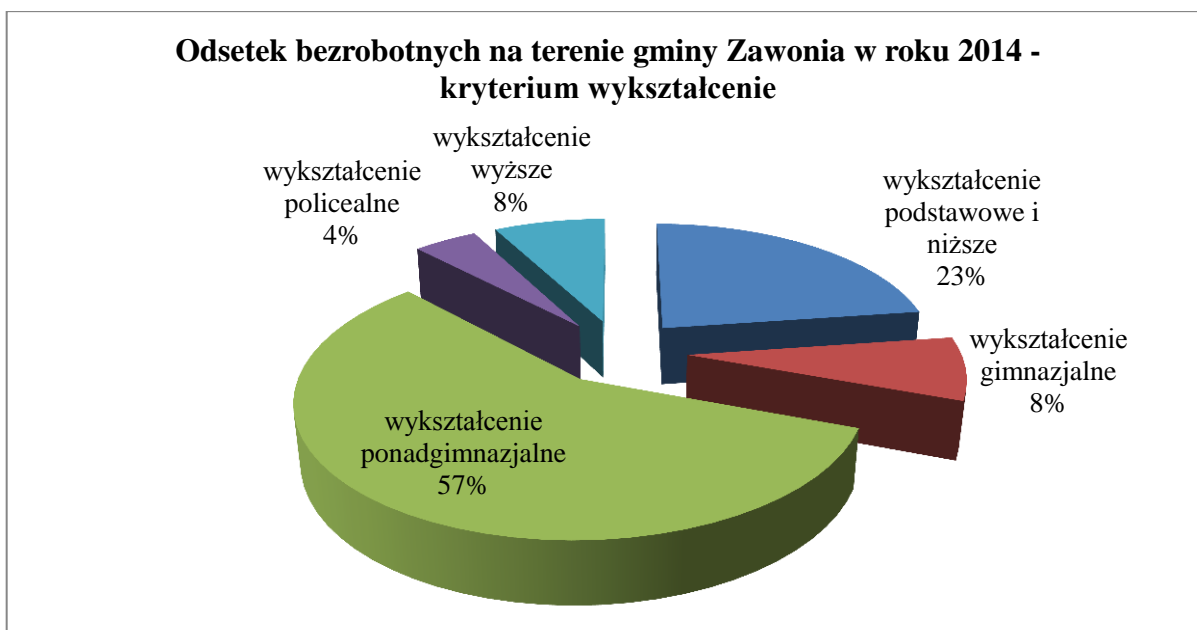
Wysoki odsetek osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia zamieszkuje również w miejscowościach: Zawonia – ulice: Budczycka (50%), Oleśnicka (50%), Swobodna (50%), Wrzosowa (60%), Kałowice (66,7%), Czeszów – ulica Konopnickiej (66,7%).

Na terenie miejscowości Budczyce, Głuchów Dolny, Ludgierzowice, Radłów wskaźnik osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności zamieszkującej na danym obszarze wynosi 0%.

Wśród osób bezrobotnych największy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem ponadgimnazjalnym 103 osoby (57,2% ogółu bezrobotnych). Drugą grupą pod względem liczebności osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i niższym. Na dzień 31.12.2015 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Trzebnicy zarejestrowanych było również 41 osób (25,6% ogółu bezrobotnych) w tym 26 kobiet (14,4% ogółu bezrobotnych), z wykształceniem podstawowym i niższym ex aequo wyższym po 14 osób (po 7,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych).

Rysunek 26. Odsetek bezrobotnych na terenie gminy Zawonia w roku 2014 – kryterium wykształcenie

Ubóstwo

W roku 2015 z powodu ubóstwa zasiłek na terenie gminy pobierało 145 osób (24,9% ogółu osób pobierających zasiłki społeczne), co daje 2,47% mieszkańców. Dla poszczególnych miejscowości wskaźnik ten przybiera wartość od 0% do 10,3% zamieszkałych na danym obszarze.

Ogólnie na terenie gminy zlokalizowanych jest sporo obszarów, których mieszkańcy nie pobierają zasiłku z tytułu ubóstwa. Są to: Cielętniki, Radłów, Stanięcie, Trzemsze. W tych miejscowościach wskaźnik osób pobierających zasiłek z tytułu ubóstwa wynosi 0%.

Miejscowości o najwyższym wskaźniku osób pobierających zasiłki z powodu ubóstwa w stosunku do liczby osób zamieszkałych na danym obszarze:

- Pomianowice – 10,3%,
- Ludgierzowice – 10,1%,
- Czeszów – ulice: Sosnowa – 7,4%, Sportowa – 7,1%, Zielona – 6,1%.

Obszary na terenie gminy Zawonia wykazujące najmniej korzystną sytuację w zakresie pobierania zasiłków z powodu ubóstwa: Pomianowice, Ludgierzowice, Czeszów – ulice: Sosnowa, Sportowa, Zielona.

Pozostałe powody przyznawania zasiłków społecznych

Do pozostałych powodów pobierania zasiłków należą: bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczych, przemoc w rodzinie, alkoholizm, narkomania, opuszczenie zakładu karnego, zdarzenia losowe.

Z pozostałych powodów pobierania zasiłków z pomocy korzystało 387 osób (6,6% mieszkańców gminy i 66,5% ogółu osób pobierających zasiłki). Na terenie gminy odsetek pobierających zasiłki z powodów innych niż ubóstwo na jest wyższy niż tożsamy dla kraju (5,25%), województwa (4,6%) i powiatu trzebnickiego (3,7%).

Najwyższy wskaźnik beneficjentów pobierających zasiłek społeczny z powodów innych niż ubóstwo w stosunku do liczby osób zamieszkujących na danym obszarze zamieszkuje na terenie miejscowości:

- Czachowo – 12,4%,
- Czeszów – ulice: Okólna 20,3%, Piaskowa 12,9%, Zielona 12,1%,
- Ludgierzowice – 18,0%,
- Sucha Mała – 23,5%,
- Niedary – 14,4%,
- Miłonowice – 13,9%,
- Kopiec – 11,4%,
- Trzęsowice – 10,7%,
- Zawonia – ulica Jaśminowa 18,8%.

Obszary na terenie gminy Zawonia wykazujące najmniej korzystną sytuację w zakresie innych powodów pobierania zasiłków: Czachowo, Czeszów ulice: Okólna, Zielona, Sosnowa, Piaskowa, Ludgierzowice, Sucha Mała, Miłonowice, Niedary, Kopiec, Trzęsowice, Zawonia – ulica Jaśminowa.

Poziom edukacji

Na terenie gminy funkcjonują 2 szkoły podstawowe i 2 szkoły gimnazjalne zlokalizowane w Zawoni i Czeszowie:

- 1) Szkoła Podstawowa w Zawoni przy ulicy Szkolnej 26, do której uczęszczają dzieci z miejscowości gminnej Zawonia, Ludgierzowice, Pęciszów, Rzędziszowice, Miłonowice, Niedary, Tarnowiec, Tarnowice, Budczyce, Sucha Wielka, Sędzice,
- 2) Szkoła Podstawowa w Czeszowie przy ulicy M. Konopnickiej 18, do której uczęszczają uczniowie z miejscowości Czeszów oraz Złotów, Złotówek, Grochowa, Trzęsowice.

W trakcie przeprowadzonego egzaminu szóstoklasisty uczniowie uzyskali następujące wyniki.

Tabela 43. Wyniki egzaminu szóstoklasisty na terenie gminy Zawonia w roku szkolnym 2014/2015

	j. polski	matematyka	j. nowożytny
Szkoła Podstawowa w Zawoni	64,6	31,8	68,8
Szkoła Podstawowa w Czeszowie	65,1	36,7	68,7

Źródło: Informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Zawonia

Jak wynika z powyższego zestawienia w egzaminie szóstoklasisty gorzej wypadli uczniowie Szkoły Podstawowej w Zawoni. Najniższe wyniki uzyskali uczniowie miejscowości Zawonia – ulice: Oleśnicka, Zacisze, Wrzosowa, Szkolna.

- 3) Gimnazjum Publiczne w Zawoni przy ulicy Szkolnej 26, do którego uczęszczają dzieci z miejscowości gminnej Zawonia, Sędzice, Niedary, Tarnowiec, Rzędziszowice, Cielętniki, Sucha Wielka, Czachowo, Kopiec, Radłów, Ludgierzowice, Pstrzejowice,
- 4) Gimnazjum Publiczne w Czeszowie przy ulicy M. Konopnickiej 18, do którego uczęszczają uczniowie z miejscowości: Czeszów, Trzęsowice, Złotów.

Tabela 44. Wyniki egzaminu gimnazjalnego na terenie gminy Zawonia w roku szkolnym 2014/2015

	część humanistyczna	część przyrodniczo-matematyczna	część językowa	średnia dla szkoły
Gimnazjum Publiczne Zawonia	58,14	41,4	35,0	44,8
Gimnazjum Publiczne Czeszów	59,4	44,9	62,3	55,5

Źródło: Informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Zawonia

Jak wynika z powyższego zestawienia również wyniki egzaminu gimnazjalnego były wyższe w Gimnazjum Publicznym w Czeszowie. Najgorzej wypadł egzamin wśród uczniów Zawoni z ulic: Piaskowej i Szkolnej oraz Ludgierzowic.

Obszary o najmniej korzystnym poziomie edukacji:

- Zawonia ulice: Oleśnicka, Zacisze, Wrzosowa, Szkolna, Piaskowa,
- Ludgierzowice.

Negatywne zjawiska – sfera gospodarcza

Według danych Urzędu Gminy w Zawoni na terenie gminy w roku 2015 zarejestrowanych było 332 podmioty gospodarcze, z czego 30,7% ogółu podmiotów (102 wpisy do ewidencji) zarejestrowanych było w miejscowości gminnej Zawonia, 25,3% w miejscowości Czeszów (84 wpisy). Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców dla gminy wynosi 59 i jest to wskaźnik niższy niż w roku 2014, który wynosił 68.

Najniższy wskaźnik udziału podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców zanotowano w następujących miejscowościach:

- Miłonowice – 12 podmiotów na 1000 mieszkańców,
- Cielętniki – 18 podmiotów na 1000 mieszkańców,
- Ludgierzowice – 22 podmioty na 1000 mieszkańców,
- Kopiec – 25 podmiotów na 1000 mieszkańców,

- Rzędziszowice – 28 podmiotów na 1000 mieszkańców,
- Czeszów – ulice: Trzebnicka – 22 podmioty na 1000 mieszkańców, Milicka – 29 podmiotów na 1000 mieszkańców,
- Sędzice – 23 podmioty na 1000 mieszkańców.

Ponadto na terenie miejscowości Zawonia na ulicach: Brzozowa, Jarzębinowa, Łąkowa, Spokojna, Topolowa, Wrzosowa, Zacisze brak jest wpisów do rejestru działalności gospodarczej. Podobna sytuacja występuje na ulicach: Słonecznej, Spokojnej, Sportowej, Tęczowej w Czeszowie.

W latach 2010-2014 liczba osób prowadzących działalność gospodarczą ulegała wahaniom i wynosiła od 359 w roku 2010 do 394 w roku 2014. W latach 2010-2014 wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w roku 2010 wynosił 63. W latach 2011-2014 wykazywał tendencje zmienne od 62 w roku 2011 do 68 w roku 2014. Wskaźnik był niższy niż dla powiatu trzebnickiego, który w roku 2014 wynosił 80, a w latach 2010-2013 przyjmował wartości między 76, a 80 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców. Wartości przybliżone do wskaźnika powiatowego, przybierał wskaźnik krajowy, który w latach 2010-2014 był stosunkowo stabilny i wahał się w granicach od 75 do 77 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców. Najbardziej korzystne wartości przybierał wskaźnik dla województwa dolnośląskiego od 78 w roku 2011 (wartość najniższa) do 81 (w latach 2010, 2013, 2014).

Na terenie gminy obserwuje się niższy poziom przedsiębiorczości, niż w większych jednostkach administracyjnych. W roku 2014 na terenie gminy zarejestrowane były 842 podmioty gospodarcze na 10 tys. mieszkańców. Liczba ta ulegała wahaniom od 743 na 10 tys. mieszkańców w roku 2010, następnie rosła do roku 2013 (835 podmiotów na 10 tys. mieszkańców), by w roku 2014 wykazać tendencje spadkowe.

Na przełomie lat 2010-2014 obserwuje się wyraźny spadek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych w ewidencji REGON na 10 tys. mieszkańców (spadek na poziomie 15,6%). W roku 2010 liczba podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tys. mieszkańców wynosiła 100, w roku 2011 wzrosła do 107, a od roku 2012 sukcesywnie spada do poziomu 90 nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. mieszkańców w roku 2014.

Niekorzystnym zjawiskiem jest również wzrost liczby podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. W roku 2010 z rejestru REGON wykreślono 56 podmiotów na 10 tys. mieszkańców. W roku 2011 nastąpił gwałtowny wzrost podmiotów wykreślonych do poziomu 104 na 10 tys. mieszkańców. Rok 2012 przyniósł gwałtowny spadek podmiotów wykreślonych do 44 na 10 tys. mieszkańców, by w latach następnych przyjmować znowu zwiększone wartości do 90 wykreślonych podmiotów na 10 tys. mieszkańców w roku 2014. Ogólnie w stosunku do roku 2010 wskaźnik podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców wzrósł o 37,8%.

Negatywne zjawiska – sfera środowiskowa

Najbardziej niekorzystnym elementem wpływającym na stan środowiska gminy należy uznać znaczne natężenie ruchu kołowego w kontekście złego stanu technicznego drogi wojewódzkiej 340. W wyniku przeprowadzonych badań przez GDDKiA na drodze wojewódzkiej 340 na odcinku Trzebnica-Dobroszyce stwierdzono średni dobowy ruch pojazdów (SDR) w ilości 3397 pojazdów na dobę w tym 544 to samochody ciężarowe. Biorąc pod uwagę zły stan techniczny drogi oraz duże natężenie ruchu kołowego, należy stwierdzić iż w znacznym stopniu mogą być przekroczone standardy środowiska zarówno pod względem emisji spalin, jak i hałasu.

Największy odcinek drogi wojewódzkiej przebiega przez miejscowość gminną i wynosi 4,5 km. Przy tak znacznym natężeniu ruchu pojazdów w granicach administracyjnych gminy może być emitowane rocznie 1100,97 Mg CO₂/ rok.

Obszary o najbardziej niekorzystnej sytuacji z punktu widzenia jakości środowiska (jakość powietrza atmosferycznego) występuje w Zawoni przy ulicach sąsiadujących z drogą wojewódzką 340: Klonowa, Piaskowa, Milicka, Kasztanowa, Wrzosowa, Spacerowa, Trzebnicka, Oleśnicka, Wiosenna, Szkolna, Swobodna, Zielona.

Hałas

Wzmożony ruch pojazdów na drogach powoduje również zanieczyszczenie środowiska hałasem. W roku 2013 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu przeprowadził badania hałasu drogowego na terenie gminy Zawonia w ramach monitoringu środowiska. Badanie przeprowadzone było na ulicy Oleśnickiej 10. Punkt zlokalizowany przy drodze wylotowej w kierunku Oleśnicy. Natężenie ruchu kształtowało się na poziomie 206 poj/h i 19,0% udziale pojazdów ciężkich. Stwierdzono poziom równoważny hałasu o na poziomie 68,1 dB, a więc nastąpiło przekroczenie natężenia hałasem.

Obszary o najbardziej niekorzystnej sytuacji z punktu widzenia jakości środowiska (natężenie hałasu) występuje w Zawoni przy ulicach sąsiadujących z drogą wojewódzką 340: Klonowa, Piaskowa, Milicka, Kasztanowa, Wrzosowa, Spacerowa, Trzebnicka, Oleśnicka, Wiosenna, Szkolna, Swobodna, Zielona.

Negatywne zjawiska – tereny rekreacyjno-wypoczynkowe

Mieszkańcy gminy Zawonia, zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe, mają możliwość realizacji swoich potrzeb sportowych i rekreacyjnych. W gminie funkcjonują trzy sale sportowe, w tym dwie gimnastyczne zlokalizowane przy Zespołach Szkół w Zawoni i Czeszowie. Dodatkowe zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży oferowane są w formie SKS-ów. Sala widowiskowo-sportowa to największy kubaturowo obiekt w powiecie trzebnickim o szerokości 36,16 m i długości 44,56 m; wysokość hali – 11m. Obiekt jest wyposażony w nagłośnienie i sprzęt audiowizualny przystosowany do projekcji filmowej.

Na terenie gminy znajdują się boiska do gry piłki nożnej w Czeszowie, Zawoni, Złotowie, Sędzicach, Kałowicach i Pęciszowie. Otwarte boiska do gry w siatkówkę znajdują się w Zawoni, Kałowicach, Pęciszowie, Skotnikach, Niedarach, Sędzicach, a otwarte boiska do koszykówki znajdują się w Zawoni i Czeszowie.

Łączna powierzchnia terenów rekreacyjno-wypoczynkowych na terenie gminy wynosi 87700 m². Wskaźnik powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przypadających na 1000 mieszkańców dla gminy wynosi 14976 m². **Najmniej korzystnymi warunkami w dostępie do terenów rekreacyjno-wypoczynkowych charakteryzują się: Złotówek, Trzemsze, Stanięcie, Sucha Mała, Radłów, Pomianowice, Kopiec, Grochowa. Na tych obszarach wskaźnik powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 0. Korzystne wskaźniki ilości ha terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych na 1000 mieszkańców posiadają miejscowości: Trzęsowice (16030 ha), Sucha Wielka (22604 ha), Skotniki (28707 ha), Prawocice (66153 ha), Pęciszów (39361 ha), Niedary (39639 ha).**

Negatywne zjawiska – sfera techniczna

Drogi

Gmina Zawonia położona jest z dala od głównych ciągów komunikacyjnych o znaczeniu międzyregionalnym. Najważniejszą drogą przebiegającą przez teren gminy w kierunku zachód-wschód jest droga wojewódzka nr 340 relacji Ścinawa-Wołów-Brzeg Dolny-Trzebnica-Zawonia-Oleśnica. Droga ma nawierzchnię asfaltową, jednak jej stan techniczny nie jest dobry. Droga jest wąska, widoczne są koleiny, spowodowane przez ruch ciężkich samochodów dostawczych. Brakuje oświetlenia tej drogi poza miejscowościami, przez które przebiega. Nie ma poboczy ani chodników. Droga w pozostałych miejscowościach na obszarach zabudowanych nie jest w pełni wyposażona w infrastrukturę drogową.

W granicach administracyjnych gminy na drodze miało miejsce 11 kolizji i 2 wypadki. Jest to wskaźnik prawie dwukrotnie wyższy niż wszystkie kolizje i wypadki na wszystkich drogach powiatowych na terenie gminy.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Obecnie żadna miejscowość na terenie gminy nie posiada systemu kanalizacji sanitarnej. Ścieki bytowo-gospodarcze gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach na nieczystości ciekłe (szamba) – liczba gospodarstw posiadających szamba w roku 2014 wynosiła 1400, okresowo opróżniane i wywożone przez samochody asenizacyjne do oczyszczalni ścieków.

Niepokojącym jest fakt dużej różnicy w stopniu zwodociągowania i skanalizowania gminy, który wynosi 92%. Część ścieków w gminie gromadzona jest w osadnikach przepływowych, z których ścieki odprowadzone są do dołów chłonnych lub rowów melioracyjnych i cieków wodnych, co powoduje dość

znaczne zanieczyszczenie środowiska. Część ścieków z nieszczelnych szamb również przedostaje się do gruntu.

Koncentracja negatywnych zjawisk – obszar zdegradowany

W celu wyznaczenia obszarów charakteryzujących się koncentracją negatywnych zjawisk podzielono gminę na sołectwa, a miejscowości Czeszów i Zawonia na ulice.

W celu diagnozy społeczno-gospodarczej gminy Zawonia posłużono się wskaźnikami sfery społecznej, gospodarczej, technicznej, funkcjonalno-przestrzennej i środowiskowej. Oprócz wskaźników ilościowych, posłużono się wskaźnikami jakościowymi (np. dotyczącymi sfery ochrony środowiska).

Analizie poddano następujące wskaźniki ilościowe:

1. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze;
2. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności zamieszkującej na danym obszarze;
3. Wskaźnik liczby bezrobotnych do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze;
4. Wskaźnik długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych dla danego obszaru;
5. Wskaźnik bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze;
6. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek z powodu ubóstwa do ogólnej liczby mieszkańców danego obszaru;
7. Wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej z powodu innego niż ubóstwo;
8. Poziom edukacji;
9. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców;
10. Wskaźnik powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przypadających na 1000 mieszkańców.

oraz wskaźniki jakościowe:

1. Infrastruktura transportowa;
2. Stan środowiska naturalnego (powietrze, hałas).

Powstałe w wyniku obliczeń i opisu sytuacji wskaźniki podzielono na:

- bardzo korzystne – wartości wskaźników wskazujące na zdecydowanie pozytywną sytuację społeczno-gospodarczą danego obszaru,
- neutralne – wartości wskaźników wskazujące na neutralną sytuację społeczno-gospodarczą danego obszaru,

- niekorzystne – wartości wskaźników wskazujące na poniżej przeciętnej sytuację społeczno-gospodarczą danego obszaru,
- bardzo niekorzystne – wartości wskaźników wskazujące na zdecydowanie złą sytuację społeczno-gospodarczą danego obszaru.

Podsumowanie analizy wskaźników użytych do oceny koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych w gminie Zawonia w podziale na poszczególne sołectwa i ulica przedstawiono w Załączniku nr 1.

Stan kryzysowy na terenie gminy Zawonia wywołują następujące negatywne zjawiska społeczne:

- depopulacja społeczeństwa,
- bezrobocie ze szczególnym naciskiem na osoby szczególnie zagrożone bezrobociem,
- niski poziom edukacji,
- problemy społeczne i związane z tym pobieranie zasiłków z GOPS.

Do negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej należy:

- niski poziom przedsiębiorczości na terenie gminy.

Do negatywnych zjawisk w sferze funkcjonalno-przestrzennej należy:

- niska dostępność terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Do negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej należy:

- zły stan środowiska naturalnego (przekroczone normy hałasu, emisja CO₂).

Do negatywnych zjawisk w sferze technicznej należą:

- zły stan infrastruktury drogowej,
- brak kanalizacji sanitarnej.

Analiza społeczno-gospodarcza wykazała, iż koncentracja negatywnych zjawisk społecznych wystąpiła na terenie miejscowości Zawonia oraz Czeszów i Ludgierzowice przy jednoczesnym współistnieniu negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych.

Miejscowość Zawonia:

W skład obszaru zdegradowanego wchodzi ulice: **Jaśminowa, Klonowa, Milicka, Zielona, Słoneczna, Szkolna**. Obszar ten położony jest więc w samym centrum miejscowości gminnej tuż przy drodze wojewódzkiej 340. Nastąpiła tu zdecydowana koncentracja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przy czym najmniej korzystnym stanem charakteryzuje się ulica Zielona gdzie nastąpiła najznacząca koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (5 wskaźników kwalifikujących do określenia obszaru zdegradowanego) przy jednoczesnym występowaniu negatywnych zjawisk środowiskowych (2 wskaźniki). Ponadto na dalszych 5 ulicach nastąpiła koncentracja co najmniej

str. 99

2 negatywnych zjawisk społecznych, przy jednocześnie występującym co najmniej 1 negatywnym zjawisku gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym.

Miejscowość Czeszów:

W miejscowości Czeszów koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (co najmniej 2 wskaźniki) przy jednocześnie występującym co najmniej 1 negatywnym zjawisku gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym wystąpiła przy ulicy Sportowej.

Miejscowość Ludgierzowice:

W miejscowości Ludgierzowice wystąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych – 3 wskaźniki przy jednocześnie występujących 2 negatywnych zjawiskach – środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych.

Obszar zdegradowany zamieszkuje 403 osoby (286 osób w miejscowości Zawonia, 89 w miejscowości Ludgierzowice i 28 osób w miejscowości Czeszów). Obszary zdegradowane przedstawione zostały na Załączniku nr 2.

3.2. Obszar rewitalizacji

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Warszawa, 02.08.2016 r.) obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Mając na uwadze przeprowadzone badania, prace rewitalizacyjne powinny zmierzać do:

- zahamowania depopulacji społeczeństwa,
- wsparcia potrzeb starzejącego się społeczeństwa,
- podnoszenia jakości nauczania,
- podnoszenia kwalifikacji osób bezrobotnych, a w szczególności osób bezrobotnych długotrwale i osób po 50 roku życia,
- ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych będących powodem pobierania zasiłków z GOPS,
- poprawy dostępności do terenów rekreacyjno-wypoczynkowych,
- poprawy stanu środowiska naturalnego, poprzez ograniczenie nadmiernego zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i ograniczenia hałasu.

W skład obszaru do rewitalizacji wchodzi ulice: Jaśminowa, Klonowa, Milicka, Zielona, Słoneczna, Szkolna w miejscowości Zawonia. Obszar obejmuje swym zasięgiem 47,5 ha i zamieszkuje go 286 osób.

Opis obszaru:

Obszar o szczególnym znaczeniu z punktu widzenia gminy. Skoncentrowane są tu niezbędne do funkcjonowania gminy podmioty i instytucje. Jednocześnie obszar o szczególnym znaczeniu kulturowym z dochodzącymi najważniejszymi z punktu widzenia gminy ciągami komunikacyjnymi – droga wojewódzka 340. Tutaj koncentruje się życie społeczne i kulturalne gminy.

Obszar ten cechuje się kumulacją negatywnych zjawisk społecznych, w tym bezrobocia długotrwałego, z nagromadzeniem osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia, a więc takich, które są w sytuacji szczególnej z punktu widzenia osób poszukujących pracy. Obszar o dużym natężeniu negatywnych zjawisk społecznych uprawniających do korzystania z opieki Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i niskiego poziomu edukacji, co w dalszej konsekwencji może powodować negatywne skutki społeczne. Jednocześnie zachodzą tu negatywne zjawiska środowiskowe, funkcjonalno-przestrzenne i z zakresu infrastruktury technicznej.

Działania rewitalizacyjne powinny być ukierunkowane na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, pozwalające zmniejszać problemy społeczne, co w konsekwencji umożliwi jednostce zapewnienie takich warunków, by mogła funkcjonować samodzielnie bez konieczności korzystania z pomocy GOPS. W sferze funkcjonalno-przestrzennej konieczne jest podjęcie działań zmierzających do poprawy stanu obiektów zabytkowych, zwiększenia dostępu do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, edukacyjnej, zdrowotnej.

Nadrzędnym celem działań rewitalizacyjnych w tym obszarze powinna być poprawa estetyki, poprawa warunków edukacji, opieki zdrowotnej, dostępności do infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej oraz włączenie społeczne. **Obszar przeznaczony do rewitalizacji przedstawiono w Załączniku nr 3.**

4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja przemian na obszarze rewitalizacji (czyli wizja tego obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych) MUSI BYĆ SPÓJNA z wizją rozwoju całego obszaru, w skład którego wchodzi obszar rewitalizacji.

Zawonia, gmina o atrakcyjnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych dynamicznie budująca swoją przyszłość, poprzez aktywizację społeczności lokalnej, zapewnienie dobrych

warunków życia, wdrożenie nowoczesnej oferty turystyczno-kulturalnej oraz osadnictwa mieszkańców Wrocławia i okolicznych miast.

Wizja obszarów wskazanych do rewitalizacji musi nawiązywać do kierunków rozwoju i celów do osiągnięcia przez cały obszar gminy. Działania rewitalizacyjne powinny wpłynąć na:

- 1) Poprawę warunków i jakości życia w Zawoni,
- 2) Rozwój oferty turystyki rekreacyjnej i kulturalnej,
- 3) Tworzenie pozytywnego wizerunku Zawoni.

Jednocześnie wizja powinna nawiązywać do negatywnych zjawisk występujących na obszarach zdegradowanych i sposobu ich wyprowadzenia ze stanu kryzysowego tj.:

- zahamowania depopulacji społeczeństwa,
- wsparcia potrzeb starzejącego się społeczeństwa,
- podnoszenia jakości nauczania,
- podnoszenia kwalifikacji osób bezrobotnych a w szczególności zagrożonych bezrobociem długotrwałym i osób po 50 roku życia,
- ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych będących powodem opieki GOPS,
- poprawy dostępności do terenów rekreacyjno-wypoczynkowych,
- poprawy stanu środowiska naturalnego, poprzez ograniczenie nadmiernego zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i ograniczenia hałasu.

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, zapewniające możliwość samodzielnego funkcjonowania bez konieczności pomocy ze strony opieki społecznej.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej nastąpi poprawa stanu obiektów zabytkowych, infrastruktury drogowej, stanu środowiska, oraz infrastruktury sportowo-wypoczynkowej, infrastruktury zdrowotnej.

Nadrzędnym celem działań rewitalizacyjnych będzie realizacja działań zmierzających do poprawy estetyki, zachowania dziedzictwa kulturowego, aktywizacji społecznej, eliminacja włączenia społecznego, oraz warunków opieki zdrowotnej poprawy dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

5. Cele rewitalizacji i kierunki działań

W oparciu o przeprowadzone analizy sytuacji społeczno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej gminy Zawonia, które przedstawiono w poprzednich rozdziałach, a także przy uwzględnieniu zapisów dokumentów strategicznych sporządzonych na wyższych szczeblach (krajowym

i wojewódzkim) sformułowane zostały cele rewitalizacji gminy Zawonia. Cele zostały ukierunkowane zgodnie z wynikami analizy wskaźników.

Cel 1. Rozwój gospodarczy obszaru przeznaczonego do rewitalizacji oraz aktywizacja gospodarcza społeczeństwa

Cel szczegółowy 1.1. Aktywizacja gospodarcza poprzez zachęty dla potencjalnych inwestorów i mieszkańców gminy

Działania:

- 1.1.1. Wspieranie aktywizacji społeczeństwa do zwiększenia aktywności gospodarczej poprzez szkolenia z zakresu otwierania i prowadzenia działalności gospodarczej
- 1.1.2. Tworzenie zachęt do inwestowania na terenie gminy (np. preferencyjny system opodatkowania)
- 1.1.3. Promocja turystyczna gminy
- 1.1.4. Rozwój bazy turystyczno-noclegowej gminy.

Cel szczegółowy 1.2. Wsparcie dla osób poszukujących pracy ze szczególnym naciskiem na osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Działania:

- 1.2.1. Doksztalcanie mieszkańców z uwzględnieniem specyfiki rynku pracy
- 1.2.2. Organizacja warsztatów, szkoleń z zakresu efektywnego poszukiwania pracy
- 1.2.3. Organizacja staży i warsztatów dla osób bezrobotnych
- 1.2.4. Pomoc psychologiczna osobom bezrobotnym, a w szczególności osobom zagrożonym bezrobociem długotrwałym i powyżej 50 roku życia.

Cel 2. Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców gminy

Cel szczegółowy 2.1. Rozwój infrastruktury, która przyczyni się do włączenia społecznego poprzez dostęp do infrastruktury sportowej, kulturalnej, rekreacyjnej

Działania:

- 2.1.1. Zagospodarowanie nieczynnych obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy
- 2.1.2. Remonty, przebudowa i dostosowanie obiektów mogących spełniać rolę ośrodków kulturalnych.

Cel 3. Poprawa infrastruktury, zagospodarowania, estetyki przestrzeni i podniesienie jakości życia mieszkańców gminy

Cel szczegółowy 3.1. Poprawa estetyki przestrzennej gminy

Działania:

- 3.1.1. Poprawa stanu technicznego i estetyki obiektów zdegradowanych
- 3.1.2. Rewitalizacja i zagospodarowanie obiektów zabytkowych
- 3.1.3. Poprawa estetyki obiektów użyteczności publicznej i zagospodarowanie przestrzeni wokół nich.

Cel szczegółowy 3.2. Modernizacja i rozwój infrastruktury gminy

Działania:

- 3.2.1. Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej
- 3.2.2. Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej
- 3.2.3. Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

6. Lista planowanych projektów rewitalizacyjnych

Listę planowanych, podstawowych projektów rewitalizacyjnych (Listę A) przedstawiono w Załączniku nr 4.

Listę projektów kierunkowych w sferze społecznej wspierających proces rewitalizacji (Listę B) przedstawiono w Załączniku nr 5.

Tabela 45. Tabela zgodności projektów rewitalizacyjnych z celami PR oraz Strategią Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020

Lp.	Nazwa zadania	Zgodność z PR	Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020
Lista A			
1	Adaptacja dawnego kościoła ewangelickiego w Zawoni na cele kulturalne	Cel 2.1, 3.1, 3.2	Cel 1. Poprawa warunków i jakości życia w Zawoni Cel 2. Rozwój oferty turystyki rekreacyjnej i kulturalnej
2	Zagospodarowanie terenu po byłym basenie kąpielowym przy ul. Zielonej w Zawoni na teren rekreacyjno-sportowo-kulturalny	Cel 2.1, 3.1, 3.2	Cel 1. Poprawa warunków i jakości życia w Zawoni Cel 2. Rozwój oferty turystyki rekreacyjnej i kulturalnej
Lista B			
3	Wspieranie i rozwój aktywnej integracji społecznej i zawodowej w gminie Zawonia	Cel 1.2	Cel 1. Poprawa warunków i jakości życia w Zawoni
4	Promocja turystyki na terenie gminy Zawonia	Cel 1.1	Cel 1. Poprawa warunków i jakości życia w Zawoni
5	Projekt szkoleniowo-doradczy – szkolenia i pomoc doradcza z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	Cel 1.1	Cel 1. Poprawa warunków i jakości życia w Zawoni

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym). Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. W komplementarności problemowej konieczne jest określenie pożądanego stanu, do którego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, oraz jego parametryzacja. Tak postawione zadanie ułatwi później wybór odpowiednich mierników/wskaźników osiągnięcia celów programu rewitalizacji.

Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.

Komplementarność międzyokresowa

W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji. Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.

Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian.

Tabela 46: Komplementarność projektów rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu rewitalizacyjnego	Komplementarność	Obszar komplementarności
Lista A			
1	Adaptacja dawnego kościoła ewangelickiego w Zawoni na cele kulturalne	Projekty nieinwestycyjne: - Wsparcie i rozwój aktywnej integracji społecznej i zawodowej w gminie Zawonia, - Promocja turystyki na terenie gminy Zawonia oraz - Zagospodarowanie terenu po byłym basenie kąpielowym przy ul. Zielonej w Zawoni na teren rekreacyjno-sportowo-kulturalny	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – projekt Budowa świetlicy wiejskiej w Niedarach PROW 2007-2013
2	Zagospodarowanie terenu po byłym basenie kąpielowym przy ul. Zielonej w Zawoni na teren rekreacyjno-sportowo-kulturalny	Projekty nieinwestycyjne: - Wsparcie i rozwój aktywnej integracji społecznej i zawodowej w gminie Zawonia, - Promocja turystyki na terenie gminy Zawonia oraz - Zagospodarowanie terenu po byłym basenie kąpielowym przy ul. Zielonej w Zawoni na teren rekreacyjno-sportowo-kulturalny	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – projekt Budowa świetlicy wiejskiej w Niedarach PROW 2007-2013
Lista B			
3	Wsparcie i rozwój aktywnej integracji społecznej i zawodowej w gminie Zawonia	Projekt inwestycyjny - Adaptacja dawnego kościoła ewangelickiego w Zawoni na cele kulturalne, - Zagospodarowanie terenu po byłym basenie kąpielowym przy ul. Zielonej w Zawoni na teren rekreacyjno-sportowo-kulturalny	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – projekt Budowa świetlicy wiejskiej w Niedarach PROW 2007-2013
4	Promocja turystyki na terenie gminy Zawonia	Projekt inwestycyjny - Adaptacja dawnego kościoła ewangelickiego w Zawoni na cele kulturalne, - Zagospodarowanie terenu po byłym basenie kąpielowym przy ul. Zielonej w Zawoni na teren rekreacyjno-sportowo-kulturalny	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – projekt Budowa świetlicy wiejskiej w Niedarach PROW 2007-2013
5	Projekt	Projekt inwestycyjny	przestrzennie, problemowo,

	szkoleniowo-doradczy – szkolenia i pomoc doradcza z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	- Adaptacja dawnego kościoła ewangelickiego w Zawoni na cele kulturalne	proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – projekt Budowa świetlicy wiejskiej w Niedarach PROW 2007-2013
--	---	---	--

Opracowanie i realizacja programu rewitalizacji ze względu na swoją złożoność wymaga utworzenia podmiotu, który będzie odpowiedzialny za skuteczne, terminowe i sprawne jego wdrażanie.

Mimo braku konieczności, utworzony zostanie Komitet Rewitalizacyjny.

Zadaniem Komitetu będzie dostarczanie w procesie rewitalizacji opinii i stanowisk, które pomogą Gminie w prawidłowym ukształtowaniu jego przebiegu. Na forum Komitetu możliwe będzie również prowadzenie dyskusji (dialogu) na temat planowanych rozwiązań, sposobu ich realizacji oraz ewaluacji rewitalizacji. Komitet stanowi organizacyjny łącznik między organami Gminy, a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji, stanowiąc jeden ze środków zapewnienia partycypacyjnego charakteru rewitalizacji.

8. Indykatywne ramy finansowe

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją Programu Rewitalizacji stanowią przede wszystkim środki budżetowe gminy. Jednakże środki własne gminy wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m. in. ze środków Unii Europejskiej.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jak i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe,
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Tabela 47. Zaplanowane działania i źródła ich finansowania

Lp.	Nazwa zadania	Koszt zadania w zł	Źródła finansowania
1	Adaptacja dawnego kościoła ewangelickiego w Zawoni na cele kulturalne	2 500 000	EFRR, budżet Gminy
2	Zagospodarowanie terenu po byłym basenie kąpielowym przy ul. Zielonej w Zawoni na teren rekreacyjno-sportowo-kulturalny	700 000	EFRR, budżet Gminy
3	Wspieranie i rozwój aktywnej integracji społecznej i zawodowej w gminie Zawonia	400 000	EFRR, EFS, budżet Gminy
4	Promocja turystyki na terenie gminy Zawonia	100 000	EFRR, EFS, budżet Gminy
5	Projekt szkoleniowo-doradczy – szkolenia i pomoc doradcza z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	50 000	EFRR, EFS, budżet Gminy

9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych grup i podmiotów aktywnych w procesie rewitalizacji

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

W programie rewitalizacji znajduje się opis procesu jego przygotowania dokumentujący udział w nim różnych grup interesariuszy w taki sposób, by możliwe było zweryfikowanie i ocena stopnia osiągniętego uspołecznienia, jak również określenie, w jaki sposób wybrana forma zarządzania programem rewitalizacji realizuje zasadę udziału w niej interesariuszy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

Na etapie opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Zawonia na lata 2016-2026 w celu włączenia lokalnej społeczności w proces realizacji programu przewidziano szerokie rozumiane konsultacje społeczne, których uczestnikami były następujące grupy:

- przedstawiciele organizacji pozarządowych,
- lokalni liderzy,

- przedsiębiorcy,
- administracja publiczna,
- mieszkańcy.

W celu informowania „na bieżąco” na temat prac nad programem utworzona została strona internetowa Rewitalizacja Gminy Zawonia. Zamieszczane tu zostały wszelkie informacje na temat projektu, warsztatów, spotkań z mieszkańcami, organizacji konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży z terenu gminy pt. „Napraw Swoją Gminę”. Tematem konkursu było przedstawienie w dowolnej formie pomysłów na wszelkie działania rewitalizacyjne i naprawcze w swoim bliższym lub dalszym otoczeniu (miejsca publiczne, place zabaw, tereny świetlic wiejskich, boisk, szkoły itp.) na terenie gminy Zawonia. Prace plastyczne miały pokazywać miejsca, z którymi dzieci i młodzież najbardziej są związani, gdzie najbardziej lubią spędzać czas lub miejsca, które chcieliby zmienić na lepsze lub je ożywić. Rozstrzygnięcie nastąpiło 27 czerwca 2016 roku. Zwycięzcy otrzymali nagrody, a wszyscy uczestnicy upominki.

W ramach realizacji projektu przewidziano również dystrybucję materiałów informujących o projekcie i procesie rewitalizacji. Na stronie internetowej, zamieszczane zostały materiały fotograficzne z każdego odbywającego się warsztatu i konferencji, wraz z zaproszeniem na kolejne warsztaty.

Ponadto na stronie znajdują się materiały dotyczące realizacji projektu tj. ankiety na poszczególnych etapach opracowania programu, fiszki projektowe w celu zgłaszania propozycji projektów przez poszczególne grupy interesariuszy – obie zbierane w formie papierowej i elektronicznej.

Ankiety i fiszki projektowe zostały również rozdane mieszkańcom gminy podczas spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami. Niestety, ze względu na niską aktywność w życiu społecznym na warsztaty zgłosiło się odpowiednio: w dniu 30.05.2016 – 8 osób, w dniu 18.08.2016 – 8 osób. Mieszkańcy byli zachęceni do wypełnienia otrzymanych materiałów, jednak pomimo prowadzonej dyskusji nikt nie zwrócił ankiet i fiszek.

Tabela 487. Konsultacje społeczne związane z realizacją projektu opracowania Programu Rewitalizacji

Konferencja	11.03.2016 r. zaprezentowano ogólne informacje dotyczące procesu opracowania programu rewitalizacji, samej rewitalizacji, nakreślono uczestnikom zakres podstawowych pojęć oraz zalety opracowania dokumentu, dystrybucja materiałów promocyjnych, poczęstunek.
Warsztaty	30.05.2016 r. opracowanie diagnozy oraz obszarów kryzysowych, swobodna dyskusja na temat diagnozy i wyznaczenia obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji, zbieranie uwag. 18.08.2016 r. dyskusja na temat obszaru do rewitalizacji, proponowanych działań na danym obszarze, przekazanie mieszkańcom fiszek projektowych.
Ankietyzacja	Na etapie każdego warsztatu, możliwość składania ankiet w wersji papierowej i elektronicznej na etapie każdych konsultacji społecznych.

W ramach konsultacji społecznych poszczególne grupy interesariuszy będą miały możliwość zapoznania się z projektem Programu Rewitalizacji Gminy Zawonia na lata 2016-2026 i zgłaszania do niego uwag.

Każdy proces konsultacji społecznych poprzedzany jest Zarządzeniem Wójta w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych w terminie 7 dni przed rozpoczęciem konsultacji oraz zakończony raportem z konsultacji społecznych.

Elementem partycypacji społecznej będzie powołany Komitet Rewitalizacji, który będzie powołany mimo braku konieczności powołania takiej struktury, ze względu na fakt opracowania dokumentu w oparciu o „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Warszawa, 02.08.2016 r.).

10. System realizacji programu rewitalizacji

Proces tworzenia oraz realizacji programu rewitalizacji można podzielić na kilka istotnych etapów:

1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji,
2. Sporządzenie projektu programu rewitalizacji,
3. Konsultacje społeczne programu rewitalizacji,
4. Opiniowanie projektu programu rewitalizacji,
5. Wprowadzenie uwag wynikłych na etapie przeprowadzenia konsultacji społecznych i opiniowania projektu,
6. Realizacja programu rewitalizacji.

Podmioty uczestniczące w procesie rewitalizacji

- Wójt Gminy Zawonia wraz z pracownikami Urzędu Gminy Zawonia – odpowiedzialny będzie za realizację programu rewitalizacji oraz za pozyskanie dofinansowania na inwestycje gminne zapisane w PR,
- Komitet Rewitalizacji – opiniodawczo-doradczy Wójta, który będzie funkcjonował mimo braku konieczności jego powoływania. Członkami będą mieszkańcy gminy, pracownicy Urzędu Gminy,
- Instytucje biorące udział w opiniowaniu PR.

Skuteczność realizacji programu rewitalizacji i jego celów zapewnić będzie sprawny system oceny skuteczności wdrażania obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Prace nad realizacją działań rewitalizacyjnych powinny rozpocząć się natychmiast po przyjęciu programu rewitalizacji. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

11. Monitoring

Program Rewitalizacji będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie.

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji są:

- cele główne i szczegółowe wytyczone w programie,
- kierunki działań i poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w programie.

Monitorowanie odbywać się będzie metodami jakościowymi i ilościowymi. Przewiduje się prowadzenie wśród mieszkańców Zawoni dorocznych sondaży: internetowych, których celem będzie uzyskanie wiedzy na temat szerokiego odbioru społecznego i ogólnej oceny osiągnięć PR. Do badań tego rodzaju stosowane będą elektroniczne kwestionariusze, udostępnianie na stronie internetowej.

Cel 1. Rozwój gospodarczy obszaru przeznaczanego do rewitalizacji oraz aktywizacja gospodarcza społeczeństwa

Tabela 48. Wskaźniki dla celu 1

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2026 roku
Wskaźniki produktu				
Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON	Sztuki	BDL	1 raz na rok ok	wzrost
Liczba podmiotów gospodarczych z zakresu turystyki	Sztuki	BDL	1 raz na rok ok	wzrost
Ilość imprez promujących Gminę	Sztuki	Urząd Gminy	1 raz na rok ok	wzrost
Ilość zorganizowanych warsztatów, szkoleń, staży	Sztuki	GOPS/ Urząd Gminy	1 raz na rok ok	wzrost
Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok ok	spadek
Liczba osób bezrobotnych długotrwale	Osoby	PUP	1 raz na rok ok	spadek
Liczba osób bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok ok	spadek

powyżej 50 roku życia				
Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, stażach	Osoby	Urząd Gminy	1 raz na rok ok	wzrost
Liczba osób uczestniczących w imprezach promujących Gminę	Osoby	Urząd Gminy	1 raz na rok ok	wzrost

Cel 2. Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców gminy

Tabela 49. Wskaźniki dla celu 2

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2020 roku
Wskaźniki produktu				
Ilość zorganizowanych imprez kulturalnych	Sztuki	GOPS/ Urząd Gminy	1 raz na rok ok	wzrost
Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok ok	spadek
Liczba osób bezrobotnych długotrwale	Osoby	PUP	1 raz na rok ok	spadek
Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia	Osoby	PUP	1 raz na rok ok	spadek
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Osoby	GOPS	1 raz na rok ok	spadek

Cel 3. Poprawa infrastruktury, zagospodarowania, estetyki przestrzeni i podniesienie jakości życia mieszkańców gminy

Tabela 50. Wskaźniki dla celu 3

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2020 roku
Informacje dotyczące stanu środowiska naturalnego	Natężenie hałasu, emisja	WIOŚ	1 raz na rok ok	Poprawa stanu środowiska

12. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Projektowany dokument został poddany procedurze zapytania o konieczność i zakres opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko, jako że opracowywany dokument, nie przewiduje realizacji zadań znacząco oddziałujących na środowisko, a swym zasięgiem obejmuje obszar 1 gminy.

Mając powyższe na uwadze wystąpiono do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) we Wrocławiu z wnioskiem o stwierdzenie, na podstawie art. 47 Ustawy OOS, czy dla dokumentu, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Spis tabel:

Tabela 1. Ludność na 1 km ² w latach 2010-2014.....	17
Tabela 2. Odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności w latach 2010-2014	17
Tabela 3. Wskaźnik feminizacji w latach 2010-2014	17
Tabela 4. Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej ludności w latach 2010-2014.....	18
Tabela 5. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ludności w latach 2010-2014.....	19
Tabela 6. Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej ludności w latach 2010-2014.....	20
Tabela 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2010-2014.....	22
Tabela 8. Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców	22
Tabela 9. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014.....	23
Tabela 10. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014.....	23
Tabela 11. Wskaźnik zawierania małżeństw na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014.....	24
Tabela 12. Wskaźnik bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014.....	25
Tabela 13. Procentowy udział ludności pobierającej zasiłki w ogólnej liczbie ludności.....	27
Tabela 14. Wyniki egzaminu szóstoklasisty na terenie gminy Zawonia w roku szkolnym 2014/2015.....	31
Tabela 15. Wyniki egzaminu gimnazjalnego na terenie gminy Zawonia w roku szkolnym 2014/2015.....	32
Tabela 16. Porównanie wyników gimnazjalnych w roku szkolnym 2013/2014 i 2009/2010.....	33
Tabela 17. Wyposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie gminy Zawonia	34
Tabela 18. Wyniki frekwencji wyborczej w wyborach do Sejmu i Senatu w latach 2011 i 2015	35
Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Zawonia wg sektorów własnościowych w latach 2010-2014	43
Tabela 20. Podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji PKD 2007 na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014.....	44
Tabela 21. Podmioty wyrejestrowane wg sekcji PKD 2007 na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014.....	44
Tabela 22. Szacowana emisja CO ₂ do atmosfery w Mg / rok na terenie miejscowości gminnej Zawonia na podstawie dostępnych badań i wskaźników	55
Tabela 23. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku	55

Tabela 24. Stacje telefonii komórkowej zlokalizowanych na terenie gminy Zawonia	57
Tabela 25. Grunty zurbanizowane i zabudowane na terenie gminy Zawonia w latach 2012-2014 (w %)	62
Tabela 26. Procentowy udział terenów mieszkaniowych w terenach zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2012-2014	63
Tabela 27. Procentowy udział terenów rekreacyjno-wypoczynkowych w ogólnej liczbie terenów zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2012-2014	64
Tabela 28. Liczba przychodni przypadająca na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014.....	65
Tabela 29. Liczba porad lekarskich przypadających na 1000 osób w latach 2010-2014.....	65
Tabela 30. Liczba osób przypadających na 1 aptekę w latach 2010-2014.....	66
Tabela 31. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym przypadająca na 1 miejsce przedszkolne w latach 2010-2014.....	67
Tabela 32. Liczba czytelników przypadająca na 1 bibliotekę w latach 2010-2014	71
Tabela 33. Liczba wolumenów przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014	72
Tabela 34. Liczba czytelników bibliotek przypadająca na 1000 mieszkańców	72
Tabela 35. Liczba wypożyczeń wolumenów przypadająca na 1 czytelnika w latach 2010-2014.....	73
Tabela 36. Wykaz imprez na terenie gminy Zawonia	73
Tabela 37. Stan zwodociągowania gminy Zawonia w latach 2010-2014	81
Tabela 38. Zaopatrzenie mieszkańców gminy Zawonia w gaz sieciowy w latach 2010-2014	84
Tabela 39. Sytuacja mieszkaniowa na terenie gminy Zawonia na lata 2010-2014	85
Tabela 40. Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014	86
Tabela 41. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2010-2014 (w m ²)	86
Tabela 42. Przeciętna powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę w latach 2010-2014 (w m ²)	86
Tabela 43. Wyniki egzaminu szóstoklasisty na terenie gminy Zawonia w roku szkolnym 2014/2015	93
Tabela 44. Wyniki egzaminu gimnazjalnego na terenie gminy Zawonia w roku szkolnym 2014/2015.....	94
Tabela 45. Tabela zgodności projektów rewitalizacyjnych z celami PR oraz Strategią Rozwoju Gminy Zawonia na lata 2015-2020	104
Tabela 47. Zaplanowane działania i źródła ich finansowania	109
Tabela 487. Konsultacje społeczne związane z realizacją projektu opracowania Programu Rewitalizacji ...	110
Tabela 48. Wskaźniki dla celu 1	112
Tabela 49. Wskaźniki dla celu 2	113
Tabela 50. Wskaźniki dla celu 3	113

Spis rysunków:

Rysunek 1. Liczba ludności na terenie gminy Zawonia w latach 2006-2015.....	16
Rysunek 2. Struktura ludności według grup ekonomicznych w latach 2010-2014 na terenie gminy Zawonia	21
Rysunek 3. Struktura płci osób bezrobotnych na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014.....	24
Rysunek 4. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych na terenie gminy Zawonia wg stanu na 31.12.2015	26
Rysunek 5. Procentowy udział osób pobierających zasiłek z tytułu ubóstwa w stosunku do ogółu pobierających zasiłek.....	28
Rysunek 6. Procentowy udział osób pobierających zasiłek z tytułu długotrwałej i ciężkiej choroby w stosunku do ogółu pobierających zasiłek.....	29
Rysunek 7. Procentowy udział osób pobierających zasiłek z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie osób pobierających zasiłek.....	30
Rysunek 8. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w roku 2014/2015 na terenie gminy Zawonia	32
Rysunek 9. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w roku szkolnym 2014/2015 na terenie gminy Zawonia	33
Rysunek 10. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w latach 2010- 2014	42
Rysunek 11. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Zawonia zgodnie z podziałem PKD 2007 w latach 2010-2014.....	43
Rysunek 12. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014	45
Rysunek 13. Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w latach 2010-2014 ...	46
Rysunek 14. Liczba podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru REGON w latach 2010-2014.....	47
Rysunek 15. Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych w stosunku do ogólnej liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON.....	47
Rysunek 16. Lesistość w latach 2010-2014	58
Rysunek 17. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014	68
Rysunek 18. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkole w latach 2010-2014	68
Rysunek 19. Liczba uczniów i absolwentów gimnazjów na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014	69
Rysunek 20. Liczba osób przypadająca na 1 oddział w gimnazjum w latach 2010-2014.....	70
Rysunek 21. Liczba czytelników biblioteki i liczba wypożyczeń wolumenów na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014	71
Rysunek 22. Stopień zwodociągowania w latach 2010-2014	82

Rysunek 23. Procentowy udział ludności korzystającej z gazu sieciowego w latach 2010-2014.....	84
Rysunek 24. Struktura ludności wg aktywności zawodowej w latach 2010-2014.....	88
Rysunek 25. Struktura bezrobotnych wg płci na terenie gminy Zawonia w latach 2010-2014	90
Rysunek 26. Odsetek bezrobotnych na terenie gminy Zawonia w roku 2014 – kryterium wykształcenie	92

Spis map:

Mapa 1: Położenie gminy Zawonia na tle województwa dolnośląskiego	14
---	----

Załączniki

Załącznik nr 1: Podsumowanie analizy wskaźników użytych do oceny koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych w gminie Zawonia – w podziale na poszczególne sołectwa i ulice

	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności zamieszkującej na danym obszarze	Wskaźnik liczby bezrobotnych do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze	Wskaźnik długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych dla danego obszaru	Wskaźnik bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze	Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek z powodu ubóstwa do ogólnej liczby mieszkańców danego obszaru	Wskaźnik udział osób korzystających z pomocy z powodu innego niż ubóstwo	Poziom edukacji	Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców	Powietrze atmosferyczne	hałas	Wskaźnik powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przypadających na 1000 mieszkańców
Budczyce		Bardzo niekorzystne										
Cielętniki												
Czachowo							Bardzo niekorzystne					
Czeszów												
bez nazwy		Bardzo niekorzystne										
Brzozowa												
Dębowa												
Kasztanowa												
Konopnickiej												
Kwiatowa	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne										
Leśna					Bardzo niekorzystne							
Milicka		Bardzo niekorzystne										
Okólna		Bardzo niekorzystne		Bardzo niekorzystne			Bardzo niekorzystne					
Piaskowa							Bardzo niekorzystne					

Plac lipowy												
Polna		Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne									
Słoneczna	Bardzo niekorzystne								Bardzo niekorzystne			
Sosnowa		Bardzo niekorzystne				Bardzo niekorzystne						
Spacerowa			Bardzo niekorzystne									
Spokojna									Bardzo niekorzystne			
Sportowa				Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne			Bardzo niekorzystne			
Tęczowa	Bardzo niekorzystne								Bardzo niekorzystne			
Topolowa		Bardzo niekorzystne										
Trzebnicka												
Wąska		Bardzo niekorzystne										
Zawońska		Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne									
Zielona						Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne					
Złotowska			Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne								
Gluchów Dolny												
Grochowa												Bardzo niekorzystne
Kałowice			Bardzo niekorzystne									
Kopiec							Bardzo niekorzystne					Bardzo niekorzystne
Ludgierzowice						Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne				
Milonowice							Bardzo niekorzystne					
Niedary							Bardzo niekorzystne					
Pęciszów			Bardzo niekorzystne									
Pomianowice						Bardzo niekorzystne						Bardzo niekorzystne

Prawocice												
Pstrzejewice												
Radłów				Bardzo niekorzystne								Bardzo niekorzystne
Rzędziszowice												
Sędzice												
Skotki					Bardzo niekorzystne							
Stanięcie												Bardzo niekorzystne
Sucha Mała							Bardzo niekorzystne					Bardzo niekorzystne
Sucha Wielka				Bardzo niekorzystne								
Tarnowiec												
Trzemsze	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne										Bardzo niekorzystne
Trzęsowice							Bardzo niekorzystne					
Zawonia												
Akaczowa												
Brzozowa	Bardzo niekorzystne								Bardzo niekorzystne			
Budczycka												
Jarzębinowa									Bardzo niekorzystne			
Jaśminowa							Bardzo niekorzystne					
Kasztanowa				Bardzo niekorzystne						Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Klonowa			Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne						Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Krótką												
Leśna	Bardzo niekorzystne											
Ląkowa	Bardzo niekorzystne								Bardzo niekorzystne			

Milicka				Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne					Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Nauczycielska												
Nowa												
Oleśnicka								Bardzo niekorzystne		Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Piaskowa		Bardzo niekorzystne						Bardzo niekorzystne		Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Radosna												
Słoneczna	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne										
Spacerowa				Bardzo niekorzystne						Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Spokojna									Bardzo niekorzystne			
Swobodna			Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne								
Szkołna				Bardzo niekorzystne				Bardzo niekorzystne		Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Tęczowa												
Topolowa									Bardzo niekorzystne			
Trzebnicka										Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Wiosenna										Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Wrzosowa								Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Zacisze					Bardzo niekorzystne			Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne			
Zielona	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne					Bardzo niekorzystne	Bardzo niekorzystne	
Złotów												
Złotówek												Bardzo niekorzystne

Załącznik nr 2: Obszar zdegradowany w gminie Zawonia

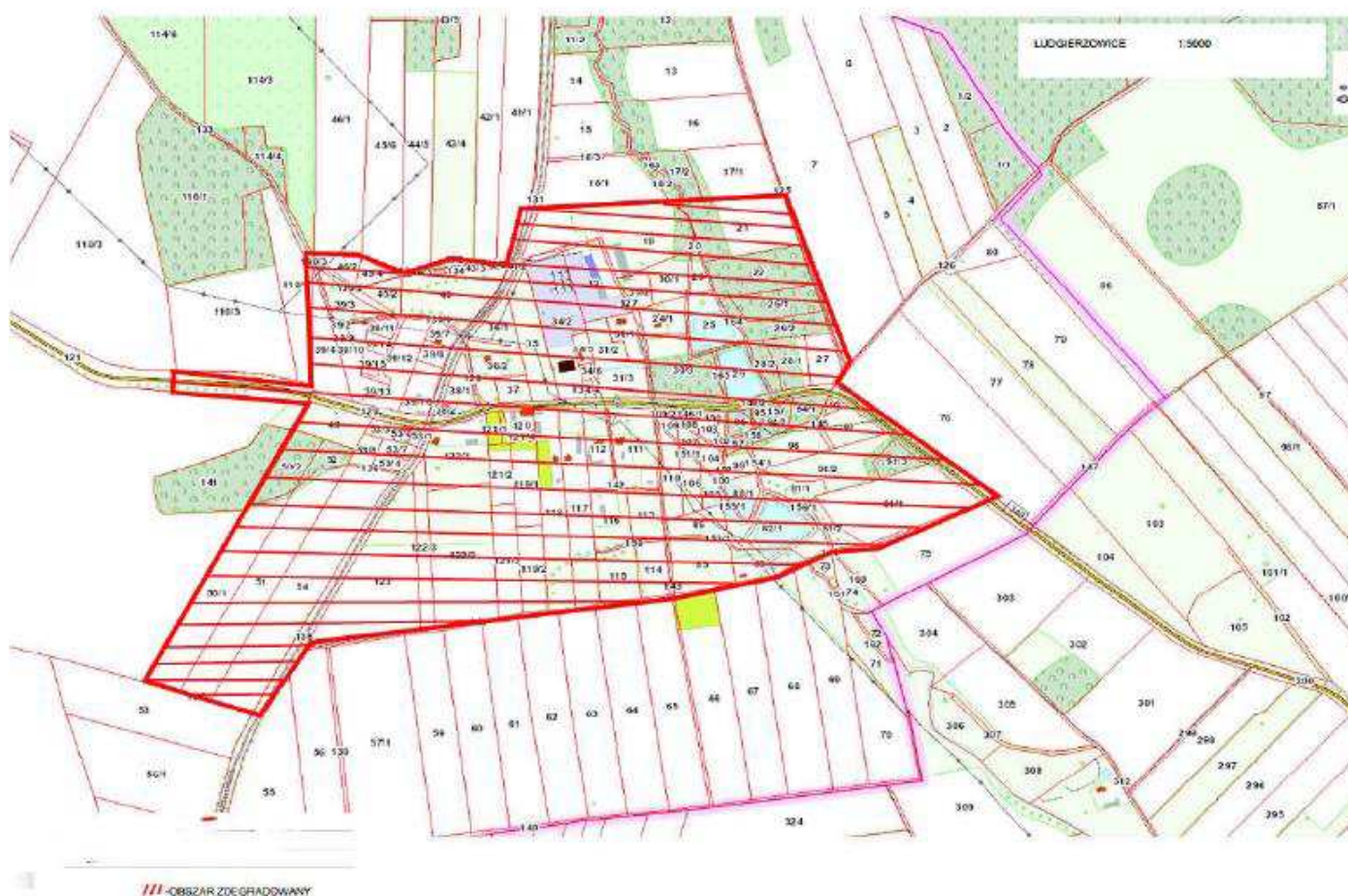
Zawonia

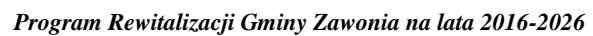

LUDGIERZOWICE

Załącznik nr 3: Obszar do rewitalizacji w gminie Zawonia

Załącznik nr 4: Lista planowanych projektów rewitalizacyjnych (Lista A)

Lp.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady w zł	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji	Typ projektu
1	Gmina Zawonia ul. Trzebnicka 11, 55-106 Zawonia	Adaptacja dawnego kościoła ewangelickiego w Zawoni na cele kulturalne	2.1 3.1 3.2	Zakres projektu obejmuje wykonanie wszelkich prac projektowych, wykonanie prac konserwatorskich, robót budowlanych, wykończeniowych i aranżacji wnętrz, w tym doprowadzenie niezbędnych mediów oraz wyposażenie obiektu we wszelkie urządzenia, sprzęt, meble, oprogramowanie i zabezpieczenia konieczne do jego funkcjonowania, a także zagospodarowanie terenu wokół zabudowań, tj. remont ogrodzenia, oświetlenie obiektu, komunikacja wewnętrzna.	Zawonia, ul. Szkolna	2 500 000	2016-2026	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne – 5140 os.	inwestycyjny
2	Gmina Zawonia ul. Trzebnicka 11, 55-106 Zawonia	Zagospodarowanie terenu po byłym basenie kąpielowym przy ul. Zielonej w Zawoni na teren rekreacyjno-sportowo-kulturalny	2.1 3.1 3.2	Projekt rewitalizacji przewiduje przekształcenie tego terenu na obiekt, który będzie służył mieszkańcom do organizacji imprez plenerowych, wydarzeń kulturalnych oraz sportowych. W miejsce basenu powstaną: alejki, wiaty biesiadne, boisko do gry w siatkówkę, fontanna itp. Zostaną utworzone także ciągi komunikacyjne dla pieszych, trawniki, nasadzone zostaną drzewa i krzewy. Ze wspomnianej infrastruktury korzystać będą dzieci, młodzież, a także dorośli	Zawonia, ul. Zielona	700 000	2016-2026	Powstanie miejsca rekreacyjnego na terenie gminy Zawonia (wraz z stworzeniem całej infrastruktury z tym związanej: plac zabaw, wiaty rekreacyjne, boisko do siatkówki, fontanna, skatepark itp.)	inwestycyjny

				mieszkańcy gminy.					
--	--	--	--	-------------------	--	--	--	--	--

Załącznik nr 5: Lista projektów kierunkowych w sferze społecznej wspierających proces rewitalizacji (Lista B)

Lp.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady w zł	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji	Typ projektu
3	Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawoni ul. Trzebnicka 11, 55-106 Zawonia	Wspieranie i rozwój aktywnej integracji społecznej i zawodowej w gminie Zawonia	1.2	Zakres projektu obejmuje aktywizację społeczno-zawodową osób z terenu gminy Zawonia, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz korzystających z systemu pomocy społecznej, a także przygotowanie tych osób do powrotu i wejścia na rynek pracy (organizacja staży, kursów, warsztatów). Wdrożenie takiego projektu przyczyni się do poprawy sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz korzystających z systemu pomocy społecznej, pozwoli zmienić ich postawę z biernej-wyczekującej na aktywną, podnieść ich poziom samooceny, a tym samym pozwolić zaistnieć na nowo na rynku pracy.	Gmina Zawonia	400 000	2016-2026	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób z terenu gminy Zawonia, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz korzystających z systemu pomocy społecznej, a także przygotowanie tych osób do powrotu i wejścia na rynek pracy	nieinwestycyjny

4	Gmina Zawonia ul. Trzebnicka 11, 55-106 Zawonia	Promocja turystyki na terenie gminy Zawonia	1.1	Projekt dotyczy działań promujących turystykę na terenie gminy w tym m.in. system identyfikacji wizualnej, utworzenie punktu informacji turystycznej, opracowanie i opublikowanie materiałów promujących turystykę, wsparcie inicjatyw oddolnych w zakresie promowania własnych produktów/usług itp.	Gmina Zawonia	100 000	2016-2026	Poprawa promocji gminy, stworzenie warunków dla mieszkańców do promowania własnych produktów/usług, rozwój gospodarki gminy w kierunku turystyki, wzrost zainteresowania przedsiębiorców rozwojem działalności gospodarczej w kierunku turystyki; rozwój bazy turystycznej na terenie gminy.	nieinwestycyjny
5	Gmina Zawonia ul. Trzebnicka 11, 55-106 Zawonia	Projekt szkoleniowo-doradczy – szkolenia i pomoc doradcza z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	1.1	Projekt ma na celu zwiększenie wiedzy mieszkańców gminy nt. zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej poprzez organizację cyklu szkoleń z tego zakresu. Dodatkowo utworzony zostanie punkt doradczy, pełniący również funkcję miejsca spotkań dla przedsiębiorców (obecnych i przyszłych).	Gmina Zawonia	50 000	2016-2026	Poprawa wiedzy mieszkańców gminy nt. możliwości i warunków prowadzenia działalności gospodarczej, stworzenie miejsca spotkań, wymiany doświadczeń przedsiębiorców, nabycie umiejętności prowadzenia analizy otoczenia gospodarczego, rynku lokalnego i uczestnictwa w nim, co w konsekwencji prowadzi do integracji	nieinwestycyjny

									zawodowej (gospodarczej).	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	------------------------------	--